

- Projekt -

**GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA MIASTA ZAKOPANE NA LATA 2016-2030**

-

Aktualizacja

Zakopane, grudzień 2023 r.

„Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016 – 2023”, który podlega aktualizacji został opracowany przez Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o. o. na zamówienie Urzędu Miasta w Zakopanem na podstawie umowy nr RL.062.2.2016/20 z dnia 4 października 2016 r. Dokument został uchwalony przez Radę Miasta Zakopane w 2017 r. i stanowi Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/523/2017 Rady Miasta Zakopane z dn. 18 maja 2017 r.

Opracowanie aktualizacji dokumentu

„Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016 – 2030 - Aktualizacja” zostało wykonane przez:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska, M. Widuch

Ul. Włóczków 22/3, 30-103 Kraków

Autorzy opracowania:

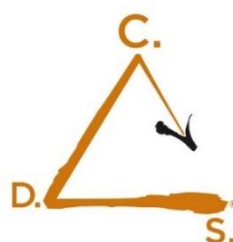
Justyna Szymańska

Dagmara Bieńkowska

Magdalena Widuch

Viktorii Orshak

Filip Nowak

**Centrum Doradztwa
Strategicznego**

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzona w 2016 roku	7
2.1 Przyjęta metodyka	7
2.2. Etapy metody.....	12
2.3. Obszar zdegradowany	18
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	27
3.1. Sfera społeczna	28
3.2 Sfera pozaspołeczna.....	40
4. Wizja oraz cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań	59
4.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	59
4.2. Cele i kierunki rewitalizacji.....	60
4.3. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi miasta Zakopane	61
5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	70
6. Indykatywne ramy finansowe.....	115
7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji	119
7.1. Kompleksowość Gminnego Programu Rewitalizacji.....	119
7.2. Koncentracja Gminnego Programu Rewitalizacji	122
7.3. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji.....	122
7.4. Komplementarność i zintegrowanie Programu Rewitalizacji	127
8. System zarządzania realizacją oraz monitoringu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji	141
8.1. Wdrażanie Gminnego Programu rewitalizacji	141
8.2. Monitorowanie, ewaluacja i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji.....	145
8.3. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji	149
8.4. Koszty zarządzania realizacją Programu.....	150
9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	151
9.1. Określenie niezbędnych zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	151
9.2. Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	151
9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji	151

9.4. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)	151
10. Spis tabel, rysunków i zdjęć	152

1. Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 został opracowany przez zespół ekspertów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska, M. Widuch z Krakowa we współpracy z władzami miasta Zakopane, pracownikami jednostek samorządowych, przedstawicielami instytucji społecznych, publicznych, a także środowiska gospodarczego, organizacji pozarządowych i mieszkańców miasta.

Niniejszy dokument stanowi aktualizację przyjętego do realizacji w 2017 r. Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016-2023 (GPR 2016-2023), stanowiącego załącznik do Uchwały Nr XXXIV/523/2017 Rady Miasta Zakopane z dnia 18 maja 2017 r. Podstawą do wszczęcia procedury aktualizacji GPR 2016-2023 były sformułowane wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej oceny aktualności i stopnia wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016-2023. W związku z powyższym Uchwałą Nr XLIV/595/2022 Rady Miasta Zakopane z dnia 21 grudnia 2022 r. Miasto przystąpiło do wykonania kompleksowej aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2023 z wydłużeniem okresu jego trwania do 2030 roku oraz przy zachowaniu obecnie wyznaczonych granic obszarów rewitalizacji. Głównym założeniem podczas dokonywania aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 (GPR 2030) było uwzględnienie efektów poprzedniego GPR i zapewnienie kontynuacji podejmowanych dotąd działań. W ramach aktualizacji dokumentu zasadniczej zmianie uległa pogłębiona diagnoza podobszarów rewitalizacji, zweryfikowano wizję, cele i kierunki działań rewitalizacyjnych a także zaktualizowano wykaz przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających i wprowadzono nowe przedsięwzięcia istotne dla obecnie zidentyfikowanych problemów i potencjałów charakteryzujących obszar rewitalizacji. W następstwie tych zmian dokonano także weryfikacji systemu monitoringu i oceny wdrażania GPR a także dokonano zmian w zakresie opisów komplementarności i powiązań z nowymi dokumentami strategicznymi gminy Zakopane. W pozostałych częściach dokumentu, jeśli wprowadzane na etapie aktualizacji zmiany nie wymagały dostosowania, pozostawiano treści w stanie niezmienionym.

Zaktualizowany GPR 2030 został opracowany na podstawie *Ustawy o rewitalizacji* z dnia 9 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą gminny program rewitalizacji jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze uchwały i przyjmuje go rada gminy. W przypadku podziału obszaru rewitalizacji na podobszary, gminny program rewitalizacji jest opracowywany z podziałem na podobszary. W gminie Zakopane wyznaczono dwa podobszary rewitalizacji: Podobszar A i Podobszar B. GPR 2030 zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Ważnym elementem programu jest opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu

rewitalizacji wraz z celami rewitalizacji oraz odpowiadającymi im kierunkami działań służącymi eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk. W dokumencie zawarto ponadto opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym Strategią Rozwoju Gminy Zakopane na lata 2017-2026, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zakopane oraz Strategią rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Zakopane na lata 2020-2025. Wyznaczone w programie cele instrumentalizowane są poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne, których charakterystyka obejmuje takie kwestie jak: nazwę, wskazanie podmiotu realizującego, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, okres realizacji, źródło finansowania, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny, o ile dane te były możliwe do wskazania. W programie opisane zostały mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z podaniem szacunkowych ram finansowych. Z uwagi na długi horyzont czasowy podejmowanych prac w programie zawarto opis struktury zarządzania realizacją GPR i wskazanie kosztów tego zarządzania. Opracowany program będzie podlegał stałej ocenie stąd w programie zawarto opis systemu monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji prace nad dokumentem i jego aktualizacją miały charakter partycypacyjny. W celu uspołecznienia każdego z etapów procesu przeprowadzono szereg działań o charakterze konsultacyjnym. Interesariusze mogli się włączyć w proces począwszy od fazy analityczno-badawczej (wywiady pogłębione IDI/TDI, spotkania z Komitetem Rewitalizacji, wizja lokalna) przez fazę budowania założeń aktualizacji GPR (formularz do zgłaszania zadań on-line, warsztaty strategiczne, otwarte spotkania konsultacyjne na terenie podobszarów rewitalizacji) po fazę konsultacji projektu dokumentu.

Struktura oraz treści GPR 2030 są zgodne z zaleceniami zawartymi w Procedurze oceny gminnych programów rewitalizacji w województwie małopolskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 (Załącznik do Uchwały nr 1663/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 września 2023 r.). GPR 2030 został opracowany także z uwzględnieniem zapisów rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) stanowiącego część pakietu unijnych rozporządzeń o Funduszach Europejskich na lata 2021-2027¹, w szczególności w zakresie art. 28 i 29 w związku z art. 8.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, s. 159). W dalszej części dokumentu GPR określane skrótowo jako „rozporządzenie ogólne”.

2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzona w 2016 roku

W ramach aktualizacji GPR 2030 granice obszaru rewitalizacji nie ulegają zmianom, dlatego poniższy rozdział prezentuje sposób oraz wnioski z przeprowadzonej w 2016 roku diagnozy delimitacyjnej, która wyznaczyła obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji Miasta Zakopane (treść rozdziału nie uległa zmianom w stosunku do GPR 2016 - 2023).

2.1 Przyjęta metodyka

Zastosowana metoda umożliwiła syntetyczne przedstawienie charakterystyki obszarów, na których kumuluje się największa liczba czynników degradujących. Analiza ta koncentrowała się na ukazaniu zróżnicowania wewnątrzmijskiego, przez co możliwe było porównanie poszczególnych obszarów i wskazanie jednostki o największym oddziaływaniu czynników uznanych za kryzysowe. Pozyskane dane analizowano w obrębie całego miasta, odnosząc je do średniej odnotowanej w Zakopanem. Opracowane na podstawie uzyskanych danych wskaźniki odniesione zostały do obszarów ulic, tak by możliwe było w miarę precyzyjne wskazanie obszarów o największym nasileniu zjawisk.

Problematyka strategicznych analiz wynika z zapisów ustawy o rewitalizacji oraz wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Zgodnie z zapisami tych dokumentów obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych - w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych - w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych - w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych - w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów

budowlanych, w szczególności
w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania wyznaczając obszar zdegradowany wykonano serię analiz obejmujących m.in. takie zagadnienia jak:

- demografia (starzenie się społeczności, zmiany struktury ekonomicznej),
- wykluczenie społeczne (ubóstwo, bezrobocie),
- bezpieczeństwo (obszary najbardziej niebezpieczne wg danych policji - udział przestępstw przeciwko mieniu, obszary o największej liczbie wykroczeń wg danych Straży Miejskiej),
- edukacja (wyniki testu szóstoklasisty, wsparcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną),
- dostępność (podstawowych usług, terenów publicznych, komunikacji publicznej),
- dziedzictwo kulturowe (obecność obiektów kulturowych, kontekst kulturowy),
- zasoby przyrodnicze (istniejące tereny zielone, powiązania tych obszarów),
- przestrzenie publiczne (lokalizacja przestrzeni publicznych, relacje),
- środowiskowo naturalne (udział obszarów o przekroczeniu normatywnego poziomu SO₂, PM₁₀ w powietrzu).

Zakres i źródła pozyskanych danych

Opracowanie wykonane zostało w dwóch zakresach: statystycznym i przestrzennym.

W pierwszym obszarze zebrane zostały, przetworzone i przeanalizowane dane, których nie sposób odnieść do przestrzeni lub z przyczyn formalno-prawnych nie mogą być geolokalizowane. Drugi typ danych objął dane powiązane z przestrzenią lub opisujące tę przestrzeń, które po przetworzeniu zostały odniesione do przyjętej jednostki referencyjnej (ulicy). Obszar każdej ulicy wyznaczony został poprzez wyznaczenie wieloboku, którego wierzchołki odpowiadają najbardziej na zewnątrz położonym punktom adresowym na danej ulicy, a następnie jego dostosowanie do układu przestrzennego.

Tabela 1. Zestawienie przeprowadzanych analiz

Negatywne zjawiska	Obszar tematyczny	Opracowane zestawienia
Sfera społeczna	Demografia	<ul style="list-style-type: none"> – Średni wiek mieszkańców w 2014 r. – Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w 2014 r. – Odsetek osób w wieku produkcyjnym w 2014 r. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w 2014 r.
Sfera społeczna	Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – Udział osób bezrobotnych ogółem wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych długotrwale wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem średnim zawodowym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem policealnym pomaturalnym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r. – Udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym wśród osób w wieku produkcyjnym w 2012, 2013 i 2014 r.
Sfera społeczna	Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – Odsetek mieszkańców objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) w 2014 r. – Liczba mieszkańców objętych pomocą MOPS na 1000 mieszkańców w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu ubóstwa w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu bezrobocia w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu niepełnosprawności w 2014 r.

		<ul style="list-style-type: none"> – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu alkoholizmu w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu sytuacji kryzysowej w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu sieroctwa w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu bezdomności w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu zdarzeń losowych w 2014 r. – Odsetek mieszkańców objętych pomocą MOPS z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej w 2014 r.
<p>Sfera społeczna</p>	<p>Przestępczość</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba łącznie wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014r. – Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014 r. - kradzież – Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014 r. - kradzież z włamaniem – Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014 r. - przywłaszczenie – Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014 r. - oszustwo – Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu w 2014 r. - zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - naruszenie przepisów porządkowych – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - zebranie – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - działalność gospodarcza bez zgłoszenia – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - sprzedaż w miejscu niedozwolonym – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - niepodporządkowanie się znakowi – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - niszczenie zieleńca lub trawnika – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - zaśmiecanie miejsc publicznych

		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - spożywanie alkoholu w miejscach publicznych – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - nielegalne używanie instalacji nagłaśniających – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. - zakłócenie spokoju i porządku publicznego – Liczba ujawnionych wykroczeń w 2012, 2013, 2014 r. na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach
Sfera społeczna	Niski poziom edukacji lub kapitału społecznego	<ul style="list-style-type: none"> – Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w 2014 r. – Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2012-2014 r.
Sfera społeczna	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	<ul style="list-style-type: none"> – Frekwencja w wyborach samorządowych i prezydenckich
Sfera gospodarcza		<ul style="list-style-type: none"> – Liczba firm zarejestrowanych w CEIDG na 100 mieszkańców w 2015 r. – Liczba firm zarejestrowanych w CEIDG w latach 2010-2014 na 100 firm zarejestrowanych w 2015 r. – Saldo firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w CEIDG w latach 2010-2014 na 100 firm zarejestrowanych w 2015 r. – Obszary występowania niskiego stopnia przedsiębiorczości
Sfera środowiskowa		<ul style="list-style-type: none"> – Udział powierzchni biologicznie czynnej – Średnia odległość od miejsca zamieszkania do parku miejskiego – Obszary o złych warunkach aerosanitarnych, gdzie przekroczono standardy jakości środowiska
Sfera przestrzenno-funkcyjna		<ul style="list-style-type: none"> – Gęstość zaludnienia – Średnia piesza odległość z miejsca zamieszkania do urzędu – Średnia piesza odległość z miejsca zamieszkania do punktu podstawowej opieki zdrowotnej – Średnia piesza odległość z miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji publicznej – Średnia piesza odległość z miejsca zamieszkania do przedszkola – Średnia piesza odległość z miejsca zamieszkania do szkoły podstawowej

<p>Sfera techniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba budynków wybudowana przed 1939 r. na ha – Szacunkowa liczba instalacji węglowych na koniec 2014 r.
--------------------------------	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie „GPR 2016-2023”

Zebrań dane podzielono na grupy tematyczne odpowiadające analizowanym zagadnieniom: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym.

Po przeanalizowaniu zgromadzonych danych skonstruowano na ich bazie ponad 100 kartogramów, które w dalszej części analizy posłużyły do wykonania wielokryterialnej analizy mającej na celu wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W każdej z grup tematycznych wskazano wskaźniki, w oparciu o które wyznaczono obszar zdegradowany, wraz z ich wagą w całej ocenie. Informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przy wykonaniu analizy wielokryterialnej, a niosące istotne dla oceny sytuacji w obszarze opracowania przedstawiono w tekście raportu lub na dodatkowych kartogramach.

Uzupełniają one obraz sytuacji w obszarze objętym analizą.

Wykorzystane w opracowaniu materiały pozyskane zostały od:

a) jednostek komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Zakopane tj.:

- Wydziału Edukacji, Turystyki i Sportu,
- Wydziału Spraw Społecznych,
- Wydziału Organizacyjnego,
- Wydziału Drogownictwa,
- Wydziału Ochrony Środowiska,
- Wydziału Geodezji,
- Biura Planowania Przestrzennego,
- Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej,
- Straży Miejskiej.

b) pozostałych jednostek miejskich tj.:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,

c) jednostek zewnętrznych tj.:

- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Komendy Powiatowej Policji w Zakopanem.

Ponadto skorzystano z materiałów archiwalnych, zdjęć Narodowego Archiwum Cyfrowego.

2.2. Etapy metody

Proces delimitacji obszarów zdegradowanych bazuje na zgromadzonych danych udostępnionych przez Urząd Miasta Zakopane i inne instytucje miejskie i powiatowe. W ramach opracowanej diagnozy przyjęto założenie, że tam gdzie było to możliwe wykonane

zostaną zestawienia przedstawiające dany czynnik, zjawisko w przyjętej jednostce referencyjnej. W przypadku braku danych dla wszystkich obszarów, zgromadzone dane nie były wykorzystywane do oceny, a jedynie do sygnalizacji pewnych problemów, zjawisk. Waloryzacja terenów zdegradowanych, w zakresie przyjętych do analizy danych, objęła siedem etapów tj.:

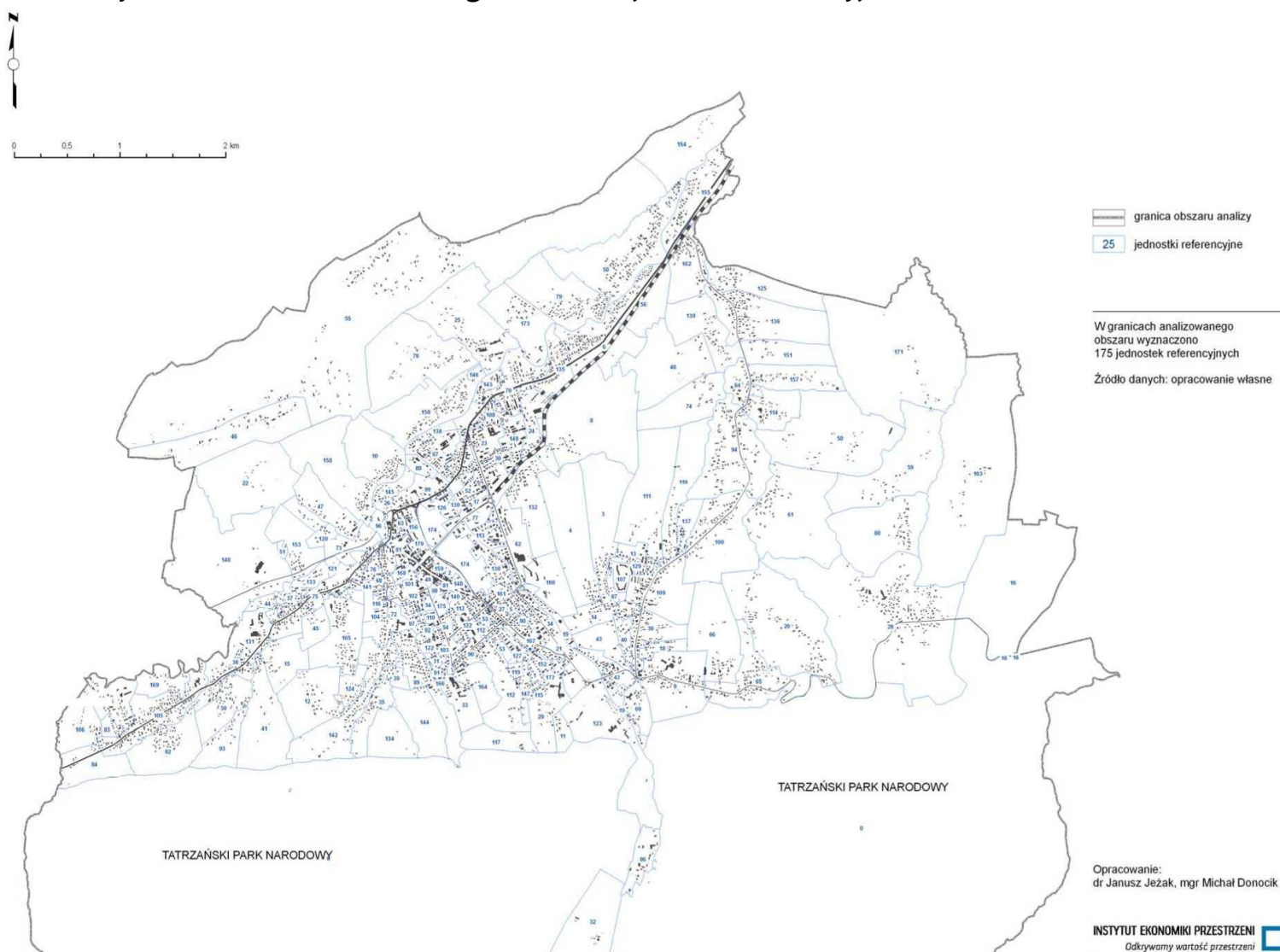
- weryfikację i ocenę danych wejściowych,
- konwersję danych wejściowych,
- przeprowadzenie analiz branżowych w zakresie ustalonych obszarów problemowych;
- wizualizację uzyskanych wyników cząstkowych,
- wyznaczenie obszaru charakteryzującego się wartościami wskaźników powyżej (stymulanty kryzysu) lub poniżej średniej (destymulanty) dla miasta,
- nadanie grupom wyodrębnionych czynników zaproponowanych wag,
- opracowanie sumarycznego wskaźnika i wskazanie obszaru zdegradowanego.

Weryfikacja i ocena danych wejściowych

Ogólne wymagania techniczne w odniesieniu do pozyskanych danych zdefiniowane zostały przez następujące cechy:

- jednoznaczność co do położenia w przestrzeni geograficznej (informacje musiały zawierać się w granicach opracowania, a w przypadku analiz związanych z dostępem do obiektów publicznych, pozyskano również informacje o najbliższym położonym obiekcie w sąsiedztwie analizowanego obszaru),
- jednorodność (pomiar zjawiska w identycznej skali pomiarowej dla całego zbioru danych),
- kompletność (występowanie danych pomiarowych dla całego obszaru opracowania),
- dokładność (wykonanie pomiaru z identyczną precyzją),
- aktualność (przyjęto założenie, że poszczególne wskaźniki muszą bazować na danych opisujących sytuację bieżącą lub dynamikę zmian).

Rysunek 1. Podział analizowanego obszaru na jednostki referencyjne

Źródło: GPR 2016 - 2023

W przypadku wykonanej analizy oznaczało to zebranie danych dla obszaru, w skali 1:30 000 lub dokładniejszej (jednorodność), przy zachowaniu pełnego pokrycia danymi dla całego zbioru (odrzucono dane fragmentaryczne, uniemożliwiające porównanie poszczególnych obszarów). Zebrane dane odnoszą się do okresu 2012 - 2015.

Konwersja danych wejściowych

Pozyskane dane zostały przetworzone i przekonwertowane do jednego układu odniesienia (PUWG 2000 strefa 8 - EPSG2179). Za pomocą narzędzi GIS zbudowano geobazę plikową. Część danych ze względu na analogowy charakter zdygitalizowano.

Przeprowadzenie analiz tematycznych w zakresie ustalonych obszarów problemowych

Po uporządkowaniu danych wykonano analizy jakościowe i ilościowe. Z wymienionej przez

K. R. Mazurskiego grupy metod jakościowych wykorzystano:

- 1) metodę opisową, połączona z metodą kartograficzną,
- 2) metodę odsiewu dla wyeliminowania tej części przestrzeni, która nie spełniała zadanych kryteriów,
- 3) metodę kolejnych eliminacji i przybliżeń, w poszukiwaniu przestrzeni najbardziej odpowiadającej założonej charakterystyce,
- 4) metodę analizy fotogrametrycznej (zdjęć lotniczych) dla oceny ilości i wzajemnego położenia obiektów w terenie,
- 5) metodę analizy historycznej w poszukiwaniu uwarunkowań dotychczasowego rozwoju i występujących tendencji.

Spośród metod ilościowych zastosowano natomiast:

- 1) metody wskaźnikowe, w tym:
 - badanie układów sieciowych - w celu określenia wskaźników natężenia zjawisk, w odniesieniu do liczby mieszkańców, powierzchni,
 - badanie układów punktowych (węzłowych), zmierzające do agregacji jednostek elementarnych dla wyróżnienia określonych regionów, w tym badanie kartograficzne z zastosowaniem izolinii, rozkładu statystycznego i modelowanie rozkładu przestrzennego zjawiska,
- 2) metody statystyczne - szeregi statystyczne, rozkład zmiennych,
- 3) analizę skupień - w celu powiązania ze sobą różnych czynników i uzyskania syntetycznego wskaźnika prezentującego nasilenie negatywnych zjawisk.

Otrzymane wyniki oceniono pod względem poprawności zgromadzonych informacji (weryfikacja ewentualnych odchyleń). Następnie zweryfikowano lokalizację występowania zjawisk względem elementów zagospodarowania bezpośrednio związanych z prowadzoną analizą.

Wizualizacja uzyskanych wyników częściowych

Uzyskane w trakcie prac wyniki zostały opracowane w formie tabel, wykresów i kartogramów. Opracowane dane zwizualizowano, opracowując dla każdego ze wskaźników kartogram. Na większości kartogramów uzyskane wyniki podzielone zostały na kwartyli, które dzielą zbiorowość na 4 części: do 25% przypadków, do 50%, do 75% i do 100%. Przedziały klasowe wyznaczono na podstawie obserwacji histogramu oraz rozkładu kwantyli i weryfikacji TAI. Pod legendą umieszczono wartość średnią dla całego

analizowanego obszaru lub wielkość zjawiska odnotowaną w danym roku.

Wyznaczenie obszaru charakteryzującego się wartościami wskaźników powyżej (stymulanty kryzysu) lub poniżej średniej (destymulanty) dla miasta

Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych. Standaryzacja polegała na odniesieniu wartości wskaźnika odnotowywanego na poszczególnych ulicach do średniej dla miasta. Obszary, które charakteryzowały się wartościami powyżej (stymulanty kryzysu) lub poniżej średniej (destymulanty) od średniej dla miasta, kwalifikowano jako kryzysowe.

Nadanie grupom wyodrębnionych negatywnych zjawisk zaproponowanych wag

Metoda analizy wielokryterialnej zakłada wykorzystanie wybranych wskaźników dla ustalenia listy rankingowej oraz wyboru obszaru cechującego się największym nasileniem cech kryzysowych (12 wskaźników, w pięciu grupach).

Duża liczba wskaźników rodzi pytanie o ich wagę w wyniku końcowym. Celem optymalizacji procesu wyboru, jak i uwzględnienia preferencji wynikających z ustawy o rewitalizacji założono, że łączna wartość wskaźników społecznych wyniesie 60%. Przyjęte założenie wynika z konieczności wyznaczenia obszarów deficytowych z naciskiem na problemy społeczne (deprywacja materialna i społeczna wynikająca ze znacznego oddalenia od rynku pracy lub dostępu do usług publicznych). Przyjęte wagi dla grup czynników i poszczególnych wskaźników, zostały zaprezentowane w tabeli 2. Zestandaryzowanym i zestawionym dla każdej jednostki referencyjnej wskaźnikom, nadano odpowiadającą danemu wskaźnikowi wagę. Uzyskane w ten sposób dane, dla każdej z grup wyodrębnionych negatywnych zjawisk, zestawiono w tabelach, a następnie zwizualizowano, tworząc kartogramy obrazujące syntetyczny wskaźnik danej grupy problemowej. W kolejnym kroku opracowano sumaryczny wskaźnik natężenia kryzysu. W tym celu wyniki uzyskane dla każdej z grup czynników zostały geoprzestrzenie zsumowane. Użyto w tym przypadku ważonego modelu dopasowania przestrzennego.

Ważony model dopasowania, to model wykorzystywany do analizy zjawisk złożonych. Warstwy reprezentujące analizowane zjawiska (np. ubóstwo, bezrobocie) są klasyfikowane wartościami binarnymi 0 (nie spełnia wymogów ustawy – wartość poniżej średniej dla miasta), 1 (spełnia wymóg ustawy – wartość powyżej średniej dla miasta). Następnie obszarowi, który pozostał po przeprowadzeniu selekcji przestrzennej, przypisywane są punkty według wag zamieszczonych w tabeli zamieszczonej poniżej. Warstwa wynikowa (wskaźnik natężenia kryzysu) powstaje poprzez zsumowanie warstw wskaźników obrazujących negatywne zjawiska. Tak uzyskane dane zwizualizowano poprzez opracowanie kartogramu, który prezentuje obszary wymagające podjęcia działań

rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności. Ze względu na użytą metodę wizualizacji danych (podział na ulice), na koniec procesu analitycznego wykonano analizę koncentracji, agregując w jeden obszar ulice, dla których odnotowano najwyższe wyniki.

W przypadku wystąpienia pomiędzy ulicami przerw, wynikających np. z występowania przestrzeni publicznych (place, ulice) obszary te włączono do delimitowanego obszaru. Z uwagi na charakter jednostek referencyjnych, korekcie uległy zewnętrzne granice, poprzez wyłączenie z obszaru zdegradowanego terenów niezabudowanych oraz większych obiektów publicznych.

Tabela. 2. Podstawowe obszary negatywnych zjawisk, przyjęte wagi dla wskaźników

Lp.	Grupa wskaźników; waga grupy	Negatywne zjawiska	Wskaźnik	Waga wskaźnika
1.	S; 60	Społeczne	Liczba mieszkańców objętych pomocą MOPS na 1000 mieszkańców	15
2.	S; 60	Społeczne	Liczba osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	15
3.	S; 60	Społeczne	Liczba wykrytych przestępstw przeciwko mieniu na ha w 2014 r.	10
4.	S; 60	Społeczne	Liczba ujawnionych wykroczeń na ha w 2014 r.	5
5.	S; 60	Społeczne	Frekwencja w wyborach w latach 2014-2015	10
6.	S; 60	Społeczne	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2012-2014	5
7.	G; 10	Gospodarcze	Niska dynamika firm	5
8.	G; 10	Gospodarcze	Niski poziom przedsiębiorczości	5
9.	ŚR; 10	Środowiskowe	Obszary o złych warunkach aerosanitarnych, gdzie przekroczone standardy jakości środowiska	10
10.	PF; 5	Przestrzenno-funkcjonalne	Dostęp do podstawowych usług publicznych oraz poziom obsługi komunikacyjnej	5
11.	T; 15	Techniczne	Liczba budynków wybudowanych przed 1939 r. na ha	5
12.	T; 15	Techniczne	Szacunkowa liczba instalacji węglowych na koniec 2014 r.	10

Źródło: GPR 2016 - 2023

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu kierowano się logiką wyznaczania obszarów zdegradowanych zawartą w Wytycznych oraz ustawie o rewitalizacji. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie gminy Zakopane wykonano w pierwszym etapie analizy zjawisk kryzysowych odnoszących się do sfery społecznej. W myśl ustawy o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej ma miejsce wówczas, kiedy na danym obszarze występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub

kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1).

Zapis ten niesie ze sobą dwie zasadnicze konsekwencje:

1. pierwszą jest konieczność zdefiniowania pojęcia koncentracji;
2. drugą jest konieczność stwierdzenia koncentracji negatywnych zjawisk w przypadku przynajmniej dwóch z wymienionych zjawisk kryzysowych.

W pierwszej z wymienionych kwestii przyjęto, że za koncentrację będzie uważane przekroczenie wartości danego wskaźnika obliczonego dla całej gminy. Wartości te zostały umieszczone na wszystkich mapach ilustrujących zróżnicowanie wewnątrzgminnego poszczególnych wskaźników. Identyfikacja kryzysu w sferze społecznej jest warunkiem koniecznym do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, ale niewystarczającym. Artykuł 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji wskazuje, że jako obszar zdegradowany może być wyznaczony obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w przypadku występowania w nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

2.3. Obszar zdegradowany

Po opracowaniu danych w ramach analiz tematycznych w zakresie ustalonych w ustawie o rewitalizacji obszarów problemowych wyznaczono sumaryczny wskaźnik natężenia kryzysu. Tereny, które uzyskały wynik powyżej średniej wskazane zostały jako obszar zdegradowany. Zgodnie z zamieszczonym w ustawie o rewitalizacji algorytmem postępowania, obszary gdzie zdiagnozowano głównie problemy społeczne powinny być objęte przede wszystkim działaniami sektorowymi w sferze społecznej.

Zasadniczo można wyróżnić cztery takie grupy obszarów, na wschodzie są to jednostki: Cyrhla, Hrubą Wyżną i Niżną, Wyskówki, Gawlaki, Walkosze, Zoniówka, na południu tereny od jednostki Przewodników Tatrzańskich do Kuźnic, na zachodzie: jednostka Krzeptówki, na północnym-zachodzie: pas terenów od jednostki Szymoszkowa poprzez Gubałówkę do Harendy.

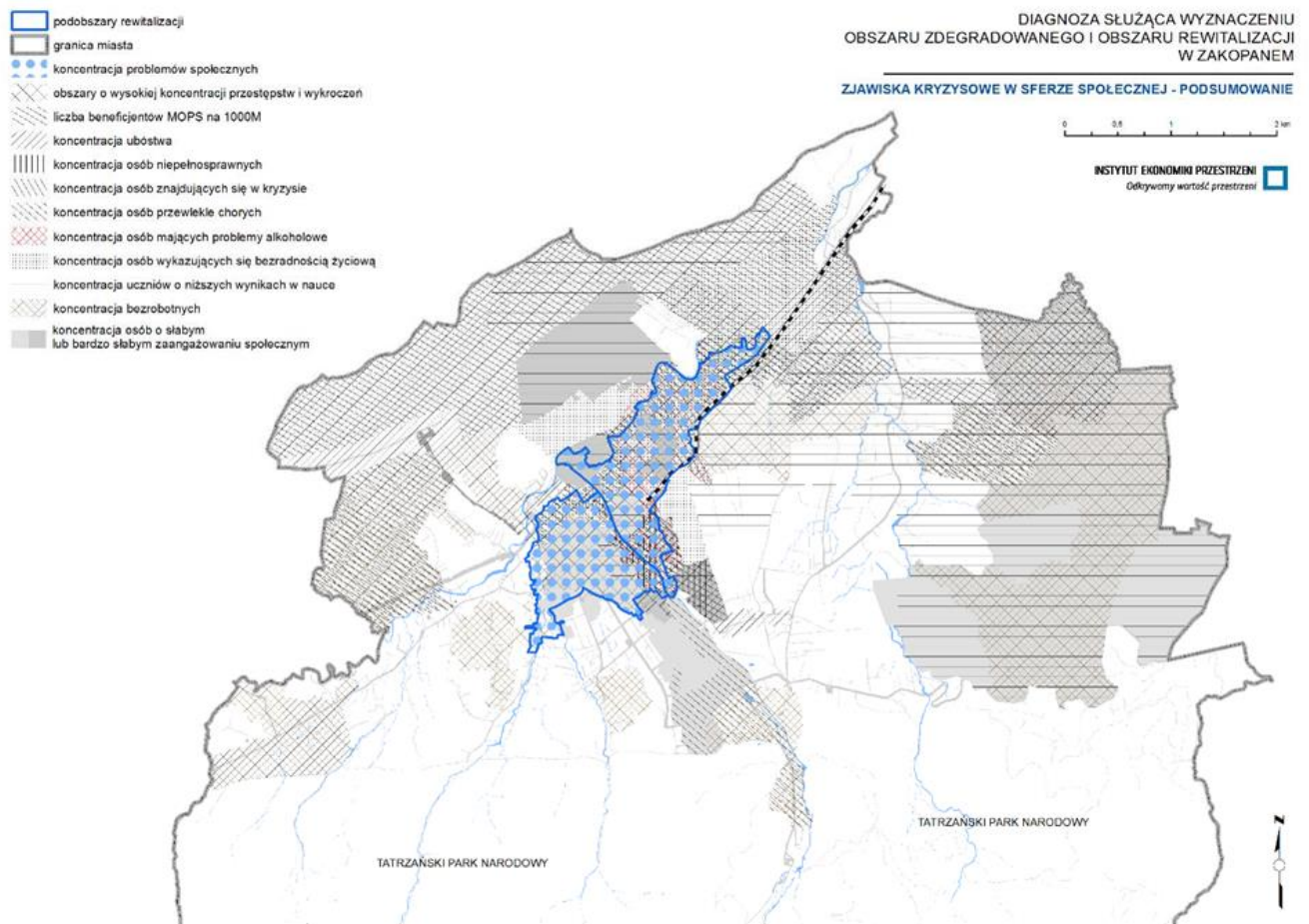
Przeprowadzona analiza (której wyniki przedstawiono na Rysunku 2) potwierdza fakt, że terenami szczególnie zdegradowanymi, czyli takimi, które osiągnęły najwyższe wyniki, zarówno w sferze społecznej, jak i w pozostałych współwystępujących negatywnych zjawiskach, są tereny w centrum miasta.

Obszar zdegradowany zajmuje 226,75 ha, co stanowi 2,68% powierzchni gminy i zamieszkuje 7650 mieszkańców, co stanowi 24,04% mieszkańców gminy. Spełnia on ustawowe ograniczenia, zarówno w zakresie maksymalnej możliwej do objęcia obszarem rewitalizacji powierzchni miasta (20%), jak i maksymalnej liczby mieszkańców możliwych do objęcia interwencją (30%).

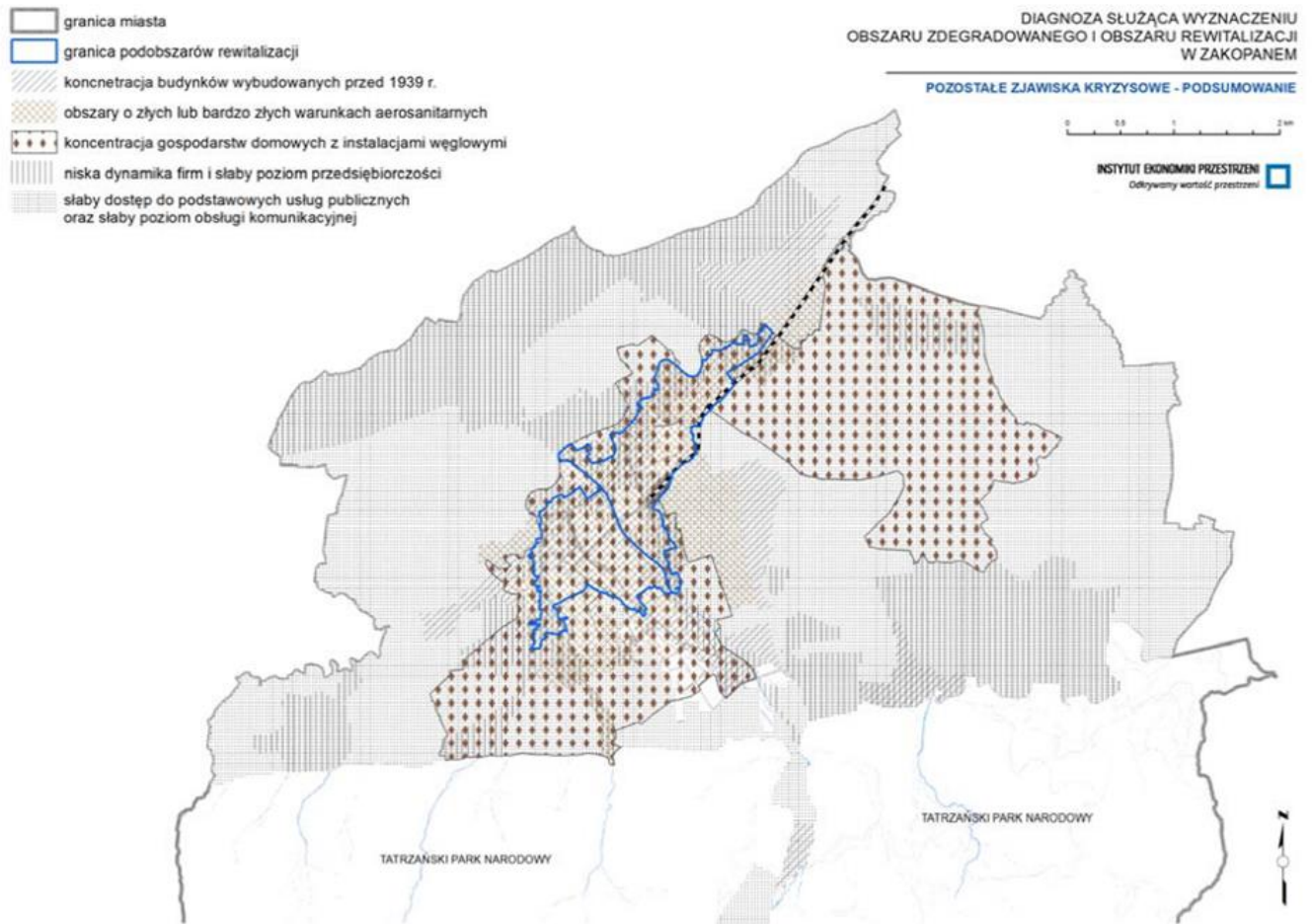
Z uwagi na swoją powierzchnię, ale również i specyfikę, obszar podzielony został przed przystąpieniem do konsultacji społecznych na dwa podobszary o symbolu A i B. Działanie to miało charakter czysto techniczny (jest to jednolity obszar) i wynikało z konieczności prowadzenia niezależnie konsultacji w trudnym obszarze Parku Kulturowego ulicy Krupówki (podobszar A) oraz otoczenia dworca PKP (podobszar B).

Rysunek 2. Proces wyznaczania obszaru rewitalizacji.

Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej - podsumowanie

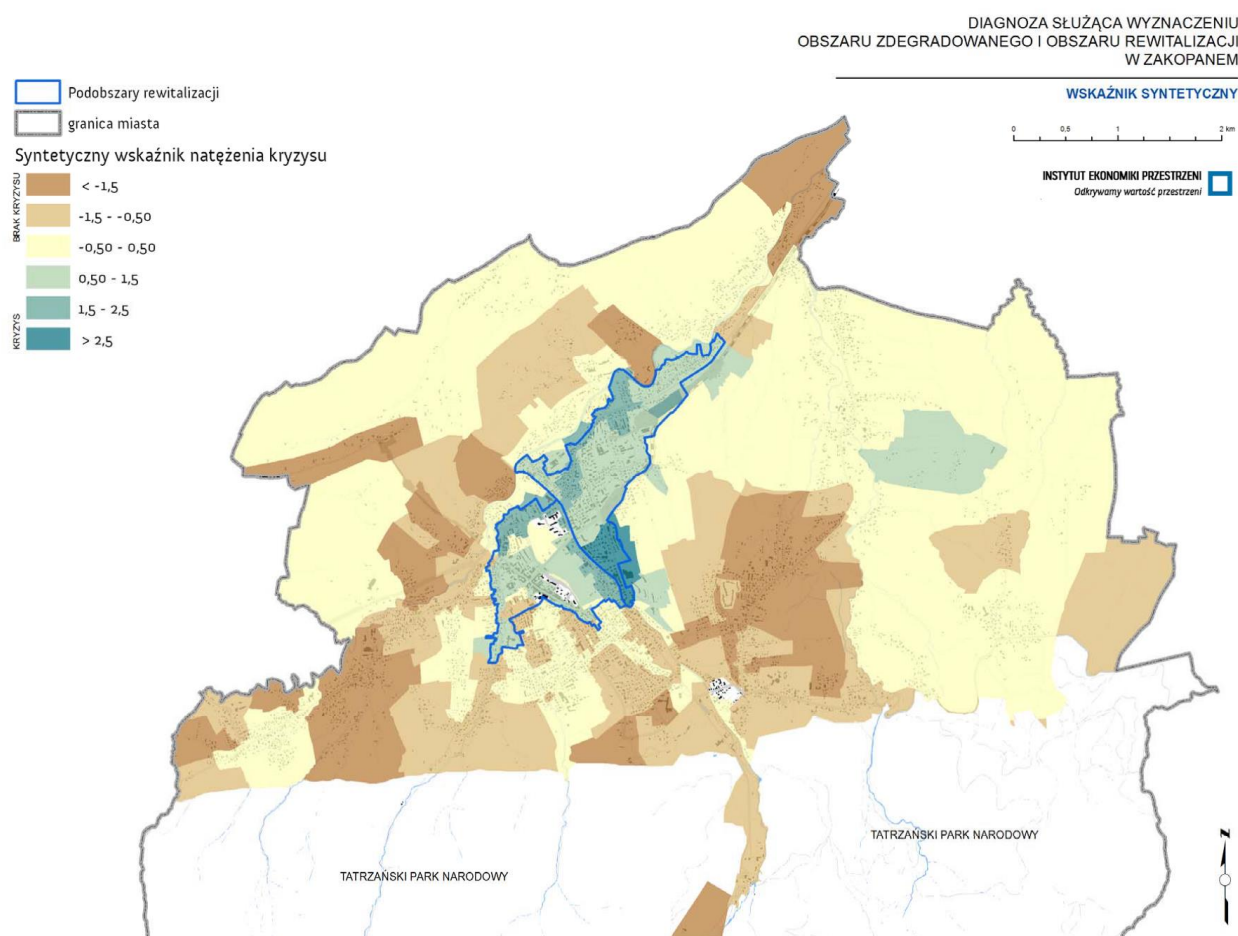

Zjawiska kryzysowe w pozostałych sferach - podsumowanie

Źródło: GPR 2016 - 2023

Rysunek 3. Wskaźnik syntetyczny

Źródło: GPR 2016 - 2023

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

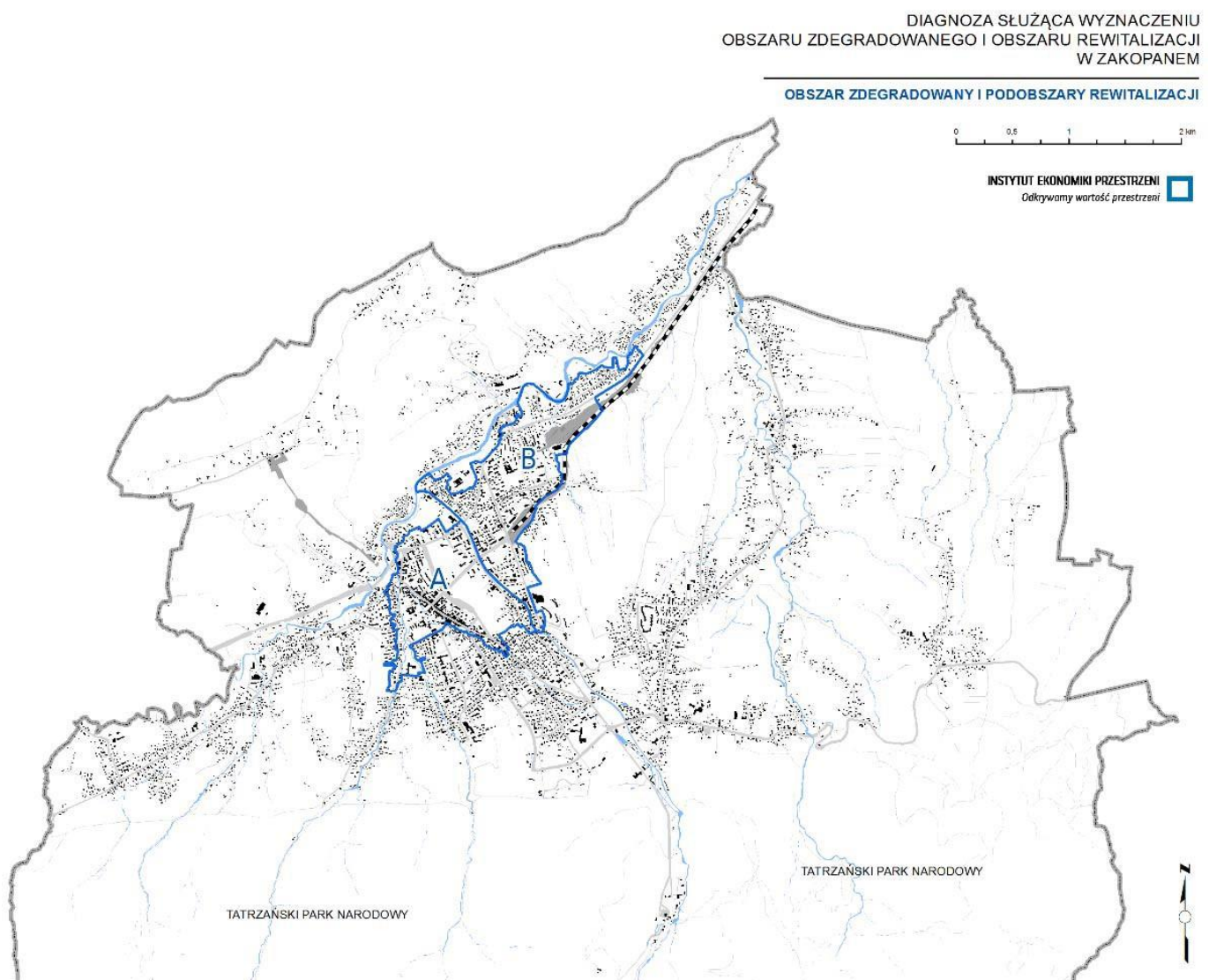
Obszar rewitalizacji to wyznaczony uchwałą Rady Gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja. Wobec powyższego, z uwagi na charakter zdiagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych obszarem rewitalizacji objęto te same tereny, które wcześniej wskazano jako zdegradowane. Uznano bowiem, że tylko taka formuła przyczyni się do wprowadzenia kompleksowych działań w zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego, połączonego z rozwojem gospodarczym oraz infrastrukturalno-przestrzennym, przy aktywnym udziale wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Granice obu obszarów, zdegradowanego i rewitalizacji, zaprezentowano na rysunku nr 4. **Podobszar A** zajmuje 99,15 ha, co stanowi 1,17% powierzchni gminy. Teren ten zamieszkuje 3003 mieszkańców, co stanowi 9,44% mieszkańców gminy.

Podobszar B zajmuje 127,59 ha, co stanowi 1,51% powierzchni gminy. Teren ten zamieszkuje 4647 mieszkańców, co stanowi 14,6% mieszkańców gminy.

Łącznie obszar rewitalizacji zajmuje 226,75 ha, co stanowi 2,68% powierzchni gminy i zamieszkuje 7 650 mieszkańców, co stanowi 24,04% mieszkańców gminy. Spełnia on zatem ustawowe ograniczenia, zarówno w zakresie maksymalnej możliwej do objęcia obszarem rewitalizacji powierzchni miasta (20%), jak i maksymalnej liczby mieszkańców możliwych do objęcia interwencją (30%).

Rysunek 4. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Źródło: GPR 2016 - 2023

Podobszar rewitalizacji A

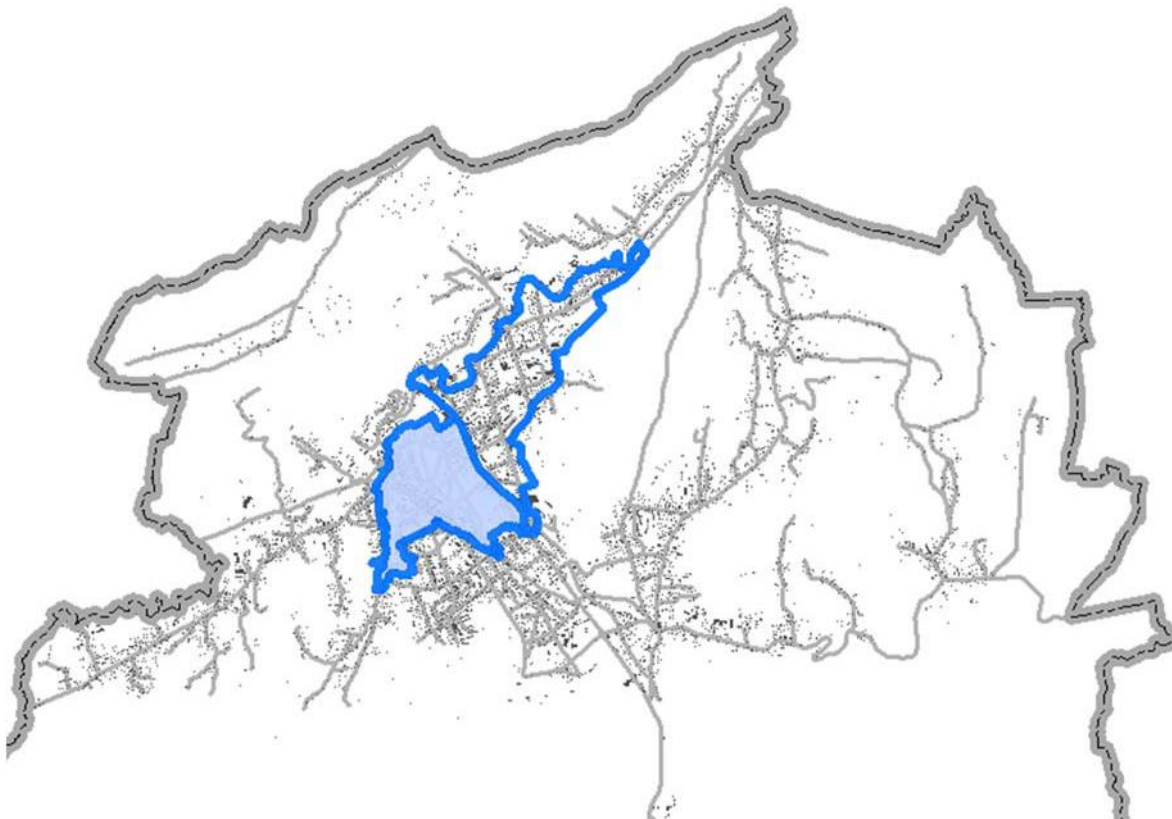
Jest to obszar silnie zurbanizowany, obejmujący swoim zasięgiem zarówno historyczny układ urbanistyczny miasta (ulica Krupówki), jak również część intensywnej zabudowy wielorodzinnej z okresu powojennego (kwatera Aleje 3-go Maja, Zborowskiego, Nowotarska). Zamieszkuje na nim trzy tysiące osób z ogólnej liczby 7 650 mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Obszarem, na którym koncentrują się zarówno negatywne zjawiska społeczne, jak i inne negatywne zjawiska wymienione w ustawie o rewitalizacji jest teren, który obejmuje swoim zasięgiem fragment historycznej części miasta, w obrębie którego znalazły się m.in.:

- ulica Nowotarska (część zachodnia), jedna z najstarszych ulic w Zakopanem, przy której mieszkał ks. Józef Stolarczyk,
- teren Równi Krupowej, od 1904 r. wyłączony z zabudowy uchwałą Rady Gminy. W latach międzywojennych na Równi Krupowej były dwa stadiony sportowe, korty tenisowe, stadion lodowy. Na skrzyżowaniu z ulicą Sienkiewicza zachowany jest drewniany kiosk, wybudowany w latach międzywojennych. Nosi on nazwę Poczłtówki;
- ulica Kościuszki, wybudowana w 1904 roku, pierwotnie nazwana Marszałkowską. Po I wojnie światowej nazwę zmieniono na Tadeusza Kościuszki. Jest to reprezentacyjna ulica w samym centrum miasta, w której sąsiedztwie znajdują się zarówno spektakularne obiekty hotelu Stamary, otwartego w roku 1905, czy hotelu Marilor wzniesionego w 1912 roku,
- ulica Henryka Sienkiewicza (pierwotnie nad Bystrą), której historia sięga końca XVIII wieku, kiedy to w sąsiedztwie potoku Bystry powstały pierwsze zabudowania należące do rodziny Czarniaków-Pająków. Nad Bystrą, bo tak nazywano ówczesną ścieżkę, sięgała od obecnej ulicy Kościuszki do ulicy Witkiewicza. W 1898 roku ulicy nadano imię Henryka Sienkiewicza, a w 1904 przedłużono ją do ulicy Nowatorskiej. Przy tej ulicy stoi 200-letni, najstarszy w Zakopanem dom,
- ulica Krupówki, która nazwę wzięła od polany Krupówki, najśłynniejsza i najbardziej reprezentacyjna, której powstanie datowane jest na XIX wiek. W tym czasie była wąską ścieżką łączącą zakopiańskie Nawsie z Kuźnicami. Obecnie stanowi przykład zdegradowanej ulicy handlowej, w wyniku zaniechania przez wiele lat wprowadzenia w jej obszarze regulacji planistycznych,
- ulica Mariusza Zaruskiego, powstała w połowie XIX wieku. Ulica Zaruskiego łączy się z Ogrodową. Na uwagę zasługuje stary drewniany dom Limba stojący tuż przy urwisku potoku Młyniska. Jeszcze kilka lat temu na budynku była tablica pamiątkowa. Limba dzieli smutny los wielu zabytkowych willi popadających w ruinę,
- ulica Władysława Orkana, powstała w 1931 roku, przy której mieści się kino Sokół, wybudowane w 1929 r. Po wojnie zmieniono nazwę kina na Giewont, do pierwotnej nazwy wrócono w 1993 roku. Za kinem znajduje się budynek Towarzystwa

Gimnastycznego Sokół. Jego reaktywowanie nastąpiło w 1990 roku. Obecny budynek Sokoła oddano w 1955 roku i był on przeznaczony dla miejscowej Straży Pożarnej. Tuż obok zlokalizowany jest stadion sportowy wybudowany w 1939 r.,

- fragment ulicy Kościeliskiej, najstarszej ulicy Zakopanego, powstałej w XVI wieku na mocy nadań królewskich, stanowi ona dawne centrum Zakopanego, tzw. Nawsie,
- ulica Kasprusie, jedna z najstarszych w Zakopanem, datowana na początek XIX wieku, przy której zamieszkiwał ród Gąsieniców Kasprusi. Ostatecznie uformowana po 1884 r. W jej sąsiedztwie zlokalizowane jest Muzeum im. Szymanowskiego oraz dom, w którym mieszkał słynny przewodnik tatrzański Klimek Bachleda,

Rysunek 5. Podobszar rewitalizacji A

Źródło: GPR 2016 - 2023

Podobszar rewitalizacji B

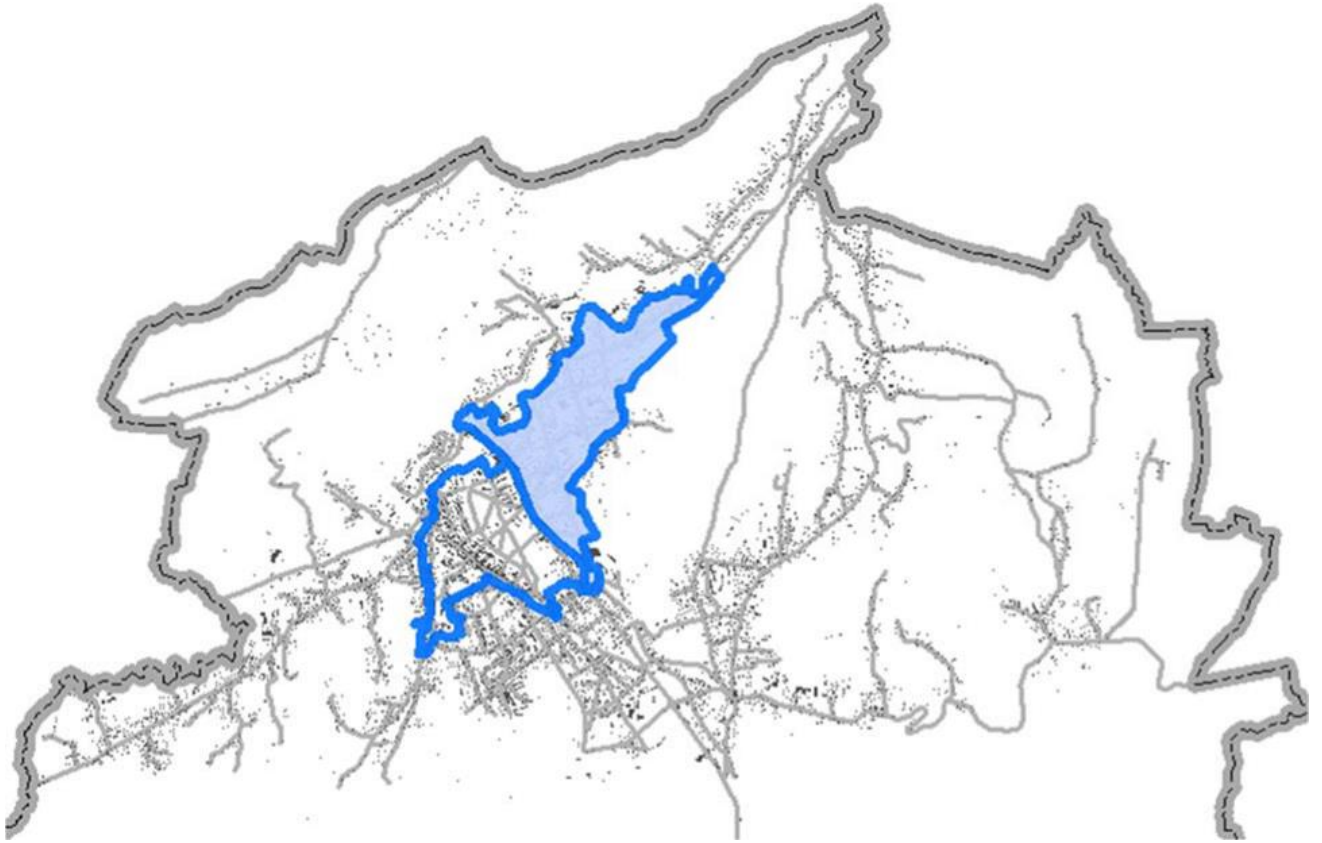
Podobszar zamieszkuje zdecydowana większość, bo 4 647 osób z ogólnej liczby 7 650 mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Jest to obszar silnie zurbanizowany, obejmujący swoim zasięgiem zarówno historyczne założenia miejskie, takie jak: obszar dawnego Zakładu Wodoleczniczego dr Andrzeja Chramca, stację kolejową Zakopane, jak również część intensywnej zabudowy wielorodzinnej z okresu powojennego (kwartał ulic: Chramcówki, Nowotarska, Szymony). Obszar ten nie jest jednorodny, w jego północno-

wschodniej części znajdują się zabudowa jednorodzinna położona w sąsiedztwie drogi krajowej nr 47 (ulica Bachledy) oraz pozostałości układu torowego stacji towarowej Zakopane.

Obszarem, na którym koncentrują się zarówno negatywne zjawiska społeczne, jak i inne negatywne zjawiska wymienione w ustawie o rewitalizacji jest m.in.:

- ulica Jana Kasprowicza, stanowiąca odcinek najstarszego traktu osadniczego wiodącego z Poronina wzdłuż potoku Zakopianka i Cicha Woda,
- ulica Nowotarska (północna część), jedna z najstarszych ulic w Zakopanem, przy której mieszkał ks. Józef Stolarczyk,
- ulica Chramcówki, wybudowana w połowie XIX wieku przez rodzinę Homolacsów, stanowiąca część traktu hutniczego od Cichej Wody do Kuźnic. Do 1900 ciągnęła się ona aż do ulicy Witkiewicza, kiedy to Rada Gminy podjęła decyzję o zmianie nazwy części ulicy na ulicę Jagiellońską, dla uczczenia jubileuszu Wszechnicy Jagiellońskiej. W pierwszych latach XX wieku Chramcówki były reprezentacyjną ulicą Zakopanego. Wzdłuż ulicy wybudowano wille, które swym stylem i architekturą nawiązywały do stylu zakopiańskiego,
- obszar dawnego Zakładu Wodoleczniczego dr Andrzeja Chramca, powstałego w 1887 r., który w latach 1916 do 1921 pełnił rolę sanatorium. Swoją funkcję leczniczą zachował do lat 70. XX wieku, by ostatecznie stać się siedzibą Starostwa Powiatowego i teatru im. Stanisława Ignacego Witkiewicza,
- ulica Jagiellońska, będąca ulicą willową z architekturą stylu zakopiańskiego. Przykładem są wille Stefa, Bałamutka czy Konstantynówka zaprojektowana przez Stanisława Witkiewicza. W głębi za Konstantynówką znajduje się Warszawianka, która po roku 1930 pełniła rolę placówki zdrowotnej, a do 1971 roku była Sanatorium Przeciwgruźliczym. Za Warszawianką stoi budynek Galerii Sztuki Władysława Hasióra. Galerię otworzono w lutym 1985 roku. Pierwotnie budynek galerii pełnił rolę sanatoryjnej leżakowni.
- ulica Wenantego Piaseckiego, nazwana po I wojnie światowej imieniem wybitnego lekarza, łączy ulicę Jagiellońską z ulicą Sienkiewicza. Po lewej stronie ulicy, przy potoku stoi willa Chochlik, wybudowana w 1908 roku przez prof. Teodora Axentowicza, malarza, profesora ASP w Krakowie. Na ulicy Piaseckiego są także drewniane wille zbudowane w 1897 roku,
- ulica Kamieniec, przy której znajduje się szpital powiatowy im. Tytusa Chałubińskiego. W sąsiedztwie ulicy Kasprowicza i Ronda Andrzeja Chramca wybudowany został nowoczesny apartamentowiec. W połowie lat 30. XX wieku na tym terenie usytuowane były garaże dla autobusów, potem PKS do początku XXI wieku. Pod numerem 59 istnieje willa Stara Polana wybudowana w 1904 roku. Przez wiele lat była tam Pracownia Regionalna Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. Uwagę warto zwrócić na willę Barabaszkówka wybudowaną w 1880 roku.

Rysunek 6. Podobszar rewitalizacji B

Źródło: GPR 2016 - 2023

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać w szczególności szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz analizę lokalnych potencjałów występujących na terenie podobszarów rewitalizacji.

Jak wskazano wcześniej, w ramach wykonanej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w Zakopanem zdelimitowano dwa podobszary rewitalizacji: Podobszar A i Podobszar B. Przystępując do wykonania pogłębionej diagnozy wyznaczonych podobszarów rewitalizacji przyjęto metodykę postępowania, zgodnie z którą każdy z podobszarów rewitalizacji oceniony został pod kątem występowania negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych. Dla każdego z podobszarów diagnoza zwieńczona została podsumowaniem uwzględniającym kluczowe problemy i potencjały rozwojowe terenu.

Ze względu na kwestie techniczne odstąpiono od podziału treści analizy na dwa podobszary rewitalizacji i analizowano je według występujących w ustawie o rewitalizacji sfer w podziale na sferę społeczną oraz sfery pozaspołeczne w ujęciu łącznym uwzględniające odniesienie się do aspektu gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego. Taki zabieg podyktowany był chęcią uniknięcia powielania wniosków oraz grafik użytych do zobrazowania zjawisk i czynników kryzysowych (obszary sąsiadują ze sobą bezpośrednio). Jednocześnie w każdej sferze starano się charakteryzować zjawiska niezależnie dla każdego z podobszarów rewitalizacji.

Informacje ujęte w niniejszym rozdziale obejmują zarówno analizę danych ilościowych oraz statystyk, jak i kontekstowe informacje jakościowe będące efektem wykorzystanych w procesie form partycypacji społecznej i badań społecznych. W diagnozie wykorzystano dane statystyczne pochodzące m.in. z Urzędu Miasta Zakopane oraz jego jednostek organizacyjnych np. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także Komendy Powiatowej Policji w Zakopanem, Powiatowego Urzędu Pracy w Zakopanem czy dostępnych statystyk publicznych (np. dane Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej). Przyniesione dane przedstawiają stan za rok kalendarzowy 2022 – tj. według stanu na 31.12.2022 roku.

Pośród form partycypacji społecznej, z których skorzystano w ramach prac nad diagnozą pogłębioną znalazły się: telefoniczne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji i podmiotów działających w Zakopanem (N=5), spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obu Podobszarów oraz z przedstawicielami sektora społecznego (N=2), warsztaty

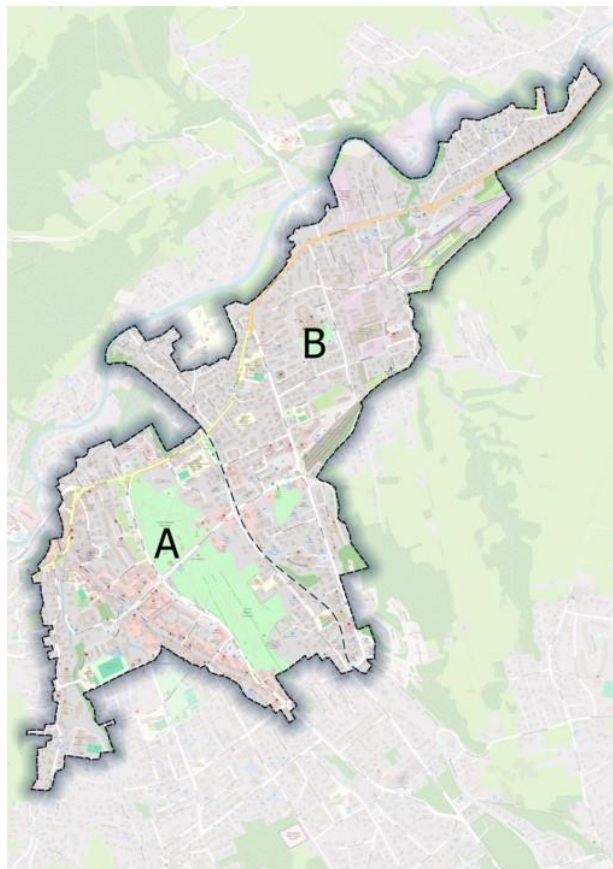
strategiczne z instytucjami miejskimi oraz Komitetem Rewitalizacji (N=2), a także wizja lokalna/spacer badawczy obszaru rewitalizacji (dokumentacja fotograficzna obszaru).

Analizując dane dla obszaru rewitalizacji w sferze społecznej jak i pozostałych sferach pozaspołecznych dokonano także porównania wartości i zmiennych w czasie w odniesieniu do roku 2014 (bazowy), kiedy to opracowywana była pierwotna szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2023. Obecnie, na etapie aktualizacji GPR 2030, tam gdzie było to możliwe zaprezentowano zmiany w natężeniu i koncentracji niekorzystnych zjawisk społecznych oraz zjawisk odnoszących się do sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

3.1. Sfera społeczna

W 2022 roku **obszar rewitalizacji zamieszkiwało 7078 osób, czyli 28,27% mieszkańców całej gminy**. Podobszar A zamieszkiwało 2791 mieszkańców, co stanowi 11,15% mieszkańców gminy, a Podobszar B zamieszkiwało 4647 mieszkańców, co stanowi 17,12% mieszkańców gminy.

Rysunek 7. Mapa Podobszaru A i Podobszaru B

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap.

Nieustannie ubywa mieszkańców Zakopanego, co można zauważyć także z perspektywy obszaru rewitalizacji. Oba podobszary (A i B) odnotowały spadek liczby mieszkańców w porównaniu z 2014 rokiem. Podobszar A na koniec 2022 roku zamieszkiwało o 212 osób mniej (spadek o 7,06%), a Podobszar B zamieszkiwało o 316 osób (spadek o 7,75%). Wpływa to bezpośrednio na spadek gęstości zaludnienia (Podobszar A – spadek o 213 os./km² w stosunku do 2014 r.; Podobszar B – spadek o 282 os./km²). Wartości salda migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla obu podobszarów wpisuje się w ogólnogminny niekorzystny trend dominacji liczby osób wyprowadzających się z tych terenów nad liczbą osób przeprowadzającymi się na nie. Osiągnęły niższe wartości od wartości dla gminy co oznacza, że zjawisko to ma większe natężenie na tych obszarach niż ogółem w całej gminie. Wskazuje to, iż zarówno **Podobszar A jak i Podobszar B choć są terenami, których granice pokrywają się z centrum Zakopanego** stanowią nieatrakcyjną osiedleńczo część miasta i w dalszym ciągu **borykają się z problemem kurczenia się liczby mieszkańców**, którzy przemieszczają się poza centrum w poszukiwaniu dogodniejszych warunków mieszkaniowych w obrębie miasta, a nawet poza nim. Wyludnianie się obydwu podobszarów rewitalizacji (teren centrum Zakopanego) związane jest z wypieraniem mieszkańców z centrum przez ruch turystyczny, który dosyć mocno eksploatuje ten teren i ściąga na niego ogromną presję inwestycyjną. W ocenie ekspertów (wywiady pogłębione) jak i mieszkańców uczestniczących w spotkaniach konsultacyjnych na Podobszarze A i B tworzy się swoista przestrzeń gospodarcza mieszkań na wynajem krótkoterminowy - „Nie ma bloku w centrum Zakopanego, gdzie nie byłoby mieszkań na wynajem krótkoterminowy. Żadna klatka nie jest nie dotknięta zjawiskiem wynajmu krótkoterminowego, to się tak rozlewa, bo pojemność centrum już jest wyczerpana”. Postępująca w związku z tym **gentryfikacja dotycząca Podobszar A i Podobszar B** powoduje istotną zmianę charakteru tej części miasta, która widoczna jest przede wszystkim we wzroście cen nieruchomości, pojawieniu się bogatszych mieszkańców, zmianie pewnych funkcji obszaru oraz społecznego odbioru centrum Zakopanego - „Młodych nie stać na zakup mieszkania w centrum lub jest to nieopłacalne – większy zysk jest z wynajmu niż korzyść z mieszkania w centrum Zakopanego”. Zjawisko to rodzi także szereg dodatkowych problemów społecznych dotyczących Podobszar A i Podobszar B związanych z brakiem więzi sąsiedzkich, obniżeniem poczucia bezpieczeństwa, uciążliwość dla mieszkańców w codziennym życiu (trudność w realizowaniu podstawowych potrzeb w centrum miasta), a także pogłębia nierówności społeczne. Mieszkańcy podkreślali, że centrum Zakopanego, a więc Podobszar A i Podobszar B, jest trudnym obszarem do mieszkania. Uciążliwość turystyki jest widoczna w codziennym życiu, ale jest to najważniejszy sposób zarobkowania, więc mają świadomość, że „trudno się od niego odwracać plecami”. W ich opinii **brakuje przestrzeni bliższych mieszkańcom** - ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, ścieżek, placów zabaw (większość miejskich placów zabaw jest

obecnie zlokalizowana na Podobszarze A, „więc tworzą wrażenie niedostępności zupełnej, bo są oblegane przez turystów”), **miejsc aktywności ludzi, miejsc integracji dla mieszkańców, przestrzeni sąsiedzkich**. Szczególnie wskazywali na niewystarczającą ilość miejsc spotkań, integracji dla młodzieży oraz rodzin z małymi dziećmi.

Równie niepokojące jak wyludnianie jest **problem starzenia się społeczności podobszarów rewitalizacji**. Odsetek osób powyżej 60 roku życia w przypadku obu podobszarów jest wyższy niż dla całej gminy (28%). W 2022 r. dla Podobszaru A przyjął on wartość 32,00%, a dla Podobszaru B – 30,16% i odniesieniu do stanu z 2014 r. uległ on widocznemu pogłębieniu, co potwierdza że seniorzy to grupa wiekowa **wyraźnie dominująca w obydwu podobszarach rewitalizacji**. Zwiększanie się populacji osób starszych na Podobszarze A i B wynika, oprócz ogólnopolskich tendencji, także z faktu, iż na tym terenie nie dokonuje się wymiana na nowych, młodszych mieszkańców, ponieważ seniorzy są zastępowani przez turystów korzystających z wynajmu mieszkań. W efekcie, w opinii ekspertów lokalnych (wywiady pogłębione) **seniorzy zamieszkujący Podobszar A i Podobszar B są zagubieni w centrum, które staje się dla nich całkowicie obce, niedostępne, trudne do skorzystania z jakichkolwiek usług czy walorów tego miejsca**. „To jest duże utrudnienie dla seniorów, bo oni zostali w centrum, w tych blokach, gdzie obecnie mieszkania są przeznaczane na wynajem. Na klatce schodowej z 8 mieszkań jest tylko jedno albo dwa zamieszkałe, więc też to powoduje jakieś osamotnienie w tłumie, pustkę”. Proces starzenia się społeczności występujący na obydwu analizowanych Podobszarach rewitalizacji naturalnie generuje wzrost problemów społecznych wprost odnoszących się do tej grupy mieszkańców, jak między innymi:

- **poczucie wykluczenia, osamotnienia, w konsekwencji przekładające się na ich niską aktywność a często także całkowitą rezygnację z uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** – „Pandemia zamknęła w domach znaczącą część seniorów, niestety po pandemii seniorzy „nie wyszli”, nadal są zamknięci w domach, odzwyczaili się od spotkań sąsiedzkich, zerwali relacje sąsiedzkie czy towarzyskie”. Zdaniem mieszkańców uczestniczących w konsultacjach problem ten przede wszystkim dotyczy Podobszaru A – osiedle Łukaszówki, Ul. Kasprusie oraz w Podobszarze B – osiedle Szymony.
- **pogorszenie statusu ekonomicznego**, obniżenie bądź utrata niezależności finansowej, ubóstwo. Potwierdzają to dane z MOPS za 2022 r. , z których wynika, że niemal co drugi mieszkaniec Podobszaru A powyżej 66 roku życia oraz co trzeci mieszkaniec Podobszaru B powyżej 66 roku życia korzysta ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. Zmieniająca się struktura demograficzna będzie negatywnie wpływała na zdolność mieszkańców do ponoszenia nakładów na utrzymanie istniejących zasobów mieszkaniowych.
- **obniżenie poczucia bezpieczeństwa wśród seniorów** wynikające z zaniku więzi sąsiedzkich oraz zwiększonej widoczności w Podobszarze A (rejon Równi Krupowej,

okolice ul. Krupówki) i Podobszarze B (okolice Dworca PKP, ul. Jagiellońska) zachowań postrzeganych przez seniorów jako niebezpieczne (nadużywanie alkoholu, hałas, zaburzanie porządku publicznego itp.) dokonywanych przez turystów w dużej skali przebywających na terenie centrum czyli de facto na terenie podobszarów rewitalizacji. Niekorzystny wpływ na poczucie bezpieczeństwa ma także dotyczące tę grupę mieszkańców Podobszaru A i Podobszaru B wykluczenie cyfrowe skutkujące słabszym obiegiem informacji i stopniem dotarcia do seniorów z informacją i ostrzeżeniem przed potencjalnymi zagrożeniami (np. wyłudzenia, oszustwa, naciąganie);

- **bariery dostępności budynków i przestrzeni** - w dużej mierze wielorodzinne budynki mieszkalne zlokalizowane na Podobszarze A (ul. Nowotarska, ul. Kamieniec) i Podobszarze B (szczególnie ul. Jagiellońska, ul. Krupówki) są niedostosowane do potrzeb osób starszych, osób z trudnościami w poruszaniu się (brak wind). Występuje także problem z dostępnością komunikacji publicznej i możliwościami przemieszczania się po podobszarze rewitalizacji.

Zdaniem ekspertów kluczowe jest zadbanie o seniorów zamieszkałych na Podobszarze A i B w zakresie wspomaganie i pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu, zapewnienia odpowiednio dostosowanych usług opiekuńczych – „Brak instytucji wspierającej seniorów w codziennym funkcjonowaniu, w zrobieniu zakupów, skontaktowaniu z lekarzem, uzyskaniu jakiejś informacji”, a także zadbania o aktywizację ruchową, społeczną i kulturalną seniorów przy zapewnieniu dostępności do oferty oraz dostępności budynków mieszkalnych, usługowych i przestrzeni publicznych.

Istotnym elementem prowadzonej analizy bez wątpienia jest sytuacja na rynku pracy. **Poziom bezrobocie** wśród mieszkańców podobszarów stanowi bowiem jedną z podstawowych determinant zjawisk kryzysowych i bezpośrednio przyczynia się do degradacji dotkniętych tym zjawiskiem obszarów miasta. Statystyki dotyczące sytuacji na rynku pracy wskazują, że 3,90% mieszkańców Podobszaru B jest osobami bezrobotnymi, co przewyższa wartość dla całej gminy o 0,46 p.p. Natomiast Podobszar A przyjął wartość niewiele niższą od wartości dla całej gminy (Podobszar A: 3,37% - wartość niższa o 0,07 p.p.). Pomimo ogólnej tendencji spadku osób bezrobotnych w skali miasta podobszary rewitalizacji A i B pozostają nadal jednymi z istotniejszych obszarów koncentracji osób bezrobotnych w Zakopanem. Jedna trzecia wszystkich osób bezrobotnych lokalizuje się właśnie na podobszarach rewitalizacji, z czego w Podobszarze A zamieszkiwało 36% wszystkich osób pozostających bez pracy z obszaru rewitalizacji, a w Podobszarze B aż 64%. Dodatkowo, notowane na Podobszarze A jak i Podobszarze B bezrobocie w większości przypadków trwa dłużej niż 1 rok. Dominację długotrwałego bezrobocia obrazuje wskaźnik udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych, który dla Podobszaru A wyniósł 62,77% i jest większy od

analogicznej wartości dla obszaru rewitalizacji (60,92%), natomiast dla Podobszaru B osiągnął wartość 59,88%. Analizując rozkład przestrzenny zjawiska bezrobocia na Podobszarze A i Podobszarze B należy zwrócić także uwagę na dużą rozpiętość uzyskanych wartości. W granicach Podobszaru A występują ulice gdzie zjawisko to nie występuje (np. ul. Staszica, Orkana, Zamoyskiego, Generała Galicy), ale również są takie, gdzie jest wyraźna koncentracja osób pozostających bez pracy. Dotyczy to ul. Nowotarskiej (od ul. Krupówki do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza), ul. Kasprusie czy ul. Krupówki. Z kolei w odniesieniu do Podobszaru B większe natężenie osób bezrobotnych widoczne jest w obrębie ul. Kasprowicza, ul. Bachledy, ul. Szymony, ul. Chramcówki i ul. Kamieniec. Zjawiskiem bezrobocia w 2022 r. nie dotknięty był jedynie obszar ul. Kościuszki (od skrzyżowania z ul. Sienkiewicza do Dworca PKP). Patrząc z jednej strony na charakter lokalnego rynku pracy, który w głównej mierze opiera się na branży turystycznej a z drugiej na zmieniającą się strukturę demograficzną obszaru rewitalizacji (zarówno na Podobszarze A jak i Podobszarze B), w opinii mieszkańców uczestniczących w konsultacjach, trudno dostrzec możliwości i perspektywy znalezienia pracy poza turystyką. Stąd kluczowe będzie podejmowanie działań zwiększających skalę aktywności zawodowej mieszkańców oraz tworzenie nowych możliwości zarobkowania, nowych obszarów gospodarowania dających perspektywę zatrudnienia dla młodych mieszkańców nie tylko w sferze usług na rzecz turysty.

Kolejnym ważnym czynnikiem obrazującym sytuację w sferze społecznej w obszarze rewitalizacji jest liczba **osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej**. Odsetek beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców dla podobszarów jest stosunkowo niski (Podobszar A – 2,47%; Podobszar B – 2,50%) i niższy od średniej gminnej. W ramach obszaru rewitalizacji można wskazać miejsca większej koncentracji klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, są to przede wszystkim:

- w odniesieniu do Podobszaru A: ul. Nowotarska (od Krupówek do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza), ul. Orkana, Ul. Łukaszówki;
- w odniesieniu do Podobszaru B: ul. Spyrkówka, ul. Nowotarska (od skrzyżowania z ul. Sienkiewicza do ronda Chramca); ul. Chramcówki, ul. Jagiellońska i ul. Kasprowicza.

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakopanem w 2022 r. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Podobszaru A wyniosła 24,7, a dla Podobszaru B wyniosła 24,95. Wartości te są korzystniejsze niż wartość dla całego miasta (44,13). Między 2014 a 2022 rokiem zmniejszyła się liczba beneficjentów pomocy społecznej: w przypadku Podobszaru A o 73 osoby, a w przypadku Podobszaru B o 120 osób, co wskazuje na pozytywną zmianę. Jednak analizując z jednej strony wyszczególnienie z jakiego powodu mieszkańcy tych

obszarów otrzymują środowiskową pomoc społeczną a z drugiej jakie grupy społeczne są najczęstszymi jej odbiorcami można zauważyć, że oba podobszary odznaczają się mniej korzystną sytuacją w porównaniu z ogółem miasta. Trzy główne powody przyznawania świadczeń społecznych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem osobom zamieszkującym obszar rewitalizacji to: **długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo**. Powody te były najczęściej wykazywane zarówno w odniesieniu do mieszkańców Podobszaru A korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jak i Podobszaru B. Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na liczbę mieszkańców podobszarów rewitalizacji wyniósł dla Podobszaru A – 0,90% i Podobszaru B – 1,00% (przy wartości dla miasta wynoszącej 0,7%), z powodu niepełnosprawności dla Podobszaru A była to wartość 0,64%; a dla Podobszaru B – 0,86% (wartość dla miasta 0,56%) oraz z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przypadku Podobszaru A - 1,50%, dla Podobszaru B – 1,03%. Choć **problem ubóstwa i biedy** dotyka różne grupy społeczne to analizując dane dla podobszarów rewitalizacji wyraźnie uwidaczniają się szczególnie dwie grupy – **kobiety oraz seniorzy**. Na Podobszarze B ponad połowa (54,7%) osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej to kobiety. Z kolei w Podobszarze A udział kobiet będących beneficjentkami pomocy społecznej jest jeszcze wyższy i osiąga wynik 61,4%, przekraczając także wartość odnotowaną dla miasta Zakopane (56,9%). Drugą widoczną grupą na podobszarach rewitalizacji w kontekście zjawiska ubóstwa to seniorzy. Jest to grupa, która coraz wyraźniej zasila statystyki wsparcia oferowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2022 r. stanowili oni 18,10% wszystkich klientów pomocy społecznej w skali całego miasta. Natomiast dużo gorzej przedstawia się w tym względzie sytuacja w odniesieniu do obszaru rewitalizacji. W 2022 r. prawie połowę osób zamieszkałych na Podobszarze A korzystających ze świadczeń pomocy społecznej stanowiły osoby w wieku powyżej 66 r.ż., a na Podobszarze B udział tej grupy klientów pomocy społecznej był nieco niższy i wyniósł 27,9%. „Miasto się starzeje” i zdaniem ekspertów naturalnie grupa ta będzie coraz bardziej wzrastać, co stanowi wyzwanie dla systemu pomocy społecznej, usług zdrowotnych, a także dla utrzymania aktywności społecznej tej grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zarówno mieszkańcy, jak i eksperci lokalni podczas warsztatów konsultacyjnych zwracali uwagę na „problem z zapewnieniem usług opiekuńczych, braku chętnych do pracy w roli pracowników socjalnych czy opiekunów, nieatrakcyjne uposażenia czy konieczność tworzenia miejsc/ośrodków aktywizacji i wsparcia dziennego dla osób starszych, chorych oraz niepełnosprawnościami”.

Na obszarze rewitalizacji występują także inne problemy społeczne, wśród których należy podkreślić **alkoholizm czy bezdomność**. Analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakopanem nie można mówić o dużej skali zjawiska, nie mniej jednak zdaniem mieszkańców uczestniczących w konsultacjach oraz w opinii ekspertów lokalnych (wywiady) zarówno problem bezdomności jak i problem uzależnień są

zjawiskami, które uwidoczniają się w przestrzeni podobszarów rewitalizacji. Obszarem, na którym w nieco większym stopniu pojawiają się powyższe zjawiska kryzysowe jest południowo-zachodnia część Podobszaru B (okolice ul. Nowotarskiej). Związane jest to z lokalizacją przy tej ulicy lokali socjalnych, w których przebywają osoby dotknięte różnymi kryzysami, z deficytem lokalowym, ale też mające problemy z uzależnieniem od alkoholu i innych używek – „Ulica Nowotarska ze względu na to, że tam są zlokalizowane lokale socjalne jest takim magnesem przyciągającym osoby bezdomne, osoby w jakimś kryzysie albo bezdomności albo nadużywające alkoholu”.

Bezpieczeństwo to kolejny aspekt wymiaru społecznego, jaki należy poddać analizie w kontekście wskazania obszarów kryzysowych w sferze społecznej. Zobrazowano go poprzez analizę wszystkich zdarzeń i interwencji Policji dokonywanych na obszarze rewitalizacji a obejmują one kategorie takie jak: interwencje, wykroczenia i przestępstwa, kradzieże, naruszenie nietykalności oraz uszkodzenia mienia. Obraz jaki wyłania się po analizie danych wskazuje, że na **Podobszarze A i Podobszarze B można zauważyć najwyższą w stosunku do całego miasta częstotliwość interwencji służb publicznych**. Na terenie Podobszaru A w 2022 r. odnotowano 148 interwencji Policji oraz 9 przypadków kradzieży i naruszeń nietykalności przypadających na 100 mieszkańców, a w przypadku Podobszaru B jest to: 79 interwencji Policji na 100 mieszkańców oraz blisko 2 przypadki kradzieży i naruszeń nietykalności na 100 mieszkańców. Dane te przekładają się na bardzo niskie poczucie bezpieczeństwa odczuwane przez mieszkańców obydwóch podobszarów rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji dominują przede wszystkim interwencje policyjne (73% wszystkich zdarzeń na Podobszarze A i 75% na Podobszarze B), a średnio co piąte zdarzenie w przypadku Podobszaru A i co ósme w odniesieniu do Podobszaru B nosi znamiona wykroczenia lub przestępstwa. Analizując rozkład przestrzenny możemy wskazać na koncentrację tego zjawiska w odniesieniu do każdego z podobszarów rewitalizacji:

- Podobszar A - największą liczbę zdarzeń odnotowano na ulicach: ul. Krupówki (37,2% wszystkich zdarzeń odnotowanych na Podobszarze A) a także ul. Nowotarska (9,24%), ul. Zborowskiego (8,9%), Aleje 3-go Maja (8,3%), ul. Jana Pawła II (6,1%).
- Podobszar B - największą liczbę zdarzeń odnotowano na ulicach: Jagiellońska (27,7% wszystkich zdarzeń odnotowanych na Podobszarze B) oraz ul. Chramcówki (20,7%), a także ul. Kasprowicza (8,6%).

Zdecydowana większość realizowanych interwencji dotyczy spożywania alkoholu w miejscach publicznych czy agresywnych zachowań osób nietrzeźwych. Sytuacja ta wynika z turystycznego charakteru miasta oraz jego układu przestrzennego – „Problem alkoholizmu i zakłócania porządku dotyczy przede wszystkim turystów. Zakopane to obecnie miejsce do zabawy i imprez. Tak jest postrzegane i po to się je przede wszystkim odwiedza. Problem dotyczy przede wszystkim Podobszaru A – ul. Krupówki i

bezpośrednia okolica, w tym Równia Krupowa”. Rozważając sytuację osób popełniających przestępstwa i będących uzależnionymi od alkoholu lub spożywających go z dużą częstotliwością – problemem istotnym dla miasta jest brak izby wytrzeźwień lub innego miejsca o analogicznej lub zbliżonej funkcji. Obecnie miejscem, do którego trafiają osoby nietrzeźwe, jest areszt, w rezultacie czego brakuje w nim często miejsc dla sprawców poważniejszych przestępstw, którzy muszą być transportowani do innych miast. Zdaniem mieszkańców poprawa poziomu bezpieczeństwa na obydwu obszarach rewitalizacji byłaby możliwa przede wszystkim także poprzez dalszy rozwój nowoczesnego monitoringu miejskiego.

Eksperci lokali (wywiady) oraz mieszkańcy identyfikowali także **inne problemy społeczne**, które w ich opinii narastają i coraz bardziej są widoczne w podobszarach rewitalizacji, co powoduje że są to obszary problemowe, które również powinny zostać zaopiekowane w ramach rewitalizacji.

- **problem dysfunkcji opiekuńczo-wychowawczych** – zdaniem ekspertów problem ten w ostatnich latach bardzo narasta, co nie jest charakterystyką tylko i wyłącznie obszaru rewitalizacji, ale raczej skutkiem pandemii COVID, która „zrobiła swoje”. Zauważalne jest zjawisko niedopilnowania dzieci, braku lub zaburzenia więzi i relacji rodzinnych, a także pojawiająca się przemoc domowa, która w przypadku podobszarów rewitalizacji i specyfiki Zakopanego zdaniem ekspertów jest zjawiskiem dość częstym, ale nieujawnianym w statystykach. W połączeniu z niewydolnością systemu pomocy społecznej w zakresie pieczy zastępczej stanowi to bardzo poważny problem. Problemy w rodzinach przekładają się także na trudności w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym czy szkolnym. Widać to wyraźnie w danych obrazujących skalę odnotowanych sytuacji problemowych wśród uczniów szkół podstawowych w ogóle sytuacji w mieście. Według zebranych danych na obszarze rewitalizacji zanotowano 46% wszystkich sytuacji problemowych wywołanych przez uczniów, w tym w Podobszarze A – 27,17%, a w Podobszarze B – 18,48%. W opinii mieszkańców biorących udział w spotkaniach oraz ekspertów lokalnych konieczne należy zadbać o dzieci i młodzież poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego (w formie np. świetlic środowiskowych, miejsc integracji mieszkańców), prowadzenie działań socjalizacji dla dzieci i młodzieży, wsparcie psychologiczne i pomoc w różnych kryzysach (uzależnienia tradycyjne i cyfrowe, przemoc rówieśnicza, osamotnienie, kryzysy psychologiczne), a także rozwój dostosowanej oferty czasu wolnego pozwalającej na poszerzanie horyzontów, poszukiwanie i rozwijanie pasji czy zainteresowań.
- **pogorszenie się kondycji psychicznej mieszkańców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży.** Zdaniem mieszkańców i ekspertów lokalnych jest to efekt pandemii COVID-19, okresu powszechnej izolacji, zamknięcia w domach, pogłębienia się trudnych relacji rodzinnych bądź utraty relacji społecznych jako takich. Obserwowane

są coraz powszechniej stany lękowe – zwłaszcza u dzieci, młodzieży i osób starszych, nasilają się także choroby psychiczne i depresje.

- **zwiększająca się populacja osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami.** Potwierdzają to dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Zakopanem, w których wynika, że niepełnosprawności jest jednym z najczęstszych powodów pobierania świadczeń socjalnych (dotyczy to zarówno Podobszaru A, jak i Podobszaru B). Zdaniem ekspertów lokalnych (wywiady) wynika to bezpośrednio ze starzenia się podobszarów, a w związku z tym pojawianiem się coraz więcej niepełnosprawności oraz ograniczeń ruchowych czy poznawczych związanych z wiekiem. Problem ten nie dotyczy tylko osób w wieku senioralnym, ale także dzieci i młodzież. Stąd kluczowym wyzwaniem jest zapewnienie usług specjalistycznych i opiekuńczych w różnym zakresie, aby osoby (dzieci, młodzież, seniorzy) z niepełnosprawnościami „mogły po prostu nie być wykluczone i żeby mogły funkcjonować w swoim środowisku”, ale także likwidację wszelkich barier w przestrzeniach i obiektach użyteczności publicznej. W odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami szczególnie istotne jest dostosowanie placów zabaw do ich potrzeb, aby zapewnić równość i integrację społeczną, ale także tworzyć przyjazne środowisko dla wszystkich mieszkańców.

Powyżej wymienione problemy wyraźnie uwidaczniają, że grupami na które powinno się położyć **szczególny nacisk** w ramach planowania interwencji na obszarze rewitalizacji (zarówno Podobszarze A, jak i Podobszarze B) są oprócz **seniorów**, także **dzieci i młodzież oraz rodziny z dziećmi.**

Według mieszkańców Podobszaru A i Podobszaru B **aktywność społeczna i kulturalna lokalnej społeczności zmalała w ostatnich latach**, co jest bezpośrednim następstwem pandemii COVID-19, ale także – w ich opinii - wynika z tego, że „w Zakopanem nie czuje się mocy sprawczej. Było mnóstwo różnych inicjatyw, mnóstwo różnych spotkań, dyskusji, rozmów, z których nigdy nic nie wychodziło”. W obszarze rewitalizacji organizowane są wydarzenia, ale niskie uczestnictwo w nich samych mieszkańców podobszarów spowodowane jest tym, że cechuje je zbyt mała różnorodność, żeby zachęcić tą ofertą mieszkańców, dla których ta oferta powinna być inna niż dla turystów. Analizując wskaźnik odnoszący się do liczby działających na terenie miasta organizacji pozarządowych specjalizujących się w problematyce lokalnej można uznać, że na obszarze rewitalizacji istnieje spory potencjał społeczny. Liczba organizacji pozarządowych działających na Podobszarze A w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi 1,50, co stanowi większą wartość w porównaniu z całym miastem. Trochę gorzej przedstawia się sytuacja w przypadku Podobszaru B, gdzie wskaźnik ten przyjął wartość 0,61 – mniejszą niż wartość dla całego miasta. Zdaniem ekspertów lokalnych oraz przedstawicieli sektora społecznego uczestniczących w warsztatach brakuje na terenie podobszarów rewitalizacji miejsc aktywizacji mieszkańców oraz miejsc, gdzie tworzące

się inicjatywy lokalne, czy działające organizacje mogłyby się spotkać, uzyskać wsparcie, nawiązać kooperację. „Wiele organizacji pozarządowych nie ma swojego lokum, a tkwi w nich wielki potencjał społeczny. Borykają się z podstawowymi problemami, a mogliby skorzystać z sali na cele edukacyjne i szkoleniowe. Ludzie chcą ze sobą rozmawiać, komunikować się, wspólnie szukać pomysłów. To gwarantuje rozwój społeczny”.

Pewne działania w zakresie animowania działań społecznych, integrowania osób młodych na obszarze rewitalizacji prowadzone są już przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (budynek dawnej Strażnicy przy ul. Orkana, Podobszar A), ale to zdecydowanie za mało. Zarówno na Podobszarze A jak i Podobszarze B istnieją obiekty i przestrzenie, które mają wysoki potencjał do wykorzystania właśnie w kierunku kreowania przestrzeni integrującej, aktywizującej i włączającej mieszkańców i organizacje społeczne do realnego uczestniczenia w życiu społecznym, kulturalnym i publicznym.

Są to, w opinii mieszkańców m.in.:

– w Podobszarze A:

- źle wykorzystany potencjał Równi Krupowych - obecnie teren wykorzystywany do organizacji imprez masowych o charakterze ogólnopolskim, które dewastują ten teren, a odpowiednio zarządzane mogłyby stanowić ciekawą ofertę dla mieszkańców, stanowiąc, zarówno w okresie letnim, jak i zimowym, dobre uzupełnienie bazy miejsc spotkań, integracji i aktywności mieszkańców;
- Pl. Niepodległości – zlokalizowany na uboczu Krupówek – początkowo oddany społeczności lokalnej, kolejno jednak realizacja projektu typu kino letnie spowodowało zawłaszczenie przestrzeni przez komercję;
- Zakopiańskie Centrum Edukacyjne, gdzie istnieje możliwość rozwinięcia funkcji społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych;

– w Podobszarze B:

- potencjał zrewitalizowanego otoczenia Dworca PKP (Mediateka – Stacja Kultura Zakopane) – miejsce z potencjałem na nowe centrum społeczno-kulturalne miasta, odciążające ul. Krupówki z przeznaczeniem na funkcje społeczne dla mieszkańców a nie tylko turystów;
- Teatr Witkacego wraz z parkowym otoczeniem budynku Starostwa Powiatowego (zespół parkowy Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem) – obecnie jest niedostępny dla mieszkańców osiedla Szymany zlokalizowanego w jego otoczeniu, gdzie występuje duży deficyt przestrzeni wspólnych, sąsiedzkich;
- istniejące niewykorzystane obiekty, które można byłoby zaadaptować na cele społeczne np. budynek przy ul. Jana Pawła II 10A (osiedle Łukaszówki) – budynek gminny po dawnych warsztatach szkoły budowlanej.

Tabela 3. Sytuacja społeczna Obszaru Rewitalizacji w 2022 roku – zestawienie wskaźników²

Nazwa wskaźnika	Podobszar A		Podobszar B	
Zmiana liczby mieszkańców w latach 2014-2022 (%)	-7,06	↓	-7,75	↓
Odsetek osób powyżej 60 r. ż. (%)	32,00	↑	30,16	↑
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	-17,56	↓	-25,89	↓
Odsetek osób bezrobotnych (%)	3,37	↓	3,90	↑
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	2,47	↓	2,50	↓
Udział osób powyżej 66 r. ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	47,83	↑	28,97	↑
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle mieszkańców (%)	0,90	↑	1,00	↑
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle mieszkańców (%)	0,64	↑	0,86	↑
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogóle mieszkańców (%)	1,50	↑	1,03	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle mieszkańców (%)	0,21	↓	0,26	↓
Liczba interwencji Policji na 100 mieszkańców	148,08	↑	79,05	↑
Liczba kradzieży i naruszeń nietykalności na 100 mieszkańców	9,17	↑	1,75	↑
Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar w ludziach na 100 mieszkańców	3,69	↑	1,07	↑
Odsetek odnotowanych sytuacji problemowych wśród uczniów szkół podstawowych w ogóle sytuacji w mieście (%)	27,17		18,48	
Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	1,50	↑	0,61	↓

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zakopane.

² ↑ – symbol oznaczający przypadek, w którym wartość wskaźnika dla danego podobszaru jest **większa** niż jego wartość dla całego miasta.

↓ – symbol oznaczający przypadek, w którym wartość wskaźnika dla danego podobszaru jest **mniejsza** niż jego wartość dla całego miasta.

Tabela 4. Podobszary A i B – studium porównawcze między 2014 a 2022 rokiem

Nazwa wskaźnika	Podobszar A - 2014	Podobszar A - 2022	Podobszar B - 2014	Podobszar B - 2022
Liczba mieszkańców	3 003	2 791	4 647	4 287
Gęstość zaludnienia (os./km ²)	3 028	2 815	3 642	3 360
Liczba długotrwale bezrobotnych	96	59	182	100
Udział osób objętych pomocą MOPS wśród osób objętych pomocą MOPS w ogóle miasta (%)	8,94	6,24	28,89	9,68
Liczba mieszkańców objętych pomocą MOPS na 1000 mieszkańców	98	25	155	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zakopane.

Tabela 5. Gmina Zakopane – studium porównawcze między 2014 a 2022 rokiem³

Nazwa wskaźnika	2014	2022	Zmiana
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogóle mieszkańców (%)	1,94	1,37	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle mieszkańców (%)	1,27	0,56	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle mieszkańców (%)	0,51	2,15	↑
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogóle mieszkańców (%)	0,95	0,03	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle mieszkańców (%)	1,89	0,42	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności w ogóle mieszkańców (%)	0,13	0,13	↓
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle mieszkańców (%)	1,88	0,70	↓

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zakopane.

³ ↑ – symbol oznaczający przypadek, w którym doszło do **wzrostu** wartości danego wskaźnika między 2014 a 2022 rokiem.

↓ – symbol oznaczający przypadek, w którym doszło do **spadku** wartości danego wskaźnika między 2014 a 2022 rokiem.

3.2 Sfera pozaspółeczna

Sfera gospodarcza

Obszar rewitalizacji zajmuje obszar wynoszący 226,75 ha. Zatem został on wyznaczony na 2,68% powierzchni gminy. Zlokalizowany jest w centralnej części miasta Zakopane. Podzielono go na dwa podobszary: południowo-zachodni Podobszar A oraz północno-wschodni Podobszar B. Podobszar A zajmuje 99,15 ha, co stanowi 1,17% powierzchni gminy, a Podobszar B zajmuje 127,59 ha, co stanowi 1,51% powierzchni gminy.

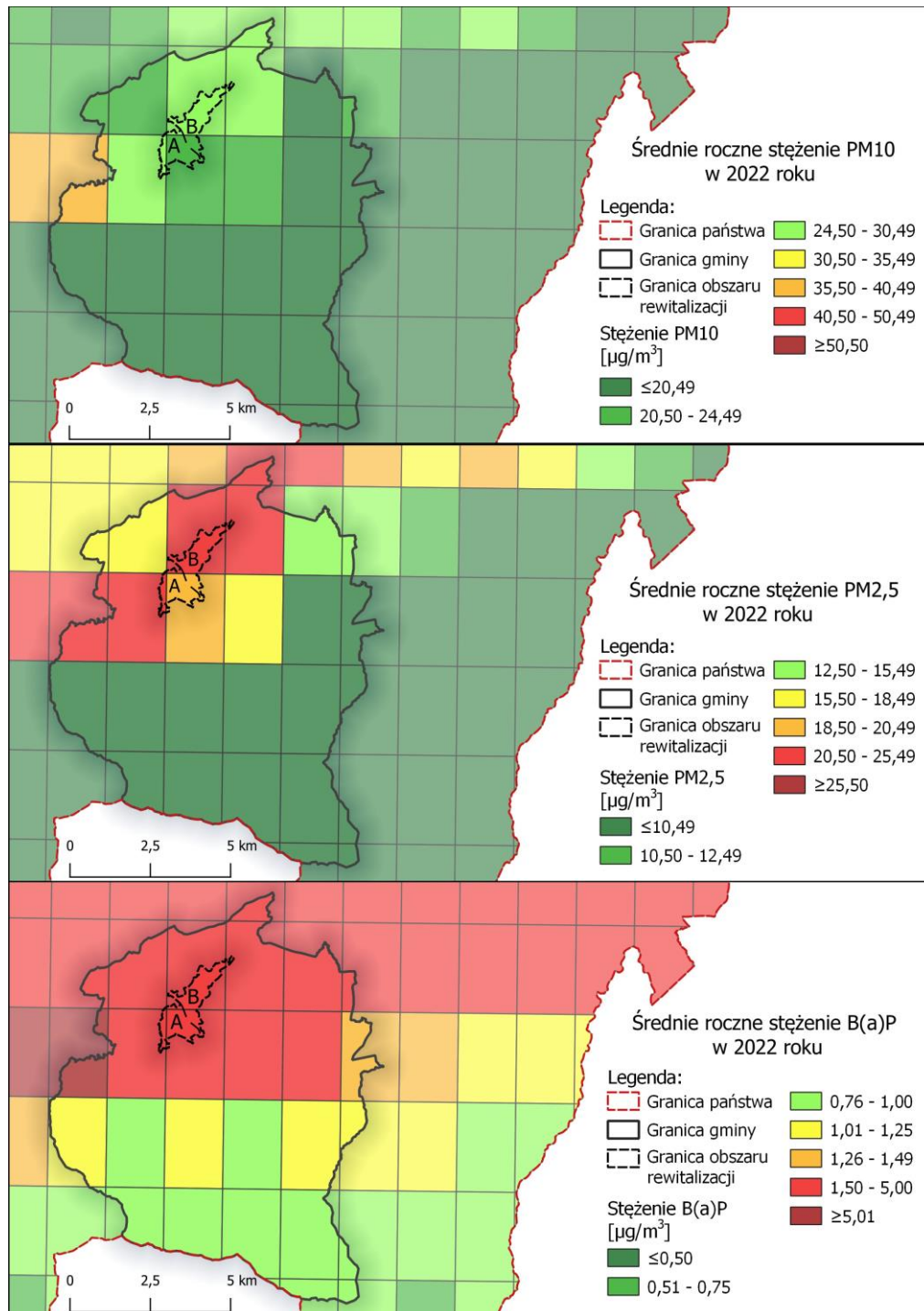
Miasto Zakopane należy do najbardziej przedsiębiorczych miast na terenie województwa małopolskiego. Jest to warunkowane m.in. dzięki unikalnej w skali całego kraju atrakcyjności turystycznej samego miasta, jak i jego lokalizacji w Rowie Podtatrzańskim u podnóża Tatr. Zatem w centrum ośrodka turystycznego jakim jest Zakopane, można oczekiwać, że podmioty gospodarcze będą odgrywać znaczącą rolę. Dlatego też wyznaczony w centrum obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokimi wartościami wskaźników gospodarczych, a zlokalizowane tam działalności związane są głównie z usługami na rzecz turysty. Na 100 mieszkańców Podobszaru A przypada 22,50 aktywnych podmiotów gospodarczych, a w przypadku Podobszaru B jest to 13,20 aktywnych podmiotów gospodarczych – obie wartości są większe od wartości tego wskaźnika dla całego miasta. Największa kumulacja działalności gospodarczych występuje w ścisłym centrum miasta i najbardziej obleganych turystycznie terenach. W odniesieniu do Podobszaru A są to głównie ul. Krupówki (prawie 1/3 wszystkich działalności zarejestrowanych w Podobszarze A) oraz ul. Nowotarska i ul. Kasprusie (odpowiednio ok. 20% i 16% zarejestrowanych na podobszarze działalności). Z kolei na Podobszarze B najwięcej podmiotów gospodarczych lokuje się przy ul. Chramcówki (17,3% wszystkich zarejestrowanych na Podobszarze podmiotów) oraz przy Ul. Nowotarskiej i Ul. Kasprowicza (odpowiednio 12,5% oraz 12,3%). Jednakże pomimo korzystnych uwarunkowań nadal występują tam pewnego rodzaju trudności w prowadzeniu działalności gospodarczej, na co może wskazywać liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika dla Podobszaru A w 2022 r. wyniósł 16,55 i jest ona większa od wartości dla całego miasta. Dla Podobszaru B wskaźnik wyniósł 11,36 i jest on korzystniejszy niż wartość ustalona dla całego miasta. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się dużą dynamiką w zakresie zmiany liczby aktywnych podmiotów gospodarczych. W 2022 r. w Podobszarze A przybyło jedynie 38 podmiotów, a jednocześnie wyrejestrowało się 462. Podobnie niekorzystna sytuacja pod tym względem kształtuje się na Podobszarze B – 41 nowo zarejestrowanych do 487 wyrejestrowanych. Dane te świadczą o słabej kondycji i stabilności lokalnego środowiska gospodarczego oraz monofunkcyjności prowadzonych działalności, która nie daje szerszych perspektyw i różnorodnych możliwości zarobkowania. Zdaniem mieszkańców, w tym także przedsiębiorców, wzrost miejsc pracy na podobszarach rewitalizacji związany jest w zasadzie tylko z obsługą turystów oraz w usługach

wspomagających bezpośrednią obsługę turystów. Istotnym problemem jest zatem brak lub bardzo niewielkie możliwości pracy i prowadzenia biznesu szczególnie poza branżą turystyczną. To z kolei wzmacnia odpływ młodych mieszkańców, którzy nie widzą dla siebie perspektyw na zatrudnienie czy rozwój swoich pomysłów biznesowych niezwiązanych z turystyką. Dodatkowo w opinii mieszkańców uczestniczących w spotkaniach oraz ekspertów lokalnych „koncentracja prawie w stu procentach na usługach skierowanych do turystów powoduje zapominanie o mieszkańcach i usługach do nich kierowanych (niedostatki przestrzeni – miejsc, usług dla mieszkańców)”. Brakuje animacji sfery gospodarczej, podejmowania działań wzmacniających postawy przedsiębiorcze od najmłodszych lat, stwarzania warunków do powstawania nowych form i sektorów gospodarczych. Działania podejmowane obecnie przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (Podobszar A) choć są oceniane bardzo wysoko nie są wystarczające. Nadal konieczne jest wspieranie, inkubowanie nowych typów działalności gospodarczych atrakcyjnych dla obszaru miasta i regionu.

Sfera środowiskowa

Miasto Zakopane cechuje się niezbyt korzystną czystością powietrza spowodowaną m.in. wysokim stopniem urbanizacji, znaczną liczbą turystów, spalaniem paliw kopalnych i płynnych w lokalnych kotłowniach. Sytuację pogarsza także niedaleka odległość od konurbacji śląskiej oraz czeskiego węglowego Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego, ale również lokalizacja Zakopanego pod względem ukształtowania powierzchni. Położenie w obniżeniu jakim jest Rów Podtatrzański pomaga w zatrzymywaniu zanieczyszczeń oraz utrudnia poprawny proces wentylacji. Dużym stężeniom zanieczyszczeń sprzyja występująca często w kotlinie, w sezonie zimowym, inwersja temperatury. Dodatkowo stagnację zanieczyszczeń ułatwia słaba wentylacja (przeważające w Zakopanem cisze i słabe wiatry). Zakres rocznych stężeń pyłu PM_{2,5} odnotowanych w 2022 r. na Podobszarze A (20,5 - 25,4 µg/m³) jest równie wysoki jak w całym mieście ogółem, ciut niższe wartości zanotowano dla Podobszaru B i wyniosły (18,5 – 20,4 µg/m³). Podobnie sytuacja przedstawia się z przekroczeniami norm dotyczących stężeń pyłu PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu – również tu wartości rocznych stężeń w Podobszarze A i Podobszarze B są podobne jak średnia dla miasta. Nie można jednak tego uznać za korzystny wynik.

Rysunek 8. Mapa średnio rocznych zanieczyszczeń OM10, PM 2,5 i B(a)P w 2022 r. na Podobszarze A i B.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ)

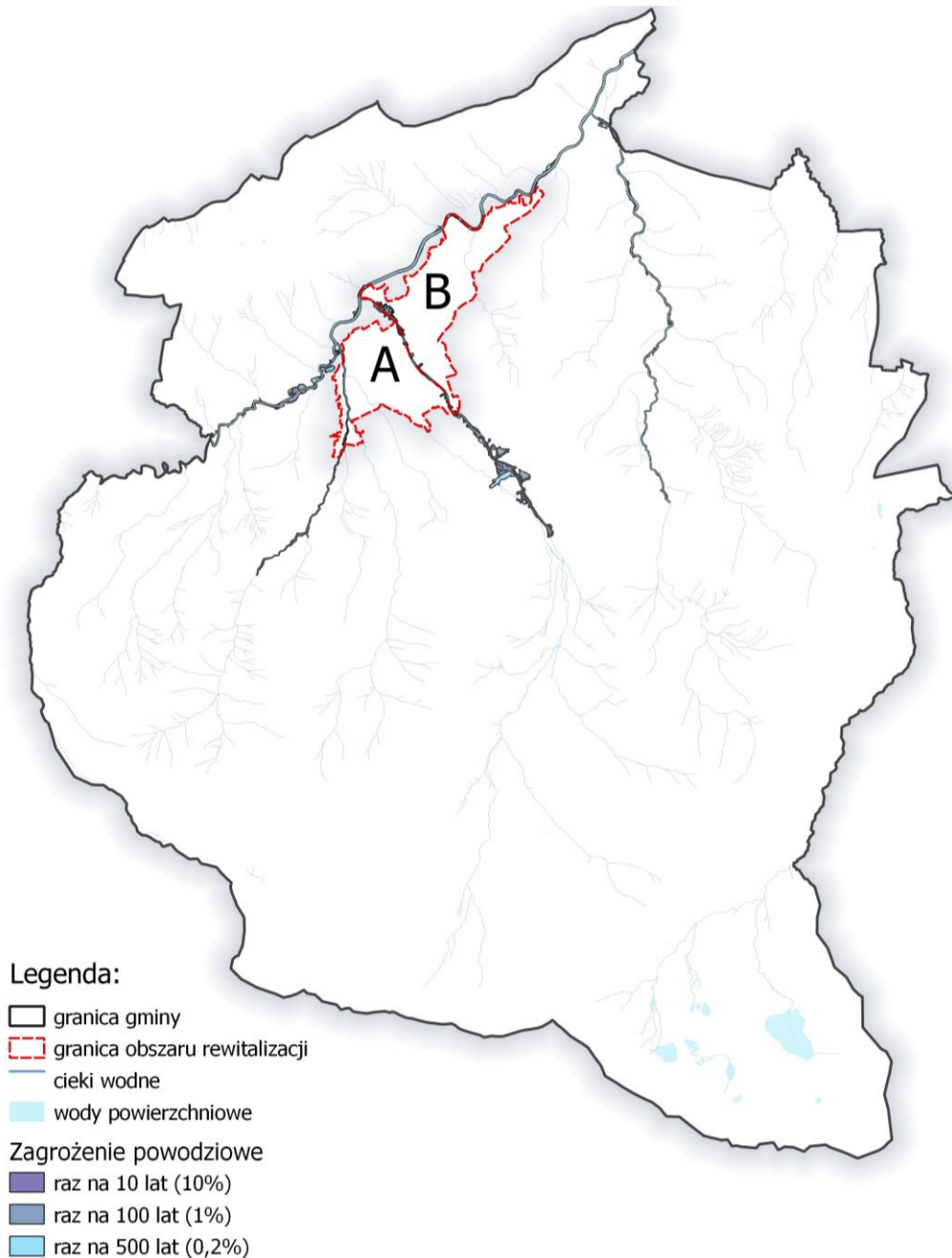
Główne źródła niskiej emisji dotyczącej Podobszar A i Podobszar B pochodzi przede wszystkim z indywidualnego ogrzewania budynków a także z zanieczyszczeń komunikacyjnych wynikających z dominacji ruchu samochodowego w centrum miasta (czyli w obszarze rewitalizacji) wzmacniany dodatkowo ruchem turystycznym

odbywającym się także w oparciu o samochód (zakorkowanie centrum miasta). Zła jakość powietrza jest ważnym problemem, na który zwracali uwagę mieszkańcy podczas spotkań i warsztatów konsultacyjnych. Ich zdaniem na przestrzeni ostatnich lat zrealizowano wiele działań, które przysłużyły się do poprawy sytuacji w tym obszarze np. programy wymiany pieców tzw. kopciuchów czy powolny proces podnoszenia świadomości mieszkańców na temat szkodliwego działania spalanych odpadów („generalnie spalanie odpadów to już marginalny temat. Sytuacja zdecydowanie jest inna jak 8 lat temu, lepsza. Dużo zrobiono w tym zakresie czego efekty są obecnie widoczne”). Proceder spalania odpadów w 2022 r. nie został odnotowany na Podobszarze A, natomiast Podobszar B odznacza się wyższą liczbą wykroczeń dotyczących nielegalnego spalania odpadów na 100 mieszkańców (0,09) w porównaniu z całym miastem. Dlatego też nadal, w opinii mieszkańców, należy prowadzić stałe działania informacyjno – edukacyjne promujące ekologiczne zachowania związane nie tylko z uświadamianiem szkodliwości spalania odpadów, czy generalnie podejmowaniem codziennych decyzji służących zachowaniu dobrostanu środowiska, ale także wpływające na zmianę kultury poruszania się po mieście, która cały czas jest nastawiona na samochód kosztem ruchu pieszego czy rowerowego. Ważne jednak, aby działania te prowadzone były w sposób celowy („jeśli jest baza osób które nie wymieniły kotłów węglowych to do nich bezpośrednio należy kierować działania informacyjno – edukacyjne”) i realizowane wielotorowo (program wymiany pieców, polityka ograniczania ruchu w centrum miasta itp.). Innym ważnym problemem środowiskowym zgłaszanym przez mieszkańców i ekspertów lokalnych było także niewykorzystanie potencjału związanego z większym stopniem wykorzystania geotermii jako „czystego, ekologicznego” źródła ogrzewania budynków. Jako przyczyny tego stanu rzeczy upatruje się w wysokich kosztach podłączenia oraz długich terminach oczekiwania – „obecnie bardzo wysokie koszty przyłączenia się, w zasadzie nie ma możliwości podłączenia się dla indywidualnych gospodarstw”. W powiązaniu z brakiem systemu wspierającego podłączanie się do ekologicznych źródeł energii (gaz, geotermia, OZE) powoduje, że liczba budynków wyposażonych w ekologiczne źródła ciepła na podobszarach rewitalizacji nie wzrasta w skali na tyle znaczącej (Podobszar A – 36 budynków a w Podobszarze B – 47), aby dokonać wyraźnej poprawy jakości powietrza w centrum miasta.

Analizując sferę środowiskową należy zwrócić także uwagę na zagrożenie powodziowe związane ze znajdującymi się w granicach obszaru rewitalizacji ciekami wodnymi. Na terenie Miasta Zakopane skoncentrowana jest gęsta sieć potoków górskich, których wody ostatecznie wpadają do rzeki Zakopianki, będącej dopływem Białego Dunajca. Na podstawie map zagrożenia powodziowego, udostępnionych do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r., przedmiotowy teren Miasta Zakopane został zidentyfikowany jako obszar podatny

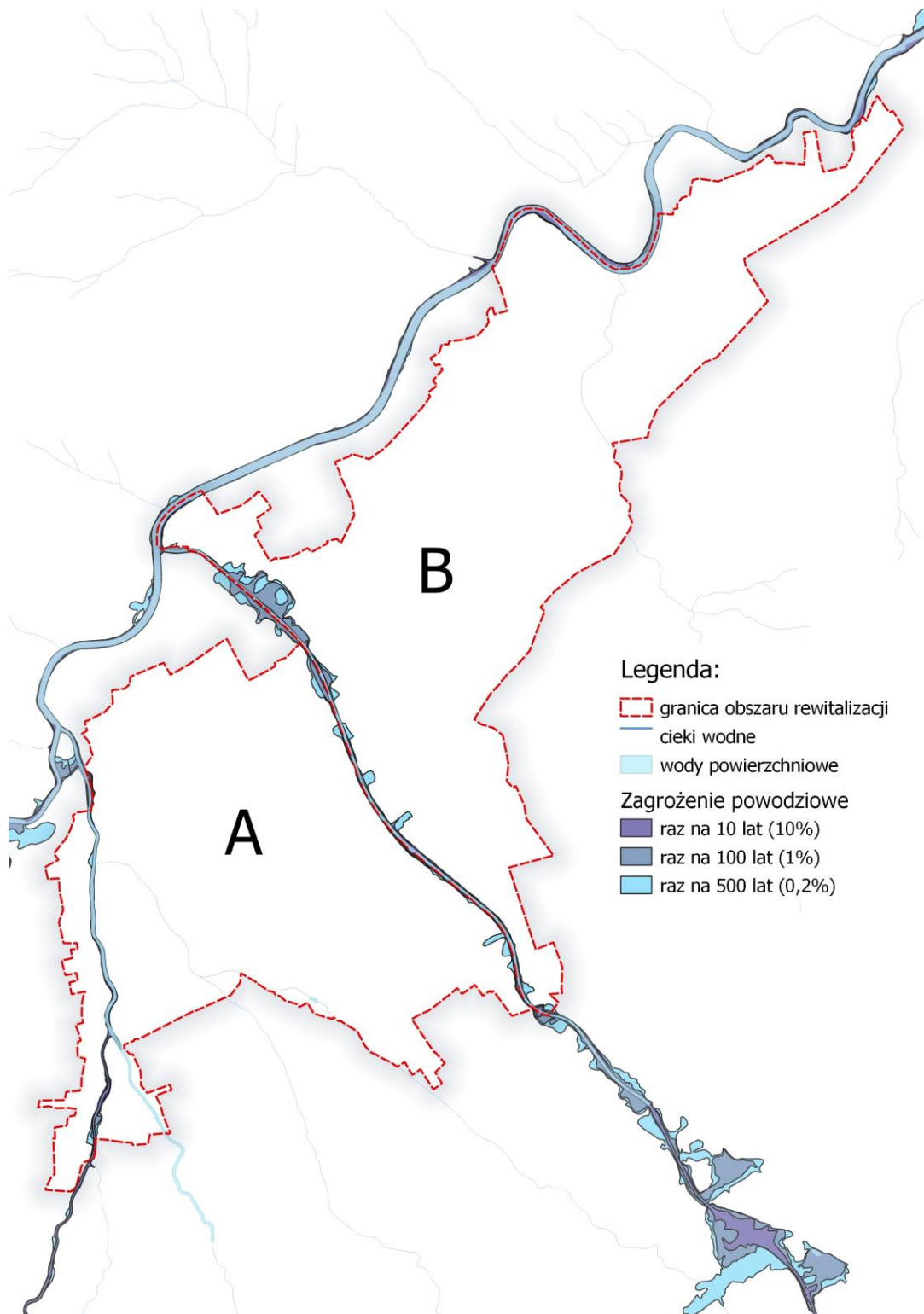
na zagrożenie powodziowe. Według map obszary narażone na tego typu ryzyko występują wzdłuż rzeki Bystrej oraz potoku Młyniska (stanowią one jednocześnie granice rozdzielającą obszar rewitalizacji na dwa podobszary A i B). Południowo-zachodnia część Podobszaru B stanowi obszar objęty zagrożeniem powodziowym 0,2% (raz na 500 lat) i 1% (raz na 100 lat), podobnie jak niewielka część północno-wschodnia Podobszaru A.

Rysunek 9. Obszary zagrożenia powodziowego 0,2%, 1% i 10% w Zakopanem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Rysunek 10. Obszary zagrożenia powodziowego 0,2%, 1% i 10% na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Podobszar A - jest to obszar silnie zurbanizowany, obejmuje swoim zasięgiem zarówno historyczny układ urbanistyczny miasta (ulica Krupówki), jak również część intensywnej zabudowy wielorodzinnej z okresu powojennego (kwatera przy alejach 3-go Maja, ulicy Zborowskiego i Nowotarskiego). Jest to teren silnie zurbanizowany, zwarte tereny zieleni publicznej usytuowane są jedynie w obszarze Równi Krupowej oraz w sąsiedztwie przepływających przez podobszar potoków. W strukturze własności dominują tereny prywatne. W granicach Podobszaru A występują jednak obszary stanowiące własność publiczną, takie jak: Zakopiańskie Centrum Edukacji, Szkoła Podstawowa nr 1, budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” wraz z sąsiadującym stadionem sportowym oraz tereny Równi Krupowych. Swoje siedziby mają tu także ważne instytucje publiczne tj.: Urząd Miasta Zakopane, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Poczta Główna, Miejska Galeria Sztuki, Muzeum Tatrzańskie (główny budynek), Biblioteka Miejska oraz placówki oświatowe (m.in.: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Plastyczne, Szkoła Podstawowa nr 1, Zespół Szkół Budowlanych). W granicach Podobszaru A znajdują się liczne zabytki oraz obszary objęte ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków i/lub gminnej ewidencji zabytków, czy też objęte ochroną poprzez zapisy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 11. Zagospodarowanie Podobszaru A

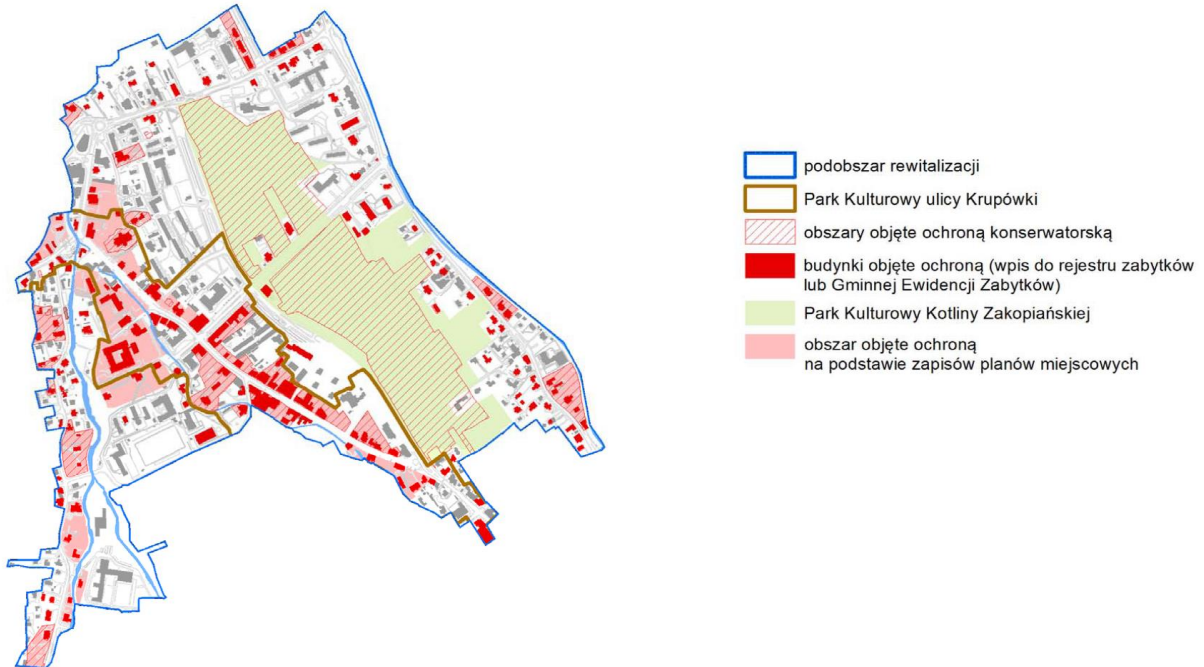
Źródło: GPR 2016-2023

Rysunek 12. Użytkowanie terenu – Podobszar A

Źródło: GPR 2016-2023

Rysunek 13. Obszary dziedzictwa kulturowego – Podobszar A

Źródło: GPR 2016-2023

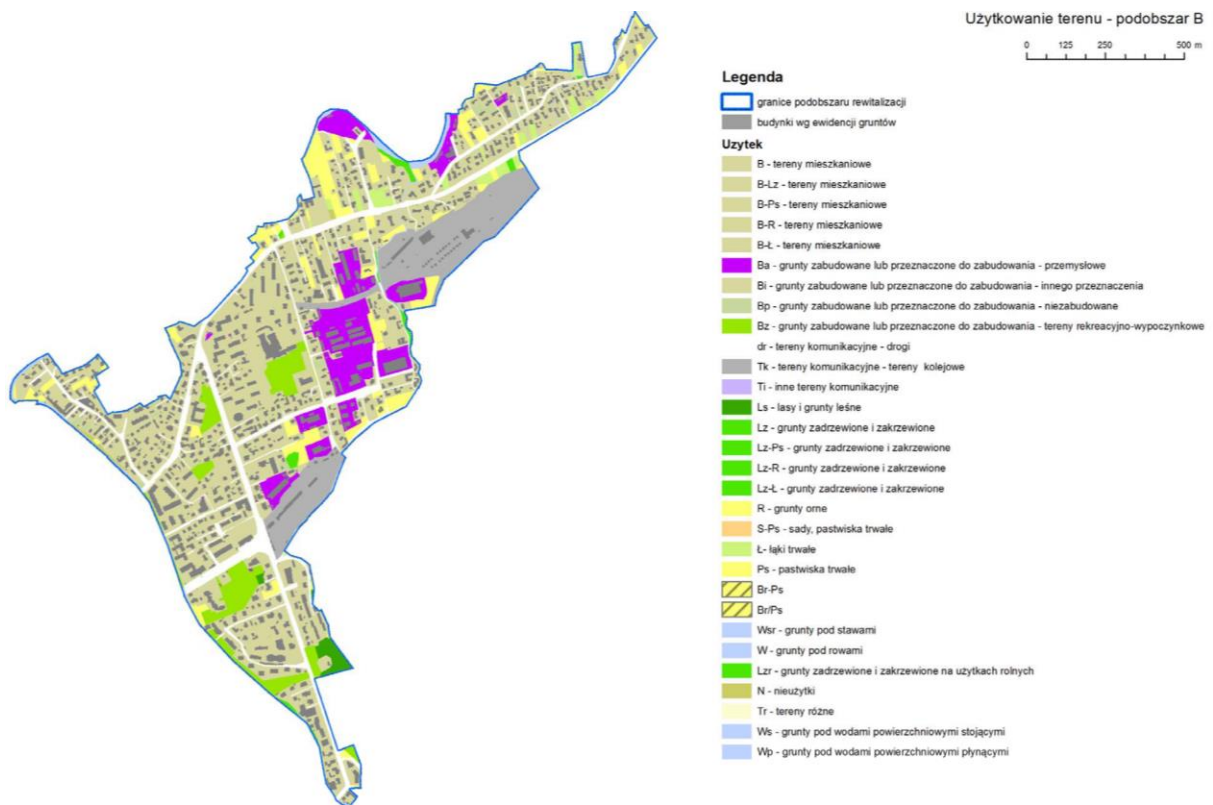
Podobszar B - obejmuje swoim zasięgiem zarówno historyczne założenia miejskie jak: obszar dawnego Zakładu Wodoleczniczego dr Andrzeja Chramca, stację kolejową Zakopane, a także część intensywnej zabudowy wielorodzinnej z okresu powojennego (kwartał: aleje Chramcówki, Nowotarska, Szymony). Obszar ten nie jest jednorodny. W jego północno-wschodniej części znajduje się zabudowa jednorodzinna położona w sąsiedztwie drogi krajowej DK47 (ulica Bachledy) oraz pozostałości układu torowego stacji towarowej Zakopane. Jest to teren w całości zurbanizowany, zwarte tereny zieleni publicznej stanowią jedynie enklawy: skwer im. Lecha Kaczyńskiego przy dworcu PKP, teren w sąsiedztwie Starostwa Powiatowego oraz otulina potoku Bystre. W strukturze własności dominują tereny prywatne. W granicach obszaru występują jednak obszary stanowiące własność publiczną takie jak: Starostwo Powiatowe, Szkoła Podstawowa nr 5, Zespół dworca PKP i PKS. Na Podobszarze B zlokalizowanych jest szereg ważnych instytucji publicznych m.in.: Zakopiańskie Centrum Kultury, Szpital Powiatowy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Komenda Policji, Teatr Witkacego, Tatrzańska Spółka Komunalna TESKO, Spółka Wodno-Kanalizacyjna SEWIK. Szczególnie ważnym terenem dla prowadzonego procesu rewitalizacji jest teren w sąsiedztwie dworca PKP i PKS, który dzięki zrealizowaniu projektu rewitalizacyjnego wskazanego w poprzednim Gminny Programie Rewitalizacji 2016-2023 stał się nowoczesnym centrum komunikacyjnym wraz z wielopoziomowym parkingiem i w połączeniu z funkcjami społeczno-kulturalnymi w budynkach dworca PKP (Mediateka – Stacja Kultura Zakopane). W Podobszarze B zabytki nie są tak silnie skoncentrowane jak w Podobszarze A, jednak jest ich także dużo. Obiekty i obszary zabytkowe objęte są ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków i/lub gminnej ewidencji zabytków, czy też zapisy obowiązujące w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 14. Zagospodarowanie Podobszaru B

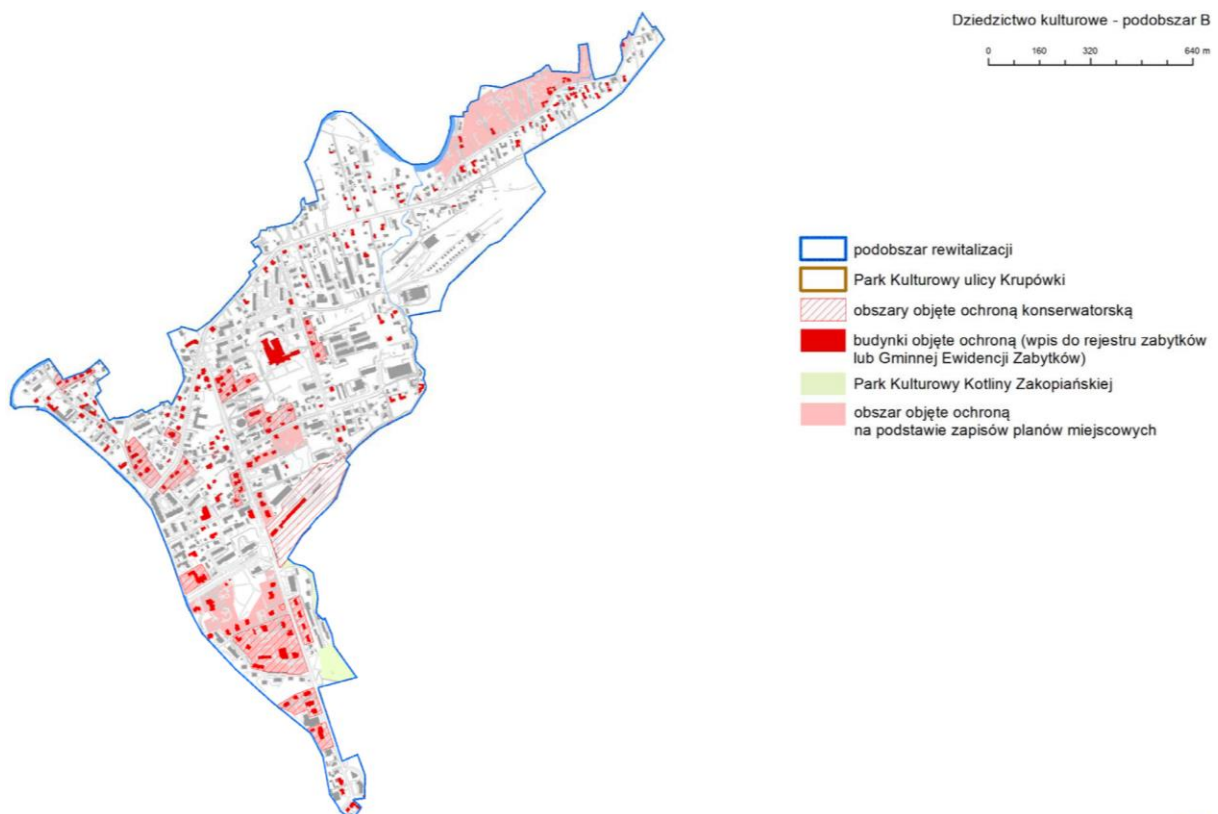
Źródło: GPR 2016-2023

Rysunek 15. Użytkowanie terenu – Podobszar B

Źródło: GPR 2016-2023

Rysunek 16. Obszary dziedzictwa kulturowego – Podobszar B

Źródło: GPR 2016-2023

W opinii ekspertów lokalnych (wywiady pogłębione) oraz mieszkańców uczestniczących w spotkaniach i warsztatach konsultacyjnych na podstawowe problemy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji składają się:

- 1. niska estetyka przestrzeni publicznej, chaos reklamowy**, widoczny nieporządek w przestrzeni. Problem ten wynika z kilku czynników. Po pierwsze obszar rewitalizacji stanowi centrum miasta Zakopane, które ze względu na swoje wysokie walory turystyczne stanowi też obszar wysoce atrakcyjny do zainwestowania. Stąd też Podobszar A jak i Podobszar B charakteryzuje silna presja inwestycyjna, a w związku z tym – zdaniem mieszkańców – podlega dużej i często chaotycznej intensywności budowlanej, pojawiają się samowole budowlane, sytuacje wykorzystywania obiektów budowlanych niezgodnie z przeznaczeniem czy też konflikty pomiędzy inwestorami zewnętrznymi a właścicielami budynków. Na Podobszarze A zlokalizowana jest najważniejsza i najbardziej znana ul. Krupówki, która z uwagi na swoją wartość ekonomiczną została mocno skomercjalizowana, historyczne obiekty wypierane są przez zabudowę komercyjną (Galeria Handlowa). Degradacja tej ważnej przestrzeni publicznej spowodowała podjęcie decyzji o objęciu obszaru ochroną w formie Parku Kulturowego (niemal cały podobszar A objęty jest ustaleniami Parku Kulturowego). Po drugie - zdaniem mieszkańców i ekspertów lokalnych biorących udział w warsztatach i spotkaniach konsultacyjnych problem chaosu przestrzennego związany jest także z chaosem reklamowym, który obecnie dotyczy większości obszarów Zakopanego. Pod kątem podobszarów rewitalizacji konieczne jest uporządkowanie przestrzeni w tym zakresie – „reklamy powinny być zakazane i w Podobszarze A, z uwzględnieniem obszaru wokół „Sokoła” i Podobszarze B szczególnie od strony wjazdu do Zakopanego (ul. Kasprowicza)”. Po trzecie niska jakość i estetyka przestrzeni publicznych wynika także z braku lub słabego oświetlenia przestrzeni publicznych, braku ujednoczonej małej architektury (ławki, kosze) oraz ich niewystarczającej ilości (np. Podobszar B – os. Szymony, Podobszar A – os. Łukaszówka), a także dużej ilości śmieci widocznej na tych podobszarach;
- 2. deficyt terenów zielonych i przestrzeni sąsiedzkich tylko dla mieszkańców** – obydwa podobszary rewitalizacji to tereny mocno zurbanizowane, dotknięte gentryfikacją i wypychaniem mieszkańców z centrum miasta, dlatego zdaniem mieszkańców jednym z głównych problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest zbyt mało miejsc rekreacji oraz terenów zielonych stanowiących przestrzeń dla mieszkańców podobszarów a nie dla turystów. Pomimo, że na Podobszarze A znajduje się największy teren zielony – Równia Krupowa czy Park Miejski przy ul. Grunwaldzkiej to jednak w sezonie turystycznym, który coraz bardziej się wydłuża, nie są to przestrzenie przyjazne mieszkańcom. Brakuje urządzonych skwerów, terenów zielonych, nowych przestrzeni zielonych w mieście (np. łąki kwietne) dostosowanych także do potrzeb dzieci, osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami. Na

obszarze rewitalizacji znajdują się niewykorzystane tereny lub ich potencjał, które po rewaloryzacji lub odpowiednim zarządzaniu/ożywieniu mogą stać się interesującą przestrzenią dla mieszkańców np.

- Podobszar A – teren Równi Krupowej (aktywizacja przestrzeni pod kątem mieszkańców), tereny zielone w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacyjnego (ul. Kasprusie),
- Podobszar B – teren Parku im. Lecha Kaczyńskiego, założenie parkowe przy budynku Starostwa Powiatowego (zespół parkowy Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem).

Poza terenami zielonymi podczas konsultacji zwracano uwagę, iż brakuje także przestrzeni dla małych dzieci szczególnie na Podobszarze B – istniejące miejskie place zabaw zlokalizowane są w granicach Podobszaru A (tj. na Dolnej i Górnej Równi Krupowej oraz w Parku Miejskim przy ul. Grunwaldzkiej). „Jako mieszkaniec uważam, że są one dla turystów dlatego, że dostęp do nich w okresie sezonu jest niemożliwy. Ten obszar jest najbardziej turystyczny a place zabaw zlokalizowane tylko w centrum tworzą wrażenie niedostępności zupełnej, bo są oblegane przez turystów”.

Mieszkańcy wskazywali na konieczność rozwoju zarówno na Podobszarze A jak i Podobszarze B nowych, mniejszych przestrzeni dla najmłodszych z ciekawą aranżacją (nie tylko typowe urządzenia do zabawy ale też mini urządzenia o charakterze parku doświadczeń). Z wielu rozmów z mieszkańcami wyłania się także silna potrzeba stworzenia w różnych miejscach na Podobszarze A i Podobszarze B przestrzeni sąsiedzkich dla mieszkańców w oddaleniu/odseparowaniu od ruchu turystycznego. Obecnie przestrzenie osiedli mieszkaniowych w obszarze rewitalizacji pozbawione są urządzeń sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim i rekreacji na świeżym powietrzu itp. (m.in.: os. Szymony – Podobszar B; os. Łukaszówka, ul. Kasprusie – Podobszar A). Tworzenie takich przestrzeni ma pozytywny wpływ na wzmacnianie więzi sąsiedzkich, integrację społeczności lokalnych i przeciwdziałanie osamotnieniu, które doświadczają szczególnie osoby starsze coraz liczniej zamieszkujące Podobszar A i B.

3. **problem dostosowania przestrzeni publicznych oraz obiektów do możliwości osób z ograniczeniami w poruszaniu się** (bariery dostępnościowe) - zarówno w Podobszarze A, jak i Podobszarze B dostrzegalne są liczne bariery przestrzenno- architektoniczne. Pomimo, iż w ramach pierwszego Gminnego Programu Rewitalizacji 2016-2023 został przeprowadzony audyt dostępności i zrealizowano szereg projektów służących zapewnieniu pełnej dostępności do obiektów a także w przestrzeni publicznej (w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego AB.1. Zakopane bez barier), nadal jest to problem aktualny. Na obszarze rewitalizacji występuje szereg instytucji i placówek publicznych, a także bloków mieszkalnych, które są całkowicie lub nie w pełni dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami np. budynki wielorodzinne (m.in. przy ul. Krupówki – Podobszar A; Ul. Jagiellońska ul. Kasprusie – Podobszar B);

budynek piętrowy przy ul. Jagiellońskiej 7 (Podobszar B), w którym w parterze znajduje się siedziba Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Urzędu Statystycznego oraz na piętrach 32 lokale mieszkalne w 90% zamieszkałe przez seniorów, z których część porusza się przy użyciu kul, a bądź są osobami dotkniętymi niepełnosprawnością – „w coraz większym stopniu są wykluczeni z możliwości swobodnego poruszania się i funkcjonowania przez brak windy w budynku”; budynek Starostwa Powiatowego, Urzędu Miasta i in. Analizując kwestię dostępności zdaniem mieszkańców wciąż nierozwiązany jest problem dostosowania przestrzeni publicznych do możliwości osób z ograniczeniami w poruszaniu się (seniorów, osoby z wózkiem dziecięcym, osoby w tym dzieci z niepełnosprawnością ruchową, niewidome czy słabowidzące). Problem jest istotny nie tylko z uwagi na mieszkańców miasta i podobszarów rewitalizacji, ale również z punktu widzenia coraz większej grupy turystów z ograniczeniami w poruszaniu się, którzy pojawiają się w mieście (niedostosowana infrastruktura miejska tj. chodniki z obniżeniami, bezpieczne przejścia dla pieszych, stosowanie odpowiedniego nawierzchni integracyjnej przy przejściach czy na traktach pieszych oraz niedostosowane place zabaw itp.).

4. **problemy komunikacyjne oraz bezpieczeństwo i ułatwienia dla ruchu pieszego i rowerowego** – w odczuciu mieszkańców na podobszarach rewitalizacji (A i B), które stanowią jednocześnie centrum Zakopanego zbyt duża jest preferencja dla samochodów osobowych, na rzecz komunikacji publicznej a także ruchu pieszego i rowerowego dostosowanego do osób ze szczególnymi potrzebami (osoby starsze, dzieci, osoby korzystające z wózków, osoby z niepełnosprawnościami). Cały obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysoką gęstością średnioważoną przystanków: Podobszar A – 13,31 oraz Podobszar B – 16,23. Obie gęstości są wyższe od wartości dla całego miasta. Niemniej jednak, bez względu na preferencje mieszkańców dotyczące wyboru środka transportu ważne jest zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu poruszania się po zakopiańskich drogach. Wskaźnik udziału dróg wymagających remontu w ogólnej sieci dróg na danym obszarze może stanowić istotne wsparcie dla oceny bezpieczeństwa oraz wygody podróżowania po lokalnych trasach. W przypadku obu podobszarów wypada on bardzo niekorzystnie. Dla Podobszaru A wynosi 24,33% (wartość większa od średniej dla całego miasta o blisko 21,5 p.p.), a dla Podobszaru B – 8,73% (wartość większa od średniej dla całego miasta o blisko 6 p.p.). Analizując pod tym kątem Podobszar A o ile dosyć łatwo można do niego dojechać, to zdecydowanym problemem staje się pozostawienie pojazdu (deficyt miejsc parkingowych, niewydolny system parkingowy). Zakorkowane ściśle centrum Zakopanego powoduje, że obszar ten jest – zdaniem mieszkańców – niedostępny i utrudnione jest korzystanie z niego w celu realizacji podstawowych potrzeb (załatwienie spraw o charakterze urzędowym, zdrowotnym, społecznym i

usługowym). Zdaniem mieszkańców „posiadanie samochodu jest konieczne w Zakopanem przez brak dobrej komunikacji, co staje się problemem życia codziennego. To nie tylko miejsce parkingowe, dojazdy, przejazdy, ale także zajętość przestrzeni i odległości pomiędzy różnymi miejscami infrastruktury codziennej”. Odczuwalne problemy komunikacyjne na Podobszarze A wynikają także ze słabego powiązania obszarów na osi wschód-zachód. Sytuację dodatkowo komplikują istniejące ciek wodne o przebiegu południe-północ. Występujące naturalne bariery przestrzenne znacznie **utrudniają możliwość dostępu pieszego do ważnych obiektów infrastruktury społecznej**, jak np. Zakopiańskie Centrum Edukacji. Z kolei przez Podobszar B przebiega ważna trasa dojazdowa do Zakopanego (ul. Kasprowicza) oraz główne ulice rozprowadzające ruch w mieście tj. ul. Nowotarska, ul. Chramcówki ul. Jagiellońska). W granicach podobszaru zlokalizowane są dworce PKP i PKS, stanowiące ważny węzeł komunikacyjny, będący zarazem bramą do miasta. Taki układ komunikacyjny powoduje, że przez teren zmierzają rzesze turystów, powodując zatory i ograniczając przepustowość ulic, co w efekcie powoduje również spadek efektywności przewozów komunikacją publiczną. Zarówno w odniesieniu do Podobszaru A jak i Podobszaru B mieszkańcy zgłaszali również **problem braku możliwości swobodnego i bezpiecznego pieszego przemieszczania się** w przestrzeni obszaru rewitalizacji. Przykładowe wskazania dotyczyły m.in.: zaniedbanego ciągu spacerowego wzdłuż potoku Bystra oraz między ulicą Nowotarską i Chramcówki; brak wystarczającej liczby połączeń pieszych z ul. Krupówki; brak pieszego dojścia od Dworca Tatrzańskiego na plac, zbyt małej ilości chodników lub zbyt wąskich chodników w stosunku do ilości pieszych (Podobszar A - ul. Orkana, ul. Kasprusie, ul. Zborowskiego; Podobszar B – ul. Kamieniec). Dodatkowym negatywnie ocenianym przez mieszkańców czynnikiem w zakresie dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizacji jest zbyt mała ilość ścieżek rowerowych, które w powiązaniu z ograniczeniem ruchu samochodowego w Podobszarach rewitalizacji (centrum miasta) i zwiększeniem pieszych „przedeptów” mogłoby w znacznym stopniu poprawić skomunikowanie tych terenów dla mieszkańców. Miałoby to także pozytywny wpływ na jakość powietrza w centrum Zakopanego.

Sfera techniczna

Do negatywnych **zjawisk technicznych** zaliczyć można degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i dostępności dla osób o szczególnych potrzebach. Analizując sferę techniczną warto także zaznaczyć, że na obszarze rewitalizacji występuje koncentracja liczby budynków

wybudowanych przed 1939 r. Na Podobszarze A zlokalizowanych jest ok. 168 budynków wybudowanych przed 1939 r., co stanowi ponad 13% wszystkich tego typu budynków zlokalizowanych w granicach miasta, a na Podobszarze B - ok. 156 budynków, co stanowi ponad 12%). Charakter miasta (osada letniskowa) powodował, że budynki realizowane przed 1939 r., choć piękne, bardzo często charakteryzują się obecnie niską efektywnością energetyczną oraz złym stanem technicznym, co przekłada się na wysoki odsetek budynków w złym stanie technicznym w ogóle budynków w mieście. Ponad 1/5 budynków cechujących się złym stanem technicznym z całego miasta znajduje się na Podobszarze A oraz blisko 1/3 z nich na Podobszarze B. Również stan lokali komunalnych i socjalnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji (przykładowo ul. Nowotarska, Ul. Jagiellońska) jest niezadowolający w zakresie dostępności do zaprzecz sanitarnego. Dodatkowo pojawia się problem deficytu mieszkań nawet dla osób, które byłyby w stanie „normalnie płacić czynsz”.

W sferze technicznej analizie podlegają także obiekty o wartościach zabytkowych. Zagęszczenie budynków zabytkowych na terenie Podobszaru A oraz Podobszaru B jest większe niż ich ogólne zagęszczenie w skali całego miasta. To z jednej strony buduje walor miejsca, ale z drugiej strony zabytkowa zabudowa wymaga regularnych prac renowacyjnych i konserwatorskich, aby zachować ich oryginalny stan i wspomóc ochronę dziedzictwa kulturowego. Z opinii mieszkańców oraz przeprowadzonej wizji lokalnej Podobszaru A i Podobszaru B widoczny jest problem niszczących zabytkowych budynków stanowiące własność prywatną (np. zabudowa przy ul. Kościuszki, Ul. Jagiellońskiej – Podobszar B czy budynek dawnej strażnicy przy ul. Orkana – Podobszar A). Degradacja tkanki zabytkowej wynika z konieczności ponoszenia bardzo wysokich kosztów remontu w związku z ochroną konserwatorską. Podczas spotkań i warsztatów konsultacyjnych wskazano również na potrzeby w sferze technicznej, zwracając uwagę, że ważne jest **dostosowanie budownictwa mieszkaniowego jak budynków użyteczności publicznej do standardów związanych z energooszczędnością, m.in. termomodernizacją czy wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii**. Potwierdzają to dane wskaźnika dotyczącego odsetek budynków wyposażonych w OZE (posiadających instalacje fotowoltaiczne) w ogóle budynków w mieście. Wartości tego wskaźnika dla obu podobszarów są bardzo niskie: Podobszar A – 6,63%; Podobszar B – 9,41%. Przytaczając dane ujęte w *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Zakopanego* ok. 60% budynków na terenie miasta ogrzewanych jest przy pomocy indywidualnych źródeł ciepła, przy czym najczęściej zasilającym paliwem jest węgiel. Dlatego – w opinii mieszkańców – należy dążyć do większego wykorzystania potencjału geotermii w Zakopanem oraz odnawialnych źródeł energii. Podobszar A i Podobszar B niekorzystnie prezentują się w zakresie dostępności miejskich budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, przez co osoby z niepełnosprawnościami mają ograniczone możliwości korzystania z nich.

Bariery w dostępności dotyczą głównie **niedostosowanych toalet, problem ograniczonej dostępności piętér dla osób z niepełnosprawnością ruchową ze względu na brak windy/schodołazu/platformy**. Szczególnie jest to dotkliwe w odniesieniu do osiedli gdzie większość mieszkańców bloków stanowią osoby w wieku senioralnym. Sytuacja ta w równym stopniu dotyka Podobszar A i Podobszar B.

Tabela 6. Sytuacja pozaspółeczna Obszaru Rewitalizacji w 2022 roku - zestawienie wskaźników⁴

Sfera	Nazwa wskaźnika	Podobszar A		Podobszar B	
Gospodarcza	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	22,50	↑	13,20	↑
Gospodarcza	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	16,55	↑	11,36	↓
Środowiskowa	Średnie roczne stężenie pyłu PM _{2,5} (µg/m ³)	20,5 - 25,4	...	18,5 - 20,4	↓
Środowiskowa	Liczba wykroczeń dot. nielegalnego spalania odpadów na 100 mieszkańców	0,00	↓	0,09	↑
Przestrzenno-funkcjonalna	Udział dróg do remontu w drogach ogółem (%)	24,33	↑	8,73	↑
Przestrzenno-funkcjonalna	Gęstość średnioważona przystanków	13,31	↑	16,23	↑
Techniczna	Odsetek budynków w złym stanie technicznym (tylko należących do gminy) w ogóle budynków w mieście (%)	22,73		31,82	
Techniczna	Odsetek budynków zawierających azbest w ogóle budynków w mieście (%)	17,86		82,14	
Techniczna	Odsetek budynków wyposażonych w OZE (posiadających instalacje fotowoltaiczne) w ogóle budynków w mieście (%)	6,63		8,66	
Techniczna	Liczba budynków zabytkowych na km ²	22,19	↑	9,41	↑

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Zakopane

⁴ ↑ – symbol oznaczający przypadek, w którym wartość wskaźnika dla danego podobszaru jest **większa** niż jego wartość dla całego miasta.

↓ – symbol oznaczający przypadek, w którym wartość wskaźnika dla danego podobszaru jest **mniejsza** niż jego wartość dla całego miasta.

... – symbol oznaczający przypadek, w którym wartość wskaźnika dla danego podobszaru jest **równa** wartości dla całego miasta.

Tabela 7. Główne problemy i potencjały Podobszaru A i B

Problemy	Potencjały
<ul style="list-style-type: none"> – gentryfikacja i wyludnianie się centrum miasta Zakopane (Podobszar A i Podobszar B), szczególnie osób młodych; – bardzo wysoki udział osób w wieku senioralnym wśród mieszkańców Podobszaru A i B oraz rosnące potrzeby wsparcia tej grupy; – koncentracja szeregu problemów społecznych związanych ze zjawiskami takimi jak długotrwała choroba, niepełnosprawność czy ubóstwo; – obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Podobszaru A i Podobszaru B (szczególnie wśród seniorów) wynikające z zaniku więzi sąsiedzkich, zwiększonej widoczności na obszarze rewitalizacji zachowań niebezpiecznych (najwyższa w stosunku do całego miasta częstotliwość interwencji służb publicznych); – pogorszenie się kondycji psychicznej mieszkańców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz nasilające się trudności w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym, szkolnym, zaburzenia w relacjach rodzinnych; – niska aktywność społeczna i brak na terenie podobszarów rewitalizacji miejsc aktywizacji mieszkańców, rozwoju inicjatyw lokalnych i działalności społecznej; – odczuwalny deficyt terenów zielonych i przestrzeni sąsiedzkich tylko dla 	<ul style="list-style-type: none"> – silna marka miasta jako miejsca turystycznego oraz centralne położenie obszaru rewitalizacji; – koncentracja na terenie Podobszaru A i B kluczowych instytucji publicznych i m.in. Podobszar A - Urząd Miasta Zakopane, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, biblioteka Miejska, Zakopiańskie Centrum Edukacji; Podobszar B - Starostwo Powiatowe, Zakopiańskie Centrum Kultury, Szpital Powiatowy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i in. – zrewitalizowany teren dworca PKS i PKP - nowoczesne centrum komunikacyjne, wielopoziomowy parking oraz połączenie z funkcjami społeczno-kulturalnymi w budynkach dworca PKP (Mediateka – Stacja Kultura Zakopane). – wysoka aktywność gospodarcza podobszarów rewitalizacji A i B – silna koncentracja działalności w centrum miasta (usługi, handel, gastronomia); – cenne tereny, które po rewaloryzacji i ożywieniu mogą stać się interesującą przestrzenią dla mieszkańców: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podobszar A – teren Równi Krupowej, tereny zielone w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacyjnego (ul. Kasprusie), ○ Podobszar B – teren Parku im. Lecha Kaczyńskiego, założenie parkowe przy budynku Starostwa Powiatowego (zespół parkowy

<p>mieszkańców (a nie turystów) szczególnie w zakresie ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, skwerów, placów zabaw, miejsc integracji dla mieszkańców, przestrzeni sąsiedzkich (Podobszar A i Podobszar B);</p> <ul style="list-style-type: none"> – braki w zakresie dostosowania przestrzeni publicznych, placów zabaw oraz budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób o szczególnych potrzebach (liczne bariery przestrzenne, komunikacyjne); – odczuwalne problemy komunikacyjne związane z zakorkowaniem centrum miasta, deficytem miejsc parkingowych oraz zbyt mało ułatwień dla ruchu pieszego i rowerowego; – degradacja stanu technicznego oraz niekorzystne parametry obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów mieszkaniowych wielorodzinnych w odniesieniu do energooszczędności oraz dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami; – duża liczba budynków wyposażonych w nieekologiczne źródła ogrzewania oraz niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców; – niewykorzystany potencjał instytucji i budynków publicznych zlokalizowany na obszarze rewitalizacji pod kątem zapewnienia przestrzeni na cele społeczne, integrujące, aktywizujące (m.in.: budynek dawnej Strażnicy, Zakopiańskie Centrum Edukacyjne) 	<p>Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem).</p> <ul style="list-style-type: none"> – duża liczba organizacji pozarządowych działających w Zakopanym, ale brakuje dostępnej przestrzeni umożliwiającej realizację i rozwój sektora społecznego; – działalność Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” - jeden z lepszych przykładów aktywizacji młodzieży. Potencjał tkwiący w budynku dawnej Strażnicy jako enklawa społecznej aktywności, miejsce dla mieszkańców a nie turystów. – wysoki udział obiektów zabytkowych - 44% wszystkich tego typu budynków na terenie miasta.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

4. Wizja oraz cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań

4.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu docelowego obszaru rewitalizacji odpowiada na zdefiniowane przez mieszkańców podobszarów rewitalizacji problemy i potrzeby, z drugiej strony bazuje na zdefiniowanych lokalnych potencjałach. W stosunku do brzmienia wizji zapisanej w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016-2023 został ona nieznacznie uaktualniona. Ważnym celem podjętych działań będzie utrzymanie zasady zrównoważonego rozwoju miasta Zakopane oraz uwzględnienie efektów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i zapewnienie kontynuacji podejmowanych dotąd działań. Efektem podjętych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2030 działań naprawczych będzie ograniczenie występujących negatywnych zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Wizja obszaru rewitalizacji:

Obszary objęte rewitalizacją (Podobszar A i Podobszar B) tętniące życiem, czyste, eksponujące wartości dziedzictwa kulturowego centrum miasta, aktywizujące i inspirujące mieszkańców w przystosowanych do tego nowych obiektach służących aktywizacji społecznej (np. Sokolnia – Miejsce Aktywizacji Mieszkańców, budynek Dworca PKP – Stacja Kultura Zakopane, Czerwony Dwór), przyciągające atrakcyjną ofertą czasu wolnego, na nowo budujące wewnętrzne relacje społeczne, zaangażowanie społeczne i wysoki poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. W efekcie działań rewitalizacyjnych centrum miasta Zakopane staje się bardziej dostępne i przyjazne stałym mieszkańcom, oferując im dobrą jakość usług społecznych adekwatnych do potrzeb różnych grup mieszkańców (m.in. dzieci, młodzież, osoby w wieku senioralnym, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym), stanowiące miejsce spotkań i integracji sąsiedzkiej, zachęcające atrakcyjnymi, zielonymi i bezpiecznymi przestrzeniami publicznymi (Równie Krupowe, Park im. L. Kaczyńskiego). Obszar rewitalizacji jest dobrze skomunikowany w wymiarze regionalnym dzięki powstaniu nowoczesnego centrum komunikacyjnego (zrewitalizowany budynek i otoczenie Dworca PKP i PKS), ale i lokalnym poprzez powstanie bezpiecznych i wolnych od jakichkolwiek barier przestrzenno-architektonicznych nowych ścieżek pieszych i rowerowych, które istotnie poprawiają możliwości swobodnego i bezpiecznego przemieszczania się w przestrzeni obszaru rewitalizacji, a także zwiększają dostępność do ważnych obiektów infrastruktury społecznej (np. Zakopiańskie Centrum Edukacji). Ponadto działania podejmowane w obszarze rewitalizacji są odpowiedzią na poprawę estetyki i dostępności przestrzeni publicznych, infrastruktury i obiektów użyteczności

publicznej, przyczyniają się do rozwoju terenów zielonych i rekreacyjnych, ale także zwiększają bezpieczeństwo osobiste i środowiskowe na obszarze rewitalizacji poprzez poprawę jakości tkanki mieszkaniowej, zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych, kampanie edukacyjne.

4.2. Cele i kierunki rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016-2023 wskazano dziewięć celów strategicznych. W wyniku przeprowadzenia - w ramach procesu aktualizacji programu – ponownej analizy danych zastanych, pogłębionych wywiadów indywidualnych, warsztatów i spotkań konsultacyjnych dokonano weryfikacji celów i kierunków rewitalizacji, aby zapewnić ich komplementarność ze zidentyfikowanymi na obszarze rewitalizacji (podobszar A i Podobszar B) problemami w sferze społecznej oraz w pozostałych sferach poddawanych analizie w ramach rewitalizacji.

W efekcie w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2016 -2030 określono cztery cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej) służącymi eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

- 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym
- 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców
- 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych

Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej

Kierunki działań:

- 2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji
- 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
- 2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.

Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- 3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców
- 3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji
- 3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom

Cel 4. Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz warunków dla bezpiecznego przemieszczania się w obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- 4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta
- 4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych

Wskaźniki realizacji celów programu zostały omówione w części dotyczącej zarządzania oraz monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji (rozdział 8).

4.3. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi miasta Zakopane

Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Miasta Zakopane

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Strategia Rozwoju Miasta Zakopane na lata 2017-2026. Przedstawiona idea rozwoju miasta została oparta o koncepcję Smart City i odwołuje się tym samym do sześciu kluczowych obszarów strategicznego rozwoju tj.

- Smart People - Obywatelskie Zakopane (zagadnienia społeczne),
- Smart Living - Przyjazne Zakopane (jakość życia),
- Smart Environment - Ekologiczne Zakopane,
- Smart Economy - Przedsiębiorcze Zakopane,
- Smart Mobility - Skomunikowane Zakopane, oraz
- Smart Governance - Współzarządzane Zakopane.

Sformułowana wizja rozwoju Miasta Zakopane odwołuje się do Zakopanego jako miasta w którym chce się żyć i do niego przyjeżdżać, miasta żyjącego w symbiozie z otaczającą je przyrodą, dobrze skomunikowanego i dynamicznie rozwijającego się dzięki

przedsiębiorczości jego obywateli, a także adaptujące się do ewoluujących oczekiwań turystów. Ważnym akcentem ujętym w wizji jest także wymiar społeczny zakładający wzmocnienie lokalnej społeczności, budowanie świadomych obywateli aktywnie uczestniczących w życiu publicznym, korzystających z bogatej oferty Miasta, jednocześnie aktywnie przyczyniając się do jej ubogacenia. Wizja rozwoju miasta obejmuje zatem wszystkie aspekty smart city: obywatelską aktywność, wielowymiarowo definiowaną i wysoką jakość życia, ekologiczny aspekt życia miejskiego, rozwiązania transportowe, rozwój lokalnej gospodarki oraz współzarządzanie, czyli udział obywateli w decyzjach dotyczących spraw publicznych.

Podobne założenia przyświecają Gminnemu Programowi Rewitalizacji, który także odwołuje się do wymiaru społecznego, przestrzennego czy środowiskowego. Proces rewitalizacji w Zakopanem ma prowadzić do ograniczenia kluczowych problemów społecznych obszaru rewitalizacji, podniesienia jakości życia mieszkańców oraz zapewnienia warunków do aktywizacji i integracji mieszkańców. Przyjęte kierunki działań rewitalizacyjnych koncentrują się na dążeniu do poprawy dostępności usług społecznych, dostrzeżenia osób wymagających wsparcia, poprawie jakości środowiska i kształtowanie postaw ekologicznych a także zwiększenia dostępu do terenów zielonych. Powiązanie dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Zakopane na lata 2017 - 2026 z Gminnym Programem Rewitalizacji występuje nie tylko w obszarze zapisu wizji rozwoju Miasta, ale także w zapisach odnoszących się celów strategicznych i celów operacyjnych. Zgodnie z przyjętą strukturą dokumentu w Strategii wskazano dwadzieścia cztery cele strategiczne odnoszące się do sześciu obszarów smart city (wymienione powyżej). Gminny Program Rewitalizacji (GPR 2016-2030) nawiązuje do nich w następujący sposób:

- **Obszar Smart People: Obywatelskie Zakopane, Cel strategiczny 4. Wsparcie rozwoju organizacji pozarządowych, cel operacyjny 4.1. Uruchomienie inkubatora wspierającego rozwój organizacji pozarządowych.**
Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:
 - 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców;
 - 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych.
- **Obszar Smart Living: Przyjazne Zakopane - Cel strategiczny 6. Rozwój przestrzeni publicznych, cel operacyjny 6.1. Zwiększenie dostępności budynków użyteczności publicznej z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji oraz cel operacyjny 6.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych w mieście z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.**

Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:

- 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
- Obszar Smart Living: Przyjazne Zakopane - Cel strategiczny 7 Rozwój infrastruktury społecznej oraz zwiększanie dostępu do infrastruktury społecznej. 7.1. Rozwój oferty kulturalnej, oświatowej i sportowej z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji oraz 7.2. Rozwój infrastruktury kulturalnej, oświatowej, sportowej z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.

Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:

- 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzeniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców;
- 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych
- 3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców
- Obszar Smart Living: Przyjazne Zakopane - Cel strategiczny 8. Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, cel operacyjny 8.1. Edukacja i promocja zachowań zwiększających poziom bezpieczeństwa w mieście z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.

Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:

- 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym
- 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych.
- Obszar Smart Mobility: Skomunikowane Zakopane - Cel strategiczny 15. Rozwój alternatywnych, wobec samochodu osobowego, modeli poruszania się po mieście, cel operacyjny 15.1. Rozwój infrastruktury sprzyjającej wykorzystywaniu roweru jako środka transportu oraz infrastruktury przyjaznej pieszym i osobom dotkniętym ograniczeniami związanymi z przemieszczaniem się oraz cel operacyjny 15.2. Ograniczanie ruchu samochodowego w centrum miasta na rzecz komunikacji zbiorowej.

Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:

- 4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta
- 4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych

- **Obszar Smart Environment: Ekologiczne Zakopane – Cel strategiczny 18**
Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, cel operacyjny 18.2. Promowanie postaw proekologicznych w życiu codziennym oraz Cel strategiczny 19 Poprawa jakości powietrza, cel operacyjny 19.1. Realizacja programu wymiany źródeł ogrzewania na ekologiczne z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.

Powiązane kierunki działań proponowane w GPR:

- 2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji
- 2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.

Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS) Miasta Zakopane na lata 2020-2025 jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni lub dotknięci marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną. Głównym dążeniem procesu rewitalizacji przedstawionym w GPR jest ograniczenie problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji oraz dążenie do poprawy sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem osób i grup zagrożonych wykluczeniem. Należy zatem uznać, że założenia GPR i SRPS są względem siebie spójne i komplementarne. Plan operacyjny przyjęty w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech obszarów strategicznych, wyodrębnionych ze względu na grupy beneficjentów polityki społecznej w Gminie Miasto Zakopane (tj. rodzina, osoby starsze, osoby zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym) oraz czwartego obszaru, mającego charakter horyzontalny, dotyczącego współpracy wszystkich gmin zaangażowanych w realizację tej polityki, a także bezpieczeństwa mieszkańców. Gminny Program Rewitalizacji (GPR) koresponduje z celami określonymi w SRPS w następujący sposób:

- **Cel Strategiczny 1: Kompleksowa polityka prorodzinna.** Określone tu trzy cele operacyjne dotyczą promocji i wsparcia rodziny w zaspokojeniu podstawowych potrzeb bytowych, przeciwdziałanie i zwalczanie kryzysów w rodzinie oraz dbałości o prawidłowy rozwój i zdrowie mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży. W GPR przedsięwzięcia wpisujące się w taki zakres interwencji zostały ujęte w następujących kierunkach działań:
 - 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym;

- 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców;
 - 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych;
 - 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
- Cel strategiczny 2: Wysoka jakość życia seniorów. Cel koncentruje się przede wszystkim na wdrożeniu skutecznego systemu wsparcia osób starszych i chorych w ich środowisku oraz doskonaleniu usług z zakresu ochrony zdrowia dla seniorów i współpracy placówek medycznych z instytucjami polityki społecznej. W GPR przedsięwzięcia wpisujące się w taki zakres interwencji zostały ujęte w następujących kierunkach działań:
- 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym;
 - 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych;
 - 3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom.
- Cel strategiczny 3: Spójność i integracja społeczna. Cel zakłada wspieranie, aktywizację i integrację osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin, a także prowadzenie aktywnej polityki włączenia społecznego oraz wspieranie zatrudnienia i reintegracja osób bezrobotnych. W GPR przedsięwzięcia wpisujące się w taki zakres interwencji zostały ujęte w następujących kierunkach działań:
- 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym;
 - 1.3. Rozwój oferty skierowanych na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych;
 - 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
- Cel strategiczny 4: Skuteczna współpraca na rzecz bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Określone tu dwa cele operacyjne dotyczą partnerskiego współdziałania w obszarze polityki społecznej oraz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i zdrowotnego mieszkańców. W ten cel wpisują się przede wszystkim kierunki działań proponowane w GPR:

- 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym.

Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

W Zakopanem obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zakopane przyjęte uchwałą Nr XV/140/99 Rady Miasta Zakopane z dnia 15 grudnia 1999 r. Przyjęty w Studium główny cel rozwoju Zakopanego to: osiągnięcie zrównoważonego i trwałego rozwoju miasta, zapewniającego przyjazne dla mieszkańców warunki życia oraz komfortowe dla turystów warunki pobytu - w drodze podnoszenia atrakcyjności zakopanego jako ośrodka turystyczno- wypoczynkowego o unikalnych walorach środowiska i bogatej tradycji w pełni wpisuje się w cele opracowanego programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się w cele strategiczne zawarte w Studium tj.:

- 1) ochrona dóbr publicznych stanowiących podstawę atrakcyjności miasta,
- 2) racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, jako podstawy rozwoju głównej, ekonomicznej funkcji miasta,
- 3) zapewnienie przyjaznych warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej, w tym możliwie wysokiego standardu zamieszkania, obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców, a także sprawnego funkcjonowania miasta jako miejsca zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i innych aktywności jego mieszkańców.
- 4) utrzymanie i rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka turystyczno-wypoczynkowego, o urozmaiconej ofercie i wysokim standardzie usług,
- 5) utrzymanie i rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka sportu amatorskiego i wyczynowego, o charakterze międzynarodowym,
- 6) uaktywnienie funkcji Zakopanego jako ośrodka życia kulturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności związanej z pielęgnowaniem tożsamości kulturowej oraz rozwijaniem kultury rodzimej,
- 7) rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka edukacyjno-naukowego, z uwzględnieniem rozwoju szkolnictwa wyższego,
- 8) utrzymanie funkcji Zakopanego jako ośrodka usług i administracji, o charakterze ponadlokalnym, w skali subregionu podhalańskiego,

W granicach obszaru rewitalizacji znalazły się obszary objęte w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego następującymi strefami:

- a) centralną - OC,
- b) śródmiejską - OS,
- c) strefy peryferyjnej - OP,
- d) technicznej obsługi miasta – OT.

Ustalenia każdej ze stref zostały ocenione pod kątem wpisania się celów rewitalizacji i zgodności planowanych działań z ustalonymi w Studium warunkami zagospodarowania. W ocenie przyjęto trójstopniową skalę: 1. niezgodne, 2. częściowo zgodne oraz 3. zgodne.

Strefa centralna (OC) - w studium ustalono m.in. następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru, które są zgodne z kierunkami wskazanymi w GPR:

- **Obszar OC1**, obejmujący zespoły zabudowy, związane z główną podwójną osią komunikacyjną północ - południe w Al. 3 Maja i ul. Krupówki oraz z osią poprzeczną w ciągu ul. Kościuszki:
 - utrzymanie i rozwijanie funkcji usługowych, z preferencjami dla wyspecjalizowanych, centrotwórczych usług ogólnomiejskich, zwłaszcza z zakresu kultury, przy traktowaniu funkcji mieszkaniowej jako towarzyszącej (zgodne),
 - ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami zabytkowymi i innymi, stanowiącymi dobra kultury oraz ochrona istniejących zespołów zieleni, w tym zadrzewień; ochrona obiektów obejmuje przeprowadzanie remontów modernizacyjnych, z ewentualnymi zmianami funkcji tych obiektów, przy preferencjach wykorzystania ich zgodnie z dominującą funkcją strefy OC oraz z dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia tych obiektów do współczesnych potrzeb, (zgodne),
 - utrzymanie, ochrona substancji o wartościach kulturowych (zgodne),
 - korygowanie, przy remontach modernizacyjnych - formy architektonicznej obiektów trwałych, dysharmonijnych w stosunku do otoczenia, poprawa ich detalu i kolorystyki, bądź - w miarę możliwości eliminowanie tych obiektów (zgodne),
 - wprowadzanie na wolnych terenach nowej zabudowy, z zachowaniem następujących zasad i standardów, w szczególności a) preferencji dla urządzeń usługowych o charakterze centrotwórczym ogólnomiejskim, ze szczególnymi preferencjami dla możliwie najkorzystniejszego sytuowania, w obrębie strefy centralnej, usług z zakresu kultury (teatr, hala wielofunkcyjna, sala widowiskowa, pomieszczenia klubowe itp.) (zgodne),
- **Obszar OC2**, obejmujący tereny otwarte - Równi Krupowej:
 - ochrona i utrzymanie Równi Krupowej jako urządzonego parku miejskiego, o charakterze “polany widokowej”, z przeważającą zielenią niską i średnią, z wykluczeniem nowej zabudowy i innego trwałego przekształcania (zgodne),
 - osłonięcie zielenią budynków położonych na obrzeżu Równi Krupowej oraz - w miarę możliwości - przebudowanie obiektów najbardziej dysharmonijnych i widocznych w pierwszym planie otwarcie widokowych z Równi Krupowej (zgodne).

Strefa śródmiejska (OS) - polityka przestrzenna w strefie OS polega na sukcesywnym porządkowaniu, modernizowaniu i uzupełnianiu zagospodarowania oraz wyposażenia tej strefy, głównie w zakresie mieszkalnictwa, usług podstawowych oraz usług ogólnomiejskich o swobodnej lokalizacji (z zakresu oświaty, zdrowia itp.), w zakresie bazy noclegowej i żywieniowej turystyki, a także na uzupełnianiu wyposażenia strefy w niezbędne urządzenia towarzyszące (zieleni, komunikacja, infrastruktura techniczna) (zgodne). W studium ustalono m.in. następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru, które są zgodne z kierunkami zawartymi w GPR:

- **Obszar OS1** - “Zamoyskiego - Kościeliska”, obejmujący zespoły zabudowy związane z przedłużeniem głównej osi komunikacyjnej północ - południe, w ciągu ul. Zamoyskiego oraz z ciągiem o kierunku wschód-zachód, (ul. Witkiewicza - Tetmajera i jej przedłużenie do ul. Strążyskiej), a także zespoły zabudowy związane z ul. Kasprusie i Kościeliską (zgodne),
 - utrzymanie i rozwijanie funkcji mieszkaniowej, bazy noclegowej turystyki i wypoczynku oraz funkcji usługowych (zgodne)
 - ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami zabytkowymi i innymi, stanowiącymi dobra kultury, oraz ochrona istniejących zespołów zieleni, w tym zadrzewień; ochrona obiektów obejmuje przeprowadzanie remontów modernizacyjnych, z ewentualnymi zmianami funkcji obiektów oraz dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia tych obiektów do współczesnych potrzeb, a w szczególności (zgodne),
- **Obszar OS2** - “Chramcówki”, obejmujący zespoły zabudowy związane z ul. Chramcówki i początkowym odcinkiem ul. Nowotarskiej (zgodne).
 - ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami zabytkowymi i innymi, stanowiącymi dobra kultury oraz ochrona istniejących zespołów zieleni, w tym zadrzewień; ochrona obiektów obejmuje przeprowadzanie remontów modernizacyjnych, z ewentualnymi zmianami funkcji obiektów oraz dostosowaniem standardów użytkowych i wyposażenia tych obiektów do współczesnych potrzeb,
 - wykorzystywanie wolnych terenów, głównie na cele usługowe, parkingi i zieleni; (zgodne),
 - wyposażenie obszaru w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji, w tym:
 - a) modernizacja i uzupełnienie sieci ulicznej oraz układu ulic dojazdowych, z zachowaniem wymaganych parametrów,
 - b) uzupełnienia urządzenia ulic (w tym niezbędne poszerzenia jezdni, wyznaczenie pasów dla rowerzystów, urządzenie chodników z przystosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, urządzenie zieleni towarzyszącej) (zgodne).

Polityka przestrzenna w **strefie technicznej obsługi miasta (OT)**, polega na utrzymaniu, modernizacji i rozwijaniu urządzeń służących obsłudze miasta. W obrębie strefy wyróżniono obszar OT1 - miejskiej dzielnicy obsługi technicznej, w rejonie urządzeń dworca kolejowego. W Studium uwarunkowań ustalono następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru OT1, które są zgodne z kierunkami zawartymi w GPR:

- modernizacja i rozbudowa urządzeń zgodnych z funkcją obszaru (częściowo zgodne),
- ochrona obiektów zabytkowych i innych, stanowiących dobra kultury, wraz z ich otoczeniem, obejmująca głównie remonty modernizacyjne, z dostosowaniem standardów użytkowych oraz wyposażenia obiektów do współczesnych potrzeb (zgodne),
- odzyskiwanie terenów w drodze sukcesywnego eliminowania zagospodarowania terenu i obiektów niezgodnych z dominującą funkcją obszaru, w tym zabudowy mieszkaniowej, zwłaszcza w przypadkach zabudowy, która straciła wartość techniczną i użytkową i nie przedstawia wartości kulturowej (zgodne).

Ponadto w Studium ustalono następujące kierunki rozwoju komunikacji drogowej, polityki parkingowej oraz polityki w zakresie ruchu niezmotoryzowanego:

- uspokojenie ruchu samochodowego w obrębie strefy centralnej, w powiązaniu z systemem parkingów i komunikacji zbiorowej,
- zorganizowanie sprawnie funkcjonującego systemu komunikacji zbiorowej;
- wprowadzenie zakazu parkowania na ulicach w strefie centralnej, z dobrą komunikacją zbiorową;
- ograniczanie liczby miejsc parkingowych w strefach centralnych powiązane z zachętami do korzystania z komunikacji zbiorowej i parkingów położonych na obrzeżu miasta;
- uznanie roweru jako pełnoprawnego środka obsługi komunikacyjnej miasta, uzasadnione względami ekologicznymi i utworzenie spójnego i bezpiecznego systemu dróg rowerowych, powiązanych z formami transportu zbiorowego,
- utworzenie i odpowiednie wyposażenie układu ciągów pieszych, w obrębie miasta, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ciągi wiążące strefę centralną i śródmiejską z terenami otwartymi o walorach rekreacyjnych i krajobrazowych.

Wskazane powyżej kierunki są zgodne z GPR a szczególnie z kierunkiem działań 4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta oraz 4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych.

5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach działań przeznaczonych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmującego perspektywę 2016 -2023 znalazły się 33 przedsięwzięcia podstawowe (tym 14 na Podobszarze A, 11 na Podobszarze B oraz osiem obejmujących cały obszar rewitalizacji) oraz jedno przedsięwzięcie uzupełniające. Przeprowadzona w 2022 roku ocena stopnia realizacji i aktualności GPR wykazała, iż zrealizowano łącznie 9 przedsięwzięć, z 33 projektów zaplanowanych w programie, a kolejne 12 przedsięwzięć było w trakcie realizacji. Łącznie projekty zrealizowane i w trakcie realizacji stanowią 63,63 % wszystkich przedsięwzięć zaplanowanych w GPR, co przedstawia faktyczny poziom realizacji programu.

W związku z koniecznością określenia priorytetów interwencji projekty podzielono na dwie grupy: przedsięwzięcia podstawowe oraz pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W obecnej perspektywie Gminnego Programu Rewitalizacji obejmującej lata 2016 - 2030 wskazano 29 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które wprost odpowiadają na problemy i potencjały zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji, a także są możliwe do realizacji w wyznaczonym dla GPR czasokresie. Część projektów podstawowych, które do czasu opracowywania aktualizacji GPR nie zostały jeszcze zrealizowane a zachowują swoją ważność i adekwatność do zdiagnozowanych potrzeb obszaru rewitalizacji, zostało przeniesionych do obecnego wykazu przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W grupie pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujęto typy/rodzaje zadań, które realizują kierunki działań określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane. Pozostałe przedsięwzięcia uzupełniają przedsięwzięcia podstawowe, a zakres ich interwencji obejmuje propozycje zadań zgłoszonych w trakcie prac nad GPR, w przypadku których nie uzyskano pewności co do realnych możliwości wdrożenia w perspektywie czasowej określonej dla programu bądź nie uzyskano, w momencie przygotowania dokumentu, potwierdzenia gotowości do ich realizacji przez działające w gminie instytucje i podmioty.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane w dokumencie powstały z udziałem interesariuszy uczestniczących w działaniach partycypacyjnych realizowanych podczas prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji (m.in. formularz w ramach otwartego naboru projektów, warsztaty strategiczne, otwarte spotkania konsultacyjne na terenie podobszarów rewitalizacji, indywidualne wywiady zawierające elementy generowania nowych przedsięwzięć), część z nich została również zgłoszona przez przedstawicieli instytucji publicznych, w tym pracowników Urzędu Miasta Zakopane i jednostek miejskich.

5.1 Przedsięwzięcia podstawowe

Poniżej w tabeli zestawiono wszystkie przedsięwzięcia podstawowe, które zaplanowano do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030. Listę przedsięwzięć przedstawiono w podziale terytorialnym tj. na trzy główne grupy przedsięwzięć. Przedsięwzięcia planowane do realizacji na:

1. Podobszarze rewitalizacji A (9 projektów).
2. Podobszarze rewitalizacji B (7 projektów).
3. obu podobszarach rewitalizacji tj. A i B (13 projektów).

W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z tych przedsięwzięć ujęty w formę karty zadania. Każda z kart zadania prezentuje zakres zadania oraz jego wskaźniki realizacji czyli prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny. Co istotne: ocena rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji została opisana w rozdziale 8. System zarządzania realizacją oraz monitoringu, o czym należy pamiętać przy analizie każdej z zaprezentowanych poniżej kart zadań.

Tabela 8. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar A.

Numer	Tytuł zadania
A.1.	Strefa dla mieszkańca - przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności (projekt inwestycyjny).
A.2.	Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół (projekt inwestycyjny).
A.3.	Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej)
A.4.	Rewitalizacja terenów zielonych w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacji
A.5.	Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji
A.6.	Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych
A.7.	Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji
A.8.	Kładka piesza "Biały Potok"
A.9.	Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II

Tabela 9. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar B.

Numer	Tytuł zadania
B.1.	Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha Kaczyńskiego
B.2.	Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem
B.3.	Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 - dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych
B.4.	Budowa wielofunkcyjnego centrum opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz mieszkania chronione)
B.5.	Zakopane bez barier
B.6.	Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka)
B.7.	Pomoc psychologiczna dla mieszkańców miasta

Tabela 10. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar AB.

Numer	Tytuł zadania
AB.1.	Modernizacja budynków wielorodzinnych w obszarze rewitalizacji
AB.2.	Uruchomienie miejskiego żłobka w Zakopanem
AB.3.	Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych
AB.4.	Modernizacja łączników pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza i ul. Piaseckiego oraz drogi do Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej
AB.5.	Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane
AB.6.	Strefa Czystego Transportu - ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta
AB.7.	Tworzenie skwerów zielonych, łąk kwietnych
AB.8.	Przestrzenie sąsiedzkie w obszarze rewitalizacji
AB.9.	Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych
AB.10.	Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych
AB.11.	Program edukacji kulturalnej
AB.12.	Edukacja i świadomość ekologiczna
AB.13.	Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Podobszar A – karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekt nr	A.1.
Nazwa projektu	Strefa dla mieszkańców - przebudowa części budynku B Strażnicy przy kinie Sokół
Lokalizacja projektu	Ul. Orkana 2a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Zadanie obejmuje przekształcenie części budynku B dawnej Strażnicy w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji.</p> <p>Prace związane ze zmianą przeznaczenia i dostosowaniem obiektu do nowych funkcji społecznych będą obejmowały zabezpieczenie struktury budynku oraz adaptację wewnątrz, aby zapewnić warunki do stworzenia w obiekcie Strefy dla mieszkańców. W budynku powstanie przestrzeń do organizacji wydarzeń, zajęć oraz spotkań dla mieszkańców. Działaniami infrastrukturalnym będą towarzyszyły działania z zakresu aktywizacji społecznej oraz rozbudowy oferty czasu wolnego. Strefa dla mieszkańców będzie stanowiła także zaplecze do realizacji innych działań rewitalizacyjnych t.j. Aktywny Senior (AB.9.), Aktywne Zakopane (A.6).</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe rozwiązania planowane do zastosowania to m.in.: zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynku a także w zakresie dotarcia do niego (np. rampa wjazdowa, winda), zapewnienie multimodalnych informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku itp.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stworzenie przestrzeni do aktywności i rozwoju mieszkańców – Integracja grup społecznych oraz budowanie więzi – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Projekt nr	A.1.
	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa poziomu zadowolenia i jakości życia mieszkańców – Wzrost zaangażowania w życie lokalnej społeczności
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera techniczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	8 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2026

Projekt nr	A.2.
Nazwa projektu	Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół (projekt inwestycyjny)
Lokalizacja projektu	Ul. Orkana 2a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Zadanie obejmuje przekształcenie (zabezpieczenie struktury budynku, adaptacja wnętrza na nowe potrzeby i funkcje) dawnej Strażnicy wraz z zapleczem w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji.</p> <p>Adaptacja budynku będzie obejmowała stworzenie przestrzeni dla Miejsca Aktywizacji Mieszkańców, Inkubatora Inicjatyw Społecznych, Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Narodowego Centrum Sokolstwa. W „Sokolni” powstanie niekomercyjna przestrzeń do organizacji wydarzeń, cyklicznych zajęć, spotkań, rozmów i sieciowania organizacji pozarządowych oraz inkubacji inicjatyw społecznych mieszkańców. Ogólnodostępną dla mieszkańców i kształtowaną całkowicie oddolnie – dostosowującą się do realnych potrzeb beneficjentów, którzy od początku ją współtworzą. Miejsce przede wszystkim</p>

Projekt nr	A.2.
	<p>oferować będzie szerokie wsparcie, animatorów – konsultacje, doradztwo, kontakty, dostęp do zasobów, możliwość korzystania z programu wsparcia finansowego i merytorycznego dla lokalnych inicjatyw społecznych i liderów tych działań.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe rozwiązania planowane do zastosowania to m.in.: zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynku a także w zakresie dotarcia do niego (np. rampa wjazdowa, winda), zapewnienie multimodalnych informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku itp.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktywizacja społeczeństwa. Stworzenie przestrzeni do aktywności i rozwoju mieszkańców, jak również do organizacji wszelkich wydarzeń. – Działanie przyczyni się do poprawy samoorganizacji społecznej mieszkańców, pozwoli na wdrożenie systemowego wsparcia dla NGO i osób niezrzeszonych w organizacjach, chcących jednak działać na rzecz rozwoju społecznego Podhala. – Podniesienie efektywności działań pomocowych dla organizacji pozarządowych poprzez zastąpienie akcyjnej pomocy o charakterze doraźnym, stałą, kompleksową ofertą wsparcia: doradczego, prawnego, rzeczowego, osobowego, lokalowego i finansowego. – Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców, poprzez realną pomoc w przełamaniu bariery wejścia w działalność społeczną lub struktury organizacji pozarządowych. – Wzmocnienie instytucjonalne organizacji pozarządowych z terenu Podhala poprzez niekomercyjne udostępnienie wielofunkcyjnej, nowoczesnej przestrzeni do organizacji

Projekt nr	A.2.
	<p>działań społecznych, wraz z niezbędnym zapleczem technicznym oraz ułatwienie nawiązywania kontaktów niezbędnych do poszerzania grona członków i wolontariuszy stałych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie efektywności działań podhalańskich organizacji pozarządowych poprzez wykorzystanie efektu synergii, stworzeniu możliwości współdzielenia zasobów lokalowych, osobowych i rzeczowych. – Wzrost poziomu zaufania społecznego poprzez umożliwienie wspólnego realizowania inicjatyw przez przedstawicieli różnych środowisk.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera gospodarcza ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera techniczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.; – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” Gniazdo w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	15 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2027

Projekt nr	A.3.
Nazwa projektu	Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej)
Lokalizacja projektu	Ul. Orkana 2a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Stworzenie oraz utrzymanie ogólnodostępnej przestrzeni dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inkubatora Inicjatyw Społecznych – realizacja m.in.: programów szkoleniowych, świadczenie doradztwa,

Projekt nr	A.3.
	<p>programy rozwoju lokalnych liderów, małe granty, prowadzenie biura projektowego, otwarte biuro dla NGO;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inkubatora Przedsiębiorczości - przestrzeń otwartego biura projektowego, coworking; – Miejsca Aktywności Mieszkańców – działania w zakresie m.in.: integracji środowiskowa, integracji międzypokoleniowej w tym grup defaworyzowanych, wsparcie animatorów/animatorek; miejsce realizacji szkoleń, spotkań, wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz miejsce treningów grup sportowych m.in. deskorolka, taniec, strzelanie; – Narodowe Centrum Sokolstwa - przestrzeń do integracji środowiska, przestrzeń szkoleniowa, itp. <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Także oferta i działania dostępne w obiekcie będą realizowane w taki sposób, aby zapewnić możliwość włączenia i skorzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa poziomu zadowolenia i jakości życia mieszkańców miasta. – Aktywizacja społeczeństwa. Stworzenie przestrzeni do aktywności i rozwoju mieszkańców, jak również do organizacji wszelkich wydarzeń. – Działanie przyczyni się do poprawy samoorganizacji społecznej mieszkańców Podhala, pozwoli na wdrożenie systemowego wsparcia dla NGO i osób niezrzeszonych w organizacjach chcących jednak działać na rzecz rozwoju społecznego Podhala. – Podniesienie efektywności działań pomocowych dla organizacji pozarządowych poprzez zastąpienie akcyjnej pomocy o charakterze doraźnym, stałą, kompleksową

Projekt nr	A.3.
	<p>ofertą wsparcia: doradczego, prawnego, rzeczowego, osobowego, lokalowego i finansowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców Podhala poprzez realną pomoc w przełamaniu bariery wejścia w działalność społeczną lub struktury organizacji pozarządowych. – Wzmocnienie instytucjonalne organizacji pozarządowych z terenu Podhala, poprzez niekomercyjne udostępnienie wielofunkcyjnej, nowoczesnej przestrzeni do organizacji działań społecznych, wraz z niezbędnym zapleczem technicznym oraz ułatwienie nawiązywania kontaktów niezbędnych do poszerzania grona członków i wolontariuszy stałych. – Zwiększenie efektywności działań podhalańskich organizacji pozarządowych poprzez wykorzystanie efektu synergii, stworzenie możliwości współdzielenia zasobów lokalowych, osobowych i rzeczowych. – Wzrost poziomu zaufania społecznego poprzez umożliwienie wspólnego realizowania inicjatyw przez przedstawicieli różnych środowisk.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera gospodarcza
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających z usług wsparcia, doradztwa, uczestnictwa w zajęciach szkoleniowych – 300 osób/rocznie – Liczba organizacji społecznych objętych wsparciem – 20 szt.
Podmioty realizujące projekt	Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” Gniazdo w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	400 000 zł/rok
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr A.4.	
Nazwa projektu	Rewitalizacja terenów zielonych w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacji
Lokalizacja projektu	Zakopiańskie Centrum Edukacji, ul. Kasparusie 35a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt obejmuje zagospodarowanie zielonych terenów wokół Zakopiańskiego Centrum Edukacji z montażem małej architektury tj.: ławki typu parkowego, kosze na śmieci, oświetlenie oraz montaż urządzeń - torów i przeszkód do jazdy na rolkach i deskorolce.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałych użytkowników. – Zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez powstanie modernizowanej przestrzeni publicznej (zieleń urządzona). – Zwiększenia liczby mieszkańców korzystających z urządzonych terenów zielonych – Aktywizacja ruchowa dzieci i młodzieży. – Integracja społeczna.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 szt. – Liczba utworzonych zielonych terenów wielofunkcyjnych – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane

Projekt nr	A.4.
Szacunkowa wartość projektu	4 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2025

Projekt nr	A.5.
Nazwa projektu	Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji
Lokalizacja projektu	Zakopiańskie Centrum Edukacji, ul. Kasparusie 35a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt obejmuje kompleksową i głęboką termomodernizację budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji wraz z przebudową systemów grzewczych, instalacją urządzeń OZE, wdrożenie energooszczędnych technologii a także likwidację barier architektonicznych, które ograniczają możliwości korzystania z oferty instytucji i podmiotów ulokowanych w obiekcie przez osoby ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakres planowanych prac będzie obejmował przede wszystkim:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Termomodernizację obiektu poprzez docieplenie ścian oraz stropu. 2. Wymianę stolarki drzwiowej i okiennej. 3. Wymianę pokrycia stropodachu. 4. Remont instalacji grzewczej. 5. Modernizację instalacji elektrycznej. 6. Dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. <p>Zakres prac termomodernizacyjnych będzie wynikał z przeprowadzonego o w tym celu audytu energetycznego. W efekcie przeprowadzonych działań nastąpi zmniejszenie oddziaływania obiektu na środowisko w związku z uzyskaniem efektu ekologicznego w postaci oszczędności energii pierwotnej, co będzie także skutkowało poprawą efektywności kosztowej jego funkcjonowania.</p>

Projekt nr	A.5.
	<p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu technicznego obiektu oraz jego efektywności energetycznej – Zmniejszenie negatywnego oddziaływania związanego z funkcjonowaniem obiektu na środowisko przyrodnicze – Zmniejszenie kosztów funkcjonowania Zakopiańskiego Centrum Edukacji – Zwiększenie dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera środowiskowa ✓ Sfera techniczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba budynków publicznych o lepszej charakterystyce energetycznej – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	10 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2026-2028

Projekt nr	A.6.
Nazwa projektu	Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych
Lokalizacja projektu	Równia Krupowa
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt obejmuje organizację zajęć sportowych dla mieszkańców, ze szczególnym naciskiem na aktywizację seniorów oraz młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przykładowe typy zajęć to m.in.: spacery nordic walking, zajęcia jogi, gimnastyka itp.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie przebiegała z uwzględnieniem wymogów osób ze szczególnymi potrzebami. Obiekty oraz lokalizacja, w których będą prowadzone zajęcia będą spełniać standardy dostępności architektonicznej.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktywizacja fizyczna osób najstarszych i poprawa ich kondycji zdrowotnej i samopoczucia – Integracja społeczna mieszkańców szczególnie środowiska osób w wieku senioralnym – Aktywizacja społeczna osób najstarszych. – Poprawa jakości życia mieszkańców
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób uczestniczących w organizowanych zajęciach – 100 osób/rocznie – Liczba zorganizowanych zajęć - 12 szt./rocznie
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	100 000 zł/ rok
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr A.7.	
Nazwa projektu	Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji
Lokalizacja projektu	Zakopiańskie Centrum Edukacji, ul. Kasprusie 35a
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt obejmuje budowę nowoczesnej ścianki wspinaczkowej oraz modernizację sali gimnastycznej wraz z zapleczem na terenie Zakopiańskiego Centrum Edukacji w Zakopanem. Realizacji inwestycji wychodzi naprzeciw potrzebie zapewnienia atrakcyjnych miejsc do aktywnego spędzania czasu dla dzieci i młodzieży zamieszkujących na obszarze rewitalizacji. Dodatkowo planowana infrastruktura wspinaczkowa uzupełni bazę do rozwoju jednego z ważnych kierunków turystyki kwalifikowanej tj. turystyki wspinaczkowej.</p> <p>Działaniami o charakterze infrastrukturalnym będą towarzyszyły działania animacyjne skierowane do dzieci i młodzieży zamieszkałych na obszarze rewitalizacji (trener, animator).</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uzupełnienie braków w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej i turystycznej na obszarze rewitalizacji. – Zwiększenie oferty czasu wolnego dla mieszkańców szczególnie dzieci i młodzieży; – Poprawa dostępności obiektu oraz bezpieczeństwa użytkowników
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych – 1 szt.

Projekt nr A.7.	
	– Liczba osób uczestniczących w organizowanych zajęciach sportowo-rekreacyjnych – 400 osób/rocznie
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	8 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025-2028

Projekt nr A.8.	
Nazwa projektu	Kładka piesza „Biały Potok”
Lokalizacja projektu	Zakopiańskie Centrum Edukacji, ul. Kasprusie 35
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt zakłada wybudowanie kładki pieszej nad potokiem „Biały Potok” łączącej Zakopiańskie Centrum Edukacji oraz ulicy Droga na Wilcznik. Kładka piesza jest niezbędnym elementem który umożliwi połączenie centrum miasta z zachodnią częścią Zakopanego, a także zwiększy dostęp pieszy do ważnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji infrastruktury społecznej oraz rekreacyjno-sportowej takiej jak przedszkole, klub seniora oraz obiekty sportowe.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie dostępności do budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji; – Poprawa dostępności komunikacyjnej zachodniej części miasta Zakopane;

Projekt nr A.8.	
	– Zwiększenie możliwości bezpiecznego i wolnego od przestrzennych i architektonicznych barier przemieszczania się w centrum miasta dla osób z niepełnosprawnościami
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	– Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 szt. – Długość zmodernizowanej infrastruktury pieszej - 30 m
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2025

Projekt nr A.9.	
Nazwa projektu	Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II
Lokalizacja projektu	Stadion przy ul. Orkana
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Budowa infrastruktury sportowej pełniącej funkcje zaplecza sportowego dla zakopiańskich szkół. Ze względu na brak tego rodzaju obiektu w tym obszarze miasta część szkół zmuszona jest przeprowadzać niektóre zawody na terenie Równi Krupowej, która jest przestrzenią do tego niedostosowaną. Realizacja projektu spowoduje zlikwidowanie deficytów w zakresie zapewnienia dzieciom i młodzieży szkolnej możliwość trenowania i rozwoju swoich zdolności sportowych na profesjonalnym obiekcie sportowym.</p> <p>W ramach projektu zakłada się wykonanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Boiska ze sztuczną nawierzchnią. 2. Boiska rozgrzewkowego. 3. Rzutni. 4. Skoczni w dal. 5. Trybun.

Projekt nr	A.9.
	<p>6. Zaplecza techniczno-sanitarnego.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości kształcenia w zakresie kultury fizycznej w zakopiańskich szkołach. Dodatkowo zrewitalizowana infrastruktura stadionu będzie także bazą możliwą do wykorzystania w działaniach integrujących i aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji prowadzonych w przebudowanych budynkach Strażnicy – Miejsca Aktywizacji Mieszkańców.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uzupełnienie braków w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej na Podobszarze rewitalizacji (baza sportowa m.in. dla Szkoły Podstawowej nr 1) - poprawa jakości kształcenia. – Poprawa jakości kształcenia w zakresie kultury fizycznej w zakopiańskich szkołach. – Powstanie bazy pozwalającej na prowadzenie zajęć ruchowych i rehabilitacyjnych dla osób czasowo lub trwale niepełnosprawnych oraz integracja sportowców o zróżnicowanych możliwościach psychofizycznych. – Zwiększenie możliwości realizacji działań aktywizujących i integrujących na podobszarze z wykorzystaniem zrewitalizowanej infrastruktury rekreacyjnej.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych - 1 szt. – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane - Urząd Miasta Zakopane

Projekt nr	A.9.
Szacunkowa wartość projektu	21 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2023-2027

Podobszar B – karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekt nr	B.1.
Nazwa projektu	Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem – Park im. Lecha Kaczyńskiego
Lokalizacja projektu	Park im. Lecha Kaczyńskiego
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Projekt zakłada zagospodarowanie Parku im. Lecha Kaczyńskiego Prezydenta RP w Zakopanem na cele rekreacyjne, społeczne i sportowe. Obszar parku wpisany jest do rejestru zabytków województwa małopolskiego jako miejsce o szczególnych walorach zabytkowych oraz wartościach kulturowych, historycznych i przyrodniczych. Przedsięwzięcie polega na zagospodarowaniu terenu parku poprzez wykonanie wszystkich niezbędnych prac przygotowawczych, robót ziemnych, modernizacji ciągów pieszych, oświetlenia parkowego, zakupu i montażu obiektów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, tablica informacyjna, miejsca postojowe na rowery) oraz budowę sieci monitoringu. Wraz z niezbędnym zagospodarowaniem terenu wykonana zostanie siłownia plenerowa oraz obiekt rekreacji dziecięcej tj. plac zabaw dla dzieci z elementami integracyjnymi. W ramach działań inwestycyjnych wykonane zostaną wszystkie niezbędne prace związane z przygotowaniem terenu, roboty ziemne i podbudowa, wykonanie nawierzchni, roboty budowlane i montażowe niezbędne do wykonania zadania. Z uwagi na lokalizację siłowni oraz placu zabaw w parku, który stanowi bardzo ważny obszar zieleni w mieście, zastosowana zostanie nawierzchnia biologicznie czynna. W celu zapewnienia bezpieczeństwa,</p>

Projekt nr	B.1.
	<p>teren wokół i pod zabawkami placu zabaw zostanie wykonany z naturalnej nawierzchni amortyzującej upadek.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wszystkie obiekty dostępne będą bez ograniczeń dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zmodernizowana przestrzeń publiczna (zieleń urządzona) o wysokim standardzie jakościowym i estetycznym – Zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji. – Wzmocnienie funkcji społecznej przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. – Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z urządzonych terenów zielonych. – Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałych użytkowników.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 szt. – Liczba zrewitalizowanych parków – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	1 200 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2025

Projekt nr	B.2.
Nazwa projektu	Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem
Lokalizacja projektu	Ul. Chramcówki 15
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt zakłada wykonanie kompleksowej rewitalizacji obiektu parkowego, obejmującej m.in. przebudowę – szaty roślinnej parku wraz z wyposażeniem w elementy małej architektury. Nowa forma zagospodarowania terenu ukaże walory przyrody oraz wzmocni potencjał tego miejsca pod kątem ważnej przestrzeni zielonej, bezpiecznej i integrującej mieszkańców zamieszkujących okoliczne bloki. Urządzenie na nowo przestrzeni parku spowoduje zwiększenie powierzchni oraz poprawę jakości terenów zielonych w mieście, dostępnych dla mieszkańców i turystów. Jednocześnie realizacja zadania zapobiegnie dalszej degradacji przestrzeni publicznej.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wszystkie obiekty dostępne będą bez ograniczeń dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zmodernizowana przestrzeń publiczna (zieleń urządzona) o wysokim standardzie jakościowym i estetycznym – Zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji. – Wzmocnienie funkcji społecznej przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji. – Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z urządzonych terenów zielonych. – Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałych użytkowników.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Projekt nr B.2.	
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 szt. – Liczba zrewitalizowanych parków – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Powiat Tatrzański – Starostwo Powiatowe w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	5 500 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025

Projekt nr B.3.	
Nazwa projektu	Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 - dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych
Lokalizacja projektu	Ul. Jagiellońska 7
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Celem projektu jest udostępnienie możliwości dojazdu od drogi publicznej do budynku Jagiellońska 7 mieszkańcom oraz osobom korzystającym z usług instytucji zlokalizowanych w budynku. W budynku przy ul. Jagiellońska 7 swoją siedzibę mają m.in. Fundacja Integracji Przez Sport HANDICAP, Polski Związek Niewidomych, Lokalny Punkt Pomocy pokrzywdzonym Przystępstwem, Gabinet Psychoterapii oraz 32 mieszkania socjalne. Projekt zakłada również likwidację barier architektonicznych oraz dostosowanie budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami. Większość mieszkań zamieszkiwana jest przez osoby w wieku senioralnym, mające duże trudności w poruszaniu się.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe działania uwzględniające zasady uniwersalnego projektowania jakie zostaną zastosowane: zapewnienie wolnych od barier</p>

Projekt nr B.3.	
	<p>poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynku; zastosowanie w budynku rozwiązań architektonicznych, które umożliwią dostęp do pomieszczeń, zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku i in.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Likwidacja barier komunikacyjnych oraz architektonicznych dla osób załatwiających swoje sprawy w instytucjach zlokalizowanych w budynku ul. Jagiellońska 7 w szczególności dotyczy to osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz osób z małymi dziećmi a także dla mieszkańców budynku będących głównie osobami w wieku senioralnym. – Poprawa bezpieczeństwa funkcjonowania instytucji działających w budynku, a także poprawa bezpieczeństwa seniorów i osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących w budynku, poprzez umożliwienie sprawnego dojazdu dla służb ratunkowych oraz interwencyjnych.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera techniczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wyremontowanych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej - 1 szt. – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	2 900 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2027

Projekt nr B.4.	
Nazwa projektu	Budowa wielofunkcyjnego centrum opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz mieszkania chronione)
Lokalizacja projektu	ul. Kamieniec 24B

Projekt nr	B.4.
<p>Skrócony opis projektu</p>	<p>Opis koncepcji projektu: Przedsięwzięcie zakłada budowę obiektu, który będzie pełnił rolę Domu Pomocy Społecznej, Środowiskowego Domu Samopomocy oraz mieszkań chronionych. W jego ramach zapewnione zostanie także pomoc w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych, rozwojowych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W obiekcie znajdzie wsparcie około 60 osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz wielorakimi sprzężeniami. Zadanie będzie realizowane zgodnie ze strategią dezinstytucjonalizacji.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie czasowego zakwaterowania około 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną. – Zapewnienie zajęć rozwojowych, rehabilitacyjnych w ŚDS w ramach opieki dziennej dla około 25 osób z niepełnosprawnością intelektualną. – Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną.
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
<p>Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. – Liczba osób o szczególnych potrzebach korzystających z obiektu – 60 osób
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną</p>
<p>Szacunkowa wartość projektu</p>	<p>6 000 000,00 zł</p>

Projekt nr	B.4.
Szacunkowy termin realizacji	2024 -2029

Projekt nr	B.5.
Nazwa projektu	Zakopane bez barier
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: W trakcie wstępnie przeprowadzonego rekonesansu (inwentaryzacji) na Podobszarze rewitalizacji zidentyfikowano ponad 25 miejsc wymagających podjęcia interwencji w ramach likwidacji barier architektonicznych i przestrzennych (m.in.: remonty przejść dla pieszych, ograniczenie przeszkód na chodnikach, wyznaczenie i przystosowanie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami, wymiana nawierzchni w ciągach pieszych itp.). Usunięcie barier architektonicznych utrudniających bądź uniemożliwiających poruszanie się osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz opiekunów z wózkami dziecięcymi na Podobszarze rewitalizacji jest jednym z podstawowych działań w istotny sposób wpływających na jakość życia różnych grup mieszkańców, do których zaliczają się m.in. osoby z ograniczeniami ruchowymi.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Celem projektu jest zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zatem wszelkie podejmowane działania i przedsięwzięcia będą uwzględniały zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Likwidacja w przestrzeni publicznej zidentyfikowanych barier architektonicznych; – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych w Podobszarze rewitalizacji – Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych

Projekt nr B.5.	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	– Liczba przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 25 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane– Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr B.6.	
Nazwa projektu	Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka)
Lokalizacja projektu	Mediateka – Stacja Kultura Zakopane, budynek Dworca PKP, ul. Chramcówki 35

Projekt nr	B.6.
<p>Skrócony opis projektu</p>	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt zostanie zrealizowany w Mediatece – Stacja Kultura Zakopane dotyczyć będzie oferty aktywizacyjnej, wspierającej i integrującej różne grupy mieszkańców - szczególnie dzieci i młodzież, seniorów, mieszkańców, miejsca aktywności społecznej (m.in. wsparcie podmiotów społecznych). Podczas zajęć uczestnicy nauczą się dbać o swoje bezpieczeństwo i prywatność w sieci, poznają dobre nawyki korzystania z sieci, przyjrzą się swojemu cyfrowemu wizerunkowi i dostaną narzędzia do świadomego kształtowania go. Zajęcia odbywać się będą w ramach przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. Część obejmowanych działań będzie mieć charakter psychoedukacyjny. Adresatami będą dzieci oraz ich rodzice/opiekunowie, osoby dorosłe. Celem spotkań będzie podniesienie umiejętności dzieci, młodzieży oraz dorosłych w zakresie radzenia sobie z emocjami i stresem, efektywnej komunikacji, rozwiązywania konfliktów, wzmacniania samooceny, motywacji oraz profilaktyki uzależnień behawioralnych.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: W ramach zadania zapewnione zostaną wszystkie udogodnienia pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami. Obiekty, w których będą organizowane wydarzenia są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością.</p> <p>Zakładane efekty projektu: W ramach projektu zakłada się nawiązanie i rozwijanie partnerstwa, które zaangażują lokalną społeczność w działania realizowane w bibliotece. Rezultatem zorganizowanego projektu będzie pozyskanie jeszcze większej liczby partnerów i użytkowników, którzy dotychczas nie korzystali z usług biblioteki i nie angażowali się w wydarzenia organizowane przez tę instytucję.</p>
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>✓ Sfera społeczna</p>

Projekt nr B.6.	
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających z usług wsparcia, doradztwa, uczestnictwa w zajęciach szkoleniowych – 150 osób/rocznie; – Liczba zorganizowanych wydarzeń, warsztatów, zajęć – 24 szt.
Podmioty realizujące projekt	Miejska Biblioteka Publiczna w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	100 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025 - 2026

Projekt nr B.7.	
Nazwa projektu	Pomoc psychologiczna dla mieszkańców miasta
Lokalizacja projektu	ul. Jagiellońska 7
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>W ramach projektu mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli uzyskać pomoc i wsparcie specjalistyczne w postaci bezpłatnych konsultacji psychologicznych. Pomoc psychologiczna udzielana będzie w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób i Rodzin w Kryzysie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Po dostosowaniu obiektu przy ul. Jagiellońska 7, które przewidziane jest w ramach projektu nr B.3., oferta będzie świadczona i dostępna z uwzględnieniem potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzenie usług wsparcia psychologicznego dla mieszkańców będących w kryzysie. – Przywrócenie równowagi psychicznej mieszkańców oraz poprawa ich samopoczucia. – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Projekt nr	B.7.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	– Liczba osób korzystających z usług wsparcia – 480 osób/rocznie;
Podmioty realizujące projekt	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	120 000 zł/ rok
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Podobszar A i B – karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekt nr	AB.1.
Nazwa projektu	Modernizacja budynków wielorodzinnych w obszarze rewitalizacji
Lokalizacja projektu	Podobszar A i B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Celem projektu jest wykonanie kompleksowej modernizacji budynków mieszkalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego Gminy Miasta Zakopane. Modernizacja ma na celu przede wszystkim przystosowanie budynków dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach funkcjonowania. Ponadto projekt zakłada wymianę instalacji wewnętrznych, stolarki okiennej i drzwiowej, pokrycia dachowego, wykonanie instalacji wentylacyjnej spełniającej aktualnie obowiązujące normy budowlane oraz wykonanie pełnej termomodernizacji budynków wraz z odwodnieniem i dociepleniem fundamentów budynków oraz przebudową systemów grzewczych. Zakres inwestycji będzie miał znaczący wpływ także na poprawę efektywności energetycznej budynków.</p>

Projekt nr AB.1.	
	<p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe planowane do zastosowania rozwiązania - wyposażenie części wspólnych nieruchomości w poręcze i uchwyty ułatwiające poruszanie się, obniżenie wyłączników światła, wykonanie sygnalizacji przywoławczej, przystosowanie części wspólnych dla potrzeb korzystania przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich oraz wykonanie podjazdów i pochylni.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Przystosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – Poprawa efektywności energetycznej budynków – Poprawa jakości życia mieszkańców.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera techniczna ✓ Sfera środowiskowa
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 1 szt.; – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane - Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	5 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025-2030

Projekt nr AB.2.	
Nazwa projektu	Uruchomienie miejskiego żłobka w Zakopanem
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji A lub B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Projekt zakłada remont oraz dostosowanie obiektu do obowiązujących wymogów i kryteriów jakie muszą spełniać</p>

Projekt nr	AB.2.
	<p>obiekty infrastruktury publicznej w odniesieniu do miejskiego żłobka.</p> <p>Główne zadania jakie będą realizowane w nowopowstałym żłobku to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych, prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, – prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do jego wieku. <p>Rozważana jest lokalizacja żłobka na nieruchomości położonej poza obszarem rewitalizacji, ale w sposób oczywisty i jednoznaczny wpływa na społeczność lokalną z tego właśnie obszaru. Podstawowym założeniem będzie zapewnienie możliwości korzystania z oferty żłobkowej przede wszystkim przez mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ułatwienie powrotu rodzica na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka, dzięki utworzeniu miejskiego żłobka z miejscami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – Utworzenie nowych, dodatkowych miejsc pracy wynikających z potrzeby zatrudnienia personelu.
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera gospodarcza
<p>Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba dostępnych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznym żłobku – 30 szt.

Projekt nr AB.2.	
	– Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane Prowadzenie placówki - podmiot wyłoniony w konkursie
Szacunkowa wartość projektu	5 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025-2030

Projekt nr AB.3.	
Nazwa projektu	Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, opiekunowie poruszający się z wózkami dziecięcymi itd.) obiektów publicznych należących do zasobu gminy. Zapewnienie dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej z uwzględnieniem elementów dostępnej ewakuacji i bezpieczeństwa.</p> <p>W ramach wstępnie przeprowadzonego rekonesansu (inwentaryzacji) na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano budynki, które wymagają podjęcia interwencji w ramach zapewnienia dostępności przestrzeni publicznej i budynków użyteczności publicznej osobom ze szczególnymi potrzebami, a także podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Projekt ma na celu zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami a zatem jego realizacja będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p>

Projekt nr AB.3.	
	<ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie dostępności budynków i infrastruktury użyteczności publicznej. – Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom obszaru rewitalizacji
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera techniczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 3 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	8 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.4.	
Nazwa projektu	Modernizacja łączników pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza i ul. Piaseckiego oraz drogi do Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej
Lokalizacja projektu	Rówień Krupowa Górna, Ul. Sienkiewicza, Ul. Piaseckiego (Podobszar A i B)
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt zakłada wykonanie remontu fragmentu chodnika, instalacji monitoringu miejskiego wraz z modernizacją systemu oświetlenia na łączniku pieszym pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza oraz na drodze do Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Dodatkowo łącznik między ul. Sienkiewicza a ul. Piaseckiego zakłada budowę podjazdu umożliwiającego poruszanie się osobom ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p>

Projekt nr AB.4.	
	<p>Modernizacja łączników ma za zadanie zapewnić dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, zatem przy realizacji projektu zapewnione zostaną zasady projektowania uniwersalnego.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa dostępności w centrum miasta oraz zwiększenie możliwości bezpiecznego pieszego przemieszczania się – Zwiększenie dostępności Równi Krupowej dla osób ze szczególnymi potrzebami (osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze, osoby poruszające się z wózkami dziecięcymi)
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 3 szt. – Długość zmodernizowanej infrastruktury pieszej - 120 m
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	2 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2026

Projekt nr AB.5.	
Nazwa projektu	Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Projekt zakłada rozbudowę i zagęszczenie sieci geotermalnej oraz umożliwienie przyłączenia się do sieci przez mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zwiększenie wykorzystania geotermii jako źródła ogrzewania budynków w centrum miasta ograniczy problem niskiej emisji z budynków mieszkalnych. Dzięki takiej inwestycji poprawi się komfort życia mieszkańców, gdyż będą oni korzystać z obecnie najtańszego,</p>

Projekt nr	AB.5.
	<p>stabilnego i niewyczerpalnego źródła ogrzewania. Inwestycja ta wpłynie również bardzo pozytywnie na zdrowie mieszkańców oraz turystów, którzy będą oddychać czystszy powietrzem.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Osoby ze szczególnymi potrzebami jako pierwsze powinny być podłączone do sieci geotermalnej, gdyż często nie są w stanie same obsługiwać kotłów na węgiel lub drewno i są w tej czynności zależne od innych osób. Podłączenie do sieci geotermalnej zapewni bezobsługowe oraz bezpieczne ogrzewanie domu.</p> <p>Zakładane efekty projektu: Redukcja emisji gazów cieplarnianych do atmosfery stanowić będzie ważny krok w kierunku neutralności klimatycznej miasta Zakopane. Redukcja emisji pyłów zawieszonych przyczyni się do poprawy jakości powietrza w Zakopanem oraz poprawy zdrowia mieszkańców i turystów. Wpłynie także korzystnie na podniesienie komfortu życia mieszkańców oraz uatrakcyjnienie oferty turystycznej miasta Zakopane.</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera środowiskowa ✓ Sfera techniczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	– Liczba budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej wykorzystujących odnawialne źródła energii - 30 szt.
Podmioty realizujące projekt	Geotermia Podhalańska Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	25 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.6.	
Nazwa projektu	Strefa Czystego Transportu - ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Głównym celem projektu jest uspokojenie ruchu samochodowego w centrum miasta (odkorkowanie miasta) oraz wprowadzenie rozwiązań porządkujących zasady parkowania w obszarze rewitalizacji. W ramach planowanych rozwiązań zakłada się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie zakazu wjazdu samochodów oraz samochodów nie należących do mieszkańców Zakopanego. – Wprowadzenie opłaty za wjazd do miasta dla turystów, w zamian za to dobrze zorganizowana komunikacja miejska. – W obrębie obszaru Parku Miejskiego i Placu Niepodległości - eliminacja nadmiernego natężenia ruchu poprzez konsekwentne respektowanie istniejących zakazów wjazdu. <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Przyjęte rozwiązania wdrożeniowe w zakresie wprowadzenia Strefy Czystego Transportu będą uwzględniały zasady projektowania uniwersalnego.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie niskiej emisji – Ograniczenie hałasu w centrum miasta – Odkorkowanie miasta oraz poprawa komfortu i bezpieczeństwa w przemieszczaniu się w centrum miasta.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera środowiskowa ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wprowadzonych stref czystego transportu – 1 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane

Projekt nr	AB.6.
Szacunkowa wartość projektu	3 000 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2025 - 2030

Projekt nr	AB.7.
Nazwa projektu	Tworzenie skwerów zielonych, łąk kwietnych
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Założeniem projektu jest utworzenie łąk kwietnych na powierzchni około 1400 m² w różnych przestrzeniach w obszarze rewitalizacji. Łąki kwietne przyczynią się do zatrzymania wody opadowej, są samowystarczalne (nie wymagają częstego koszenia), stanowią schronienie i źródło pokarmu dla owadów i drobnych zwierząt oraz ptaków. Dzięki obecności kwiatów są miododajnej przyjazne dla zapylaczy. Łąki przyczynia się do zwiększenia bioróżnorodności biologicznej oraz zmniejszenia hałasu i emisji spalin.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Łąki zakładane będą na terenach dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu: Dzięki wprowadzeniu w przestrzeń obszaru rewitalizacji podniesie się jakość terenów i przestrzeni publicznych.</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ✓ Sfera środowiskowa
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 5 szt. – Liczba utworzonych zielonych terenów wielofunkcyjnych – 5 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane

Projekt nr	AB.7.
Szacunkowa wartość projektu	91 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2025

Projekt nr	AB.8.
Nazwa projektu	Przestrzenie sąsiedzkie w obszarze rewitalizacji
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu: Projekt zakłada utworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji dostosowanej dla różnych grup wiekowych. W ramach tworzenia przestrzeni sąsiedzkiej zagospodarowane zostaną skwerki, parki lub inne przestrzenie miejskie poprzez montaż małej architektury np. ławki parkowe, betonowe stoły do różnych gier (ping-pong czy szachy), boisko do buli, huśtawki i inne elementy.</p> <p>Lokalizacja przestrzeni sąsiedzkich będzie dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz możliwości i uwarunkowań przestrzennych przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Realizacja zadania będzie uwzględniała zasady uniwersalnego projektowania, co umożliwi dostosowanie przestrzeni sąsiedzkich pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie nowych miejsc spotkań i integracji lokalnej społeczności. – Ożywienie i podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez wprowadzenie nowoczesnych, estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni wspierających integrację mieszkańców

Projekt nr AB.8.	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 3 szt. – Liczba utworzonych zielonych terenów wielofunkcyjnych – 3 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane – Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	5 000 000,00 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.9.	
Nazwa projektu	Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>W ramach projektu nastąpi realizacja działań związanych z aktywizacją w życiu społecznym seniorów. Uczestnicy nabędą umiejętność kreatywnego spędzania czasu oraz wezmą czynny udział w życiu społecznym i kulturalnym miasta. Projekt zakłada również działania edukacyjne w zakresie potencjalnych zagrożeń seniorów: oszustwa, kradzieże, wyłudzenia, napady (np. „Na wnuczka”, „Na policjanta”), włamania, jak również zagrożenia czyhające w internecie.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia będzie przebiegała z uwzględnieniem wymogów osób ze szczególnymi potrzebami. Na etapie rekrutacji zostaną zidentyfikowane specjalne (szczególne) potrzeby uczestników. Obiekty oraz lokalizacja, w których będą prowadzone zadania będą spełniać standardy dostępności architektonicznej. Materiały szkoleniowe zostaną opracowane z zapewnieniem standardu WCAG 2.1 AA.</p>

Projekt nr AB.9.	
	<p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Integracja grup społecznych oraz budowanie więzi – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – Rozszerzenie oferty wsparcia dla seniorów – aktywizacja seniorów oraz podniesienie ich bezpieczeństwa – Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby seniorów
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczestników korzystających z oferty wsparcia w ramach programu - 50 osób rocznie – Liczba wydarzeń, warsztatów, zajęć realizowanych w ramach programu – 12 szt. rocznie
Podmioty realizujące projekt	Podhalański Uniwersytet III Wieku w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	300 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.10.	
Nazwa projektu	Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Projekt ma na celu poprawę funkcjonowania osób, które z uwagi na swój wiek lub zły stan zdrowia są coraz mniej sprawne oraz niesamodzielne. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się zrealizowanie działań mających na celu rozwój usług opiekuńczych i terapeutycznych świadczonych w miejscu zamieszkania. Osoby starsze zamieszkujące obszar rewitalizacji będą mogły również uzyskać wsparcie ze strony wolontariuszy a także teleopiekę. Prowadzone będą także kampanie informacyjne oraz edukacyjne dotyczące praw i uprawnień seniorów oraz ich bezpieczeństwa.</p>

Projekt nr AB.10.	
	<p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia będzie przebiegała z uwzględnieniem wymogów osób ze szczególnymi potrzebami. Obiekty oraz lokalizacja, w których będą prowadzone usługi będą spełniać standardy dostępności architektonicznej.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzenie usług wsparcia dla osób w wieku senioralnym – Poprawa jakości życia seniorów oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tej grupy mieszkańców
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych ofertą wsparcia w ramach programu - 100 osób rocznie – Liczba udzielnych usług opiekuńczych, terapeutycznych, warsztatów, zajęć realizowanych w ramach programu – 50 szt. rocznie
Podmioty realizujące projekt	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	200 000,00 zł/ rok
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.11.	
Nazwa projektu	Program edukacji kulturalnej
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Celem tego projektu jest wspieranie zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego. W ramach projektu realizowane będą działania edukacyjno-animacyjne, stymulujących kreatywność i aktywizujących twórczo uczestników reprezentujących różne grupy wiekowe i społeczne. W ramach edukacji kulturalnej mieszkańcy</p>

Projekt nr AB.11.	
	<p>Zakopanego będą mieli również możliwość odwiedzania wszystkich filii Muzeum Tatrzańskiego za przysłowiową złotówkę.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Budynki muzeum, w których planowane jest przeprowadzanie zajęć dostosowane są do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto: dokonana zostanie diagnoza szczególnych potrzeb uczestników oraz zapewnione zostaną także odpowiednio dostosowane materiały.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kształtowanie i rozwijanie postaw prokulturowych oraz podnoszenie kompetencji kulturowych i obywatelskich; – Przygotowanie młodych i starszych mieszkańców miasta do aktywnego uczestnictwa w kulturze i w życiu społecznym; – Tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej oraz budowania relacji i więzi międzyludzkich
Oddziaływanie przedsięwzięcia	✓ Sfera społeczna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczestników zajęć, warsztatów - 120 osób rocznie – Liczba zrealizowanych wydarzeń, warsztatów, zajęć – 12 szt. rocznie
Podmioty realizujące projekt	Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem
Szacunkowa wartość projektu	15 000,00 zł/rok
Szacunkowy termin realizacji	2024-2030

Projekt nr AB.12.	
Nazwa projektu	Edukacja i świadomość ekologiczna
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B

Projekt nr	AB.12.
<p>Skrócony opis projektu</p>	<p>Opis koncepcji projektu: Celem tego projektu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez działania informacyjno-edukacyjne w zakresie przyczyn i skutków zanieczyszczenia powietrza. Elementem projektu będzie także zatrudnienie Ekodoradcy, którego zadaniem będzie działanie na rzecz poprawy jakości środowiska a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomoc mieszkańcom w termomodernizacji budynków i zmianie źródła ogrzewania, pomoc przy audytach energetycznych, – prowadzenie działań edukacyjnych, dystrybucja materiałów informacyjnych w różnorodnych źródłach przekazu, – przeprowadzanie kampanii informacyjnych na temat programów dotacyjnych, pomoc w kwestiach formalnych, pozyskiwanie nowych źródeł finansowania, umożliwiających wymianę nieefektywnych kotłów grzewczych lub przeprowadzenie termomodernizacji budynku, – koordynowanie realizacji przyjętej strategii ochrony powietrza (Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego), – aktualizacja bazy CEEB na podstawie danych przekazywanych przez właścicieli i zarządców budynków. <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Na potrzeby projektu zapewniony zostanie lokal przystosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto wszelkie działania edukacyjne będą uwzględniały dostosowanie miejsca oraz materiałów informacyjnych i szkoleniowych do potrzeb wszystkich uczestników.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Podniesienie wiedzy w zakresie źródeł zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego oraz rozwiązań przyczyniających się do poprawy jakości środowiska.

Projekt nr	AB.12.
	<ul style="list-style-type: none"> – Budowanie świadomości ekologicznej oraz nawyków prośrodowiskowych. – Zwiększenie skali wdrożonych rozwiązań środowiskowych (wymienionych pieców, zamontowanych instalacji OZE itp.) – Poprawa jakości środowiska w tym powietrza
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera środowiskowa
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych – 5 szt. rocznie – Liczba osób korzystających z oferty wsparcia Ekodoradcy - 200 osób rocznie
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane - Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	500 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2026

Projekt nr	AB.13.
Nazwa projektu	Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnością
Lokalizacja projektu	Podobszar A i Podobszar B
Skrócony opis projektu	<p>Opis koncepcji projektu:</p> <p>Projekt zakłada uzupełnienie istniejących placów zabaw o elementy dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz zaburzeniami integracji sensorycznej. Zakres projektu będzie obejmował m.in. przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji placów zabaw, podczas której zostaną zidentyfikowane istniejące bariery architektoniczne i niedostosowania; opracowanie planów dostosowania poszczególnych placów zabaw uwzględniające potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami oraz warunki przestrzenne i techniczne terenu; montaż urządzeń i konstrukcji zabawowych (np. huśtawki na platformie, siedziska, bocianie gniazda, piaskownica z dostępem dla</p>

Projekt nr	AB.13.
	<p>wózków, panele stymulujące zmysł dotyku, wzroku i słuchu oraz oznaczenia ścieżek dla niewidomych i słabowidzących i in.)</p> <p>Realizacja projektu ma to na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci z niepełnosprawnościami, integrację osób z niepełnosprawnością ruchową, niewidomych, niesłyszących, z zaburzeniami integracji sensorycznej oraz ich.</p> <p>Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:</p> <p>Podstawowym celem projektu jest dostosowanie placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zatem każde zainstalowane urządzenie będzie w pełni dostępne dla osób, dzieci ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zakładane efekty projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z miejsc bezpiecznego odpoczynku i rekreacji. – Przeciwdziałanie wykluczeniu osób z niepełnosprawnościami, ich aktywizacja i integracja społeczna.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sfera społeczna ✓ Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Prognozowane rezultaty projektu - wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba dostosowanych obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 2 szt.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Miasto Zakopane - Urząd Miasta Zakopane
Szacunkowa wartość projektu	1 100 000 zł
Szacunkowy termin realizacji	2024-2026

5.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Do grupy pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (przedsięwzięć uzupełniających) zaliczono typy/rodzaje przedsięwzięć realizujących kierunki działań określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016 - 2030, dotyczące wyznaczonego obszaru rewitalizacji i poszczególnych podobszarów, które z różnych względów nie spełniały kryteriów podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (np. na zbyt małą szczegółowość, czas realizacji mogący znacznie przekroczyć założony okres programowania, w momencie prac nad dokumentem nie uzyskano potwierdzenia gotowości do ich realizacji przez działające w gminie instytucje i podmioty).

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne są następujące:

- sukcesywna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców;
- przedsięwzięcia z zakresu oferty czasu wolnego, szczególnie skierowanych do młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji (dzieci, młodzież, młode rodziny);
- ochrona dziedzictwa kulturowego w postaci architektury, układu urbanistycznego poprzez modernizację i adaptację budynków zabytkowych / o wysokich walorach historyczno-architektonicznych.

6. Indykatywne ramy finansowe

Na przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zostały uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Zakopane 2016-2030, składają się przede wszystkim przedsięwzięcia o charakterze podstawowym. Ich realizacja związana jest z możliwościami ich finansowania przez miasto w powiązaniu z efektywnością pozyskiwania źródeł na ich dofinansowanie pochodzących ze środków zewnętrznych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Ramowy plan finansowy dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane uwzględnia szacowane koszty i terminy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz potencjalne źródła finansowania.

Sumaryczna wartość przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR Miasta Zakopane wynosi **148 136 000 mln zł**. Wartość ta przypadała na grupę 29 przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Zdecydowana większość tej kwoty przypada na projekty realizowane przez Miasto Zakopane. Na podobszar A przypada 9 przedsięwzięć na łączną kwotę 72 100 000 mln zł, co odpowiada 48,67% ogółu planowanych do poniesienia nakładów finansowych w ramach GPR. Na podobszarze B, 7 przedsięwzięć odpowiadało za 13,19% ogółu budżetu GPR, co wyrażało się kwotą 19 540 000 mln zł. Na działania obejmujące swoim oddziaływaniem oba podobszary (zadania AB), w przypadku których brak było możliwości jednoznacznego przypisania tylko do jednego z podobszarów przypadało 56 496 000 mln zł w ramach 13 różnych przedsięwzięć. Grupa ta odpowiadała za 38,14% ogółu budżetu GPR.

Szacowane koszty oraz możliwe źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć podstawowych zestawiono w tabeli numer 11.

Tabela 11. Plan finansowy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030

Numer i tytuł przedsięwzięcia	Szacowana wartość (zł)	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania
A.1. Przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności.	8 000 000 zł	2024-2026	PR FEM 2021-2027 ⁵ , Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł

⁵ Program regionalny Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 obejmujący fundusze: EFRR, EFS+.

A.2. Miejsce Aktywizacji Mieszkańców - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół.	15 000 000 zł	2024-2027	PR FEM 2021-2027, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
A.3. Sokolnia - Miejsce Animacji Mieszkańców - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej)	2 400 000 zł (400 000 zł/rok)	2025-2030	PR FEM 2021-2027, Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
A.4. Rewitalizacja terenów zielonych w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacji	4 000 000 zł	2024-2025	PR FEM 2021-2027, Budżet Gminy
A.5. Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji	10 000 000 zł	2026-2028	PR FEM 2021-2027, Budżet Gminy
A.6. Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych	700 000 zł (100 000 zł/rok)	2025-2030	Budżet Gminy, programy MSiT
A.7. Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji	8 000 000 zł	2025-2028	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy,
A.8. Kładka piesza "Biały Potok"	3 000 000 zł	2024-2025	PR FEM 2021-2027, Budżet Gminy
A.9. Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II	21 000 000 zł	2023-2027	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, MSiT, środki z innych źródeł
B.1. Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha Kaczyńskiego	1 200 000 zł	2024-2025	Rządowy Program Odbudowy Zabytków
B.2. Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem	5 500 000 zł	2025	PR FEM 2021-2027, Budżet Powiatu
B.3. Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 -	2 900 000 zł	2024-2027	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-

dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych			2027, środki z innych źródeł
B.4. Budowa wielofunkcyjnego centrum opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz mieszkania chronione)	6 000 000 zł	2024-2029	PR FEM 2021-2027, środki PFRON, środki z innych źródeł
B.5. Zakopane bez barier	3 000 000 zł	2024-2030	PR FEM 2021-2027, Budżet Gminy
B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka)	100 000 zł	2024-2026	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
B.7. Pomoc psychologiczna dla mieszkańców miasta	840 000 zł (120 000 zł/rok)	2024-2030	Budżet Gminy, krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
AB.1. Modernizacja budynków wielorodzinnych w obszarze rewitalizacji	5 000 000 zł	2025-2030	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, KPO, środki z innych źródeł
AB.2. Uruchomienie miejskiego żłobka w Zakopanem	5 000 000 zł	2025-2030	krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, KPO Maluch+, FERS
AB.3. Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych	8 000 000 zł	2024-2030	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, środki z innych źródeł
AB.4. Modernizacja łączników pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza i ul. Piaseckiego oraz drogi do Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej	2 000 000 zł	2024-2026	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, środki z innych źródeł

AB.5. Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane	25 000 000 zł	2024-2030	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, KPO, środki z innych źródeł, środki prywatne
AB.6. Strefa Czystego Transportu - ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta	3 000 000 zł	2025-2030	krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
AB.7. Tworzenie skwerów zielonych, łąk kwietnych	91 000 zł	2024-2025	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
AB.8. Przestrzenie sąsiedzkie w obszarze rewitalizacji	5 000 000 zł	2024-2030	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, środki z innych źródeł
AB.9. Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych	300 000 zł	2024-2030	Budżet Gminy, Rządowe programy Senior+ i Aktywni+, środki z innych źródeł
AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych	1 400 000 zł (200 000 zł/rok)	2024-2030	krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł
AB.11. Program edukacji kulturalnej	105 000 zł (15 000 zł/rok)	2024-2030	krajowe środki publiczne, środki z innych źródeł, środki prywatne
AB.12. Edukacja i świadomość ekologiczna	500 000 zł	2024-2026	Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, środki z innych źródeł
AB.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1 100 000 zł	2024-2026	Krajowe środki publiczne, Budżet Gminy, PR FEM 2021-2027, środki z innych źródeł

Źródło: Opracowanie własne.

7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

7.1. Kompleksowość Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2030 zakłada przedsięwzięcia wprowadzające kompleksową, wielopłaszczyznową zmianę na obszarze rewitalizacji w powiązaniu do potrzeb i problemów zdiagnozowanych w wyniku analizy sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Wyznaczone w Programie kierunki działań oraz przedsięwzięcia podstawowe odnoszą się do ww. sfer istotnych w kontekście rewitalizacji, adekwatnie do zdiagnozowanych dla obszaru rewitalizacji problemów i potrzeb. Powiązania i oddziaływania między poszczególnymi sferami a kierunkami działań rewitalizacyjnych i przedsięwzięciami podstawowymi przewidzianymi do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, wskazują na **kompleksowość zaplanowanej interwencji**. Ponadto zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi zaplanowanymi przedsięwzięciami podnosi efektywność realizowanego programu i zwiększa skuteczność wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Powiązania i oddziaływania między poszczególnymi sferami a kierunkami działań rewitalizacyjnych i przedsięwzięciami podstawowymi zostały zaprezentowane w poniższej tabeli. Ponadto w kartach zadań w rozdziale 5 „Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych”, każdorazowo wskazano oddziaływanie podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego na konkretną sferę (społeczną, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną, środowiskową i gospodarczą).

Tabela 121. Kompleksowość zaplanowanej interwencji

Sfera	Kierunki działań i podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne
Sfera społeczna	<p>Kierunek działań 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym</p> <p>Kierunek działań 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych</p>

Sfera	Kierunki działań i podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	<p>Kierunek działań 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.</p> <p>Kierunek działań 3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom</p> <p>Kierunek działań 4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych</p> <p>Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne: A.1.; A.2.; A.3.; A.4.; A.6.; A.7.; A.8.; A.9.; B.1.; B.2.; B.4.; B.6.; B.7.; AB.2.; AB.3.; AB.4.; AB.5.; AB.8.; AB.9.; AB.10.; AB.11.; AB.12.; AB.13.</p>
<p>Sfera gospodarcza</p>	<p>Kierunek działań 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzeniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych</p> <p>Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne: A.2.; A.3.; AB.2.</p>
<p>Sfera środowiskowa</p>	<p>Kierunek działań 2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.</p> <p>Kierunek działań 3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom</p>

Sfera	Kierunki działań i podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	<p>Kierunek działań 4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta</p> <p>Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne: A.4.; A.5.; B.1.; B.2.; AB.1.; AB.5.; AB.6.; AB.7.; AB.12.</p>
<p>Sfera przestrzenno-funkcjonalna</p>	<p>Kierunek działań 1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym</p> <p>Kierunek działań 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta</p> <p>Kierunek działań 4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych</p> <p>Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne: A.1.; A.2.; A.4.; A.7.; A.8.; A.9.; B.1.; B.2.; B.3.; B.4.; B.5.; AB.2.; AB.3.; AB.4.; AB.6.; AB.7.; AB.8.; AB.13.</p>
<p>Sfera techniczna</p>	<p>Kierunek działań 1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców</p> <p>Kierunek działań 2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek działań 2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji</p>

Sfera	Kierunki działań i podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	<p>Kierunek działań 2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.</p> <p>Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne: A.1.; A.2.; A.5.; B.3.; AB.1.; AB.3.; AB.5.</p>

Źródło: Opracowanie własne.

7.2. Koncentracja Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016 - 2030 koncentruje się na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, który stanowi przestrzeń szczególnego skupienia zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych (w sferze społecznej oraz pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej). Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na obszarze kwestie problemowe, będą realizowane na obszarze rewitalizacji, przy czym w wielu przypadkach ich zasięg oddziaływania będzie szerszy, m.in. ze względu na funkcje centralne pełnione przez tereny wchodzące w zakres obszaru rewitalizacji (Podobszar A i Podobszar B stanowi centrum miasta). Terytorialne skoncentrowanie interwencji zaplanowanej w GPR, umożliwi osiągnięcie celów postawionych dla obszaru rewitalizacji i realizację wizji.

7.3. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

Proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2023 (GPR 2016-2023)

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016 – 2023 został przygotowany w procesie szerokiej partycypacji społecznej, począwszy od wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, poprzez formułowanie problemów i potrzeb, ustalanie celów rewitalizacji i kierunków działania, a skończywszy na poszukiwaniu rozwiązań (propozycji projektów). W celu zainteresowania jak największej liczby mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz innych interesariuszy procesu rewitalizacji zarządzający procesem przygotowali i przeprowadzili szeroką akcję informacyjną, obejmującą opracowanie i dystrybucję plakatów informujących o podjętych pracach, utworzono dedykowaną stronę internetową oraz adres mailowy, na który można było przysyłać informacje i składać pytania dotyczące rewitalizacji. Dodatkowo przedstawiciele gminy i wykonawcy programu informowali o podjęciu

działań w lokalnej prasie, radiu i telewizji kablowej. Zadbano o ogłoszenie terminów spotkań w każdej parafii. Przeprowadzono spotkanie z radnymi, w trakcie którego omówiono zasady obowiązujące przy sporządzaniu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Zakopane na lata 2016-2023.

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2023 wykorzystano wówczas szereg metod i narzędzi partycypacji społecznej. Były to m.in.:

- Wywiady z lokalnymi ekspertami z pracownikami MOPS (Dyrektor Ośrodka, pracownicy socjalni), przedstawicielem Urzędu Pracy, Komendantem Straży Miejskiej, Komendantem Policji, osobą pełniącą funkcje ekodoradcy.
- Wizja lokalna (spacer badawczy) - przeprowadzono dwa spacer badawcze. Pierwszy spacer dotyczył budynku Czerwonego Dworu i jego otoczenia, a drugi poświęcony był dworcowi PKP i jego otoczeniu i ze względu na stan budynku oraz otoczenia, przeprowadzony był w formule zamkniętej (eksperti, pracownicy urzędu miasta, Z-ca Burmistrza). Zebrane informacje były następnie dyskutowane na spotkaniu z mieszkańcami;
- Warsztaty mapujące problemy z udziałem mieszkańców, przedstawicieli władz, pracowników Urzędu Miasta oraz jednostek podległych, przedstawicieli środowiska biznesu oraz organizacji społecznych., w których łącznie wzięło udział 31 osób.
- Warsztaty tematyczne mające na celu pogłębienie wiedzy o obszarach objętych rewitalizacją m.in. warsztat poświęcony ubóstwu i bezrobociu; warsztat poświęcony bezpieczeństwu na obszarze rewitalizacji; warsztat poświęcony przestrzeni publicznej; warsztat poświęcony obecnej i przyszłej działalności zakopiańskich organizacji pozarządowych w obszarze rewitalizacji oraz spotkanie poświęcone edukacji i budowaniu świadomości ekologicznej. Łącznie w warsztatach wzięło udział 58 osób.
- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej do konsultowanego projektu Programu;
- Zbieranie uwag ustnych w siedzibie Urzędu do konsultowanego projektu Programu osobiście w Wydziale Rozwoju Lokalnego i Współpracy Europejskiej Urzędu Miasta Zakopane.

Proces aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 (GPR 2016-2030)

Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-20230 została dokonana w oparciu o zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej, na podstawie której interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość włączenia się w prace na

każdym etapie procesu rewitalizacji (od szczegółowej diagnozy po opracowanie dokumentu GPR).

GPR 2016-2030 zostały przygotowane z uwzględnieniem partnerów określonych w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Udział poszczególnych typów partnerów w pracach nad programem zapewniono w następujący sposób:

- **władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne** zaangażowały się w tworzenie założeń dokumentu m.in. poprzez udział w działaniach partycypacyjnych typu warsztaty strategiczne, C – spotkania robocze, następujących podmiotów: Urząd Miasta Zakopane, miejskie jednostki organizacyjne - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem, Zakopiańskie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna w Zakopanem, Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem, Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego, Miejski Konserwator Zabytków, placówki przedszkolne i szkolne. Ponadto udział władz lokalnych, regionalnych oraz instytucji publicznych zapewniony jest poprzez procedurę opiniowania projektu GPR zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.
- **partnerów gospodarczych i społecznych** – poprzez uczestnictwo w warsztatach strategicznych, wywiadach i konsultacjach indywidualnych, udziałach w spotkaniach konsultacyjnych, w tym jednym przeznaczonym dla przedstawicieli sektora pozarządowego i społecznego, spotkaniach otwartych na terenie podobszarów i w formach on-line (formularz do zgłaszania projektów). Te działania partycypacyjne pozwoliły zaangażować się: mieszkańcom miasta, mieszkańcom obszaru rewitalizacji oraz właścicielom/podmiotom zarządzającym nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze Miasta (m.in. Polskie Koleje Liniowe S.A., Zakopiańskie TBS TKGK Sp. z o.o., PEC Geotermia Podhalańska S.A.), podmiotów prowadzących działalność społeczną na terenie Miasta, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (m.in. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Zakopiańskie Centrum Edukacji, Podhalański Uniwersytet III Wieku, Podhalański Alarm Smogowy, Stowarzyszenie Made in Zakopane, Komitet Rewitalizacji Miasta Zakopane);
- **właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji** – do udziału w warsztatach, spotkaniach oraz konsultacjach zaproszono podmioty i organizacje pozarządowe działające na terenie miasta, w tym: podmioty z obszaru rewitalizacji współtworzące przedsięwzięcia kulturalno-oświatowe i sportowe, zajmujące się realizacją działań integrujących oraz aktywizujących społeczność (m.in. w zakresie zagospodarowywania wolnego czasu dzieci i młodzieży, uczestnictwa w

życiu kulturalno – społecznym, wyrównywania szans w dostępie do edukacji, kultury, nauki i techniki mieszkańców; wspierania rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości społecznej i spółdzielczości – Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”) czy zadań związanych z ochroną środowiska naturalnego i propagowania zasad rozwoju zrównoważonego (np. Podhalański Alarm Smogowy), a także prowadzących działania pod kątem włączenia społecznego, ochrony praw obywatelskich i niedyskryminacji (w tym poznawania przyrody i zagadnień ekologicznych, propagowania postaw proekologicznych, służących rozwojowi osobowości dzieci i młodzieży w duchu szacunku do innych istnień; terapii i profilaktyki wśród dzieci i młodzieży chroniącej przed uzależnieniem od narkotyków, alkoholu, nikotyny i innych rodzajów używek; działań na rzecz osób bezrobotnych i osób z niepełnosprawnościami – m.in. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Zakopanem).

W kolejnej części zaprezentowano techniki partycypacyjne, które wykorzystano na etapie opracowywania aktualizacji dokumentu i do udziału w których zaproszono lokalną społeczność, liderów społecznych oraz przedstawicieli różnych grup i instytucji społecznych, gospodarczych i publicznych.

Wizja lokalna (spacer badawczy) to badanie natury jakościowej. Spacer odbył się po wyznaczonym obszarze rewitalizacji Miasta tj. Podobszarze A oraz Podobszarze B, a jego celem była analiza przestrzeni i określenie kluczowych miejsc kryzysowych, ale także potencjałów i uwarunkowań

dla każdego z podobszarów w kontekście uszczegółowienia diagnozy sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz pozostałych sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej). W technice uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Miasta Zakopane. Wizja lokalna odbyła się w 4 kwietnia 2023. Opis i wnioski z badania zostały załączone do rozdziału prezentującego szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji.

Indywidualne wywiady pogłębione - w dniach 20 – 29 czerwca 2023

przeprowadzono pogłębione wywiady z ekspertami lokalnymi będącymi przedstawicielami miasta, instytucji miejskich, podmiotów społecznych dysponującymi pogłębioną wiedzą na temat wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Celem rozmów była identyfikacja aktualnych problemów występujących na obszarze rewitalizacji, określenie możliwych związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zidentyfikowanymi zagadnieniami problemowymi, określenie najważniejszych potrzeb i potencjałów obszaru rewitalizacji. Wnioski z rozmów zostały ujęte w rozdziale obejmującym szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji.

Spotkania konsultacyjne z Komitetem Rewitalizacji pozwoliły na uzyskanie pogłębionej refleksji różnych interesariuszy obszaru rewitalizacji (mieszkańcy, sektor społeczny, gospodarczy, publiczny)

dotyczącej efektów realizowanego od 2016 procesu rewitalizacji w Zakopanem i określenia obecnej sytuacji w zakresie charakteru i natężeń występujących problemów społecznych. W ramach prac nad aktualizacją GPR 2016-2030 przeprowadzono dwa spotkania z Komitetem Rewitalizacji. Pierwsze (4 kwietnia 2023) dotyczyło analizy aktualnych problemów i wyzwań dla obszaru rewitalizacji, a także ustalenia głównych kierunków zmian. Drugie spotkanie (4 grudnia 2023) służyło weryfikacji wizji rewitalizacji, uaktualnionych celów i kierunków działań a także wybranych przedsięwzięć podstawowych.

Warsztat strategiczny z udziałem przedstawicieli władz miasta, pracowników Urzędu Miasta oraz jednostek podległych a także przedstawicieli środowiska społecznego i gospodarczego. Jego celem było zdiagnozowanie problemów w sferze społecznej a także czterech pozostałych sfer do jakich odnosi się rewitalizacja, które nadal są istotne i aktualne dla wskazanych na terenie Miasta podobszarów rewitalizacji. Podczas pracy warsztatowej i dyskusji zebrano także najważniejsze oczekiwania dla podobszarów rewitalizacji, a także wygenerowano wstępne pomysły na projekty rewitalizacyjne wraz ze wskazaniem podstawowych założeń pod kierunki działań. Warsztat odbył się w dniu 18 maja 2023 roku i uczestniczyło w nim 20 osób. Opinie i pomysły zebrane podczas warsztatu zostały włączone do dokumentu GPR poprzez zapisy szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, wizji obszaru rewitalizacji oraz celów rewitalizacyjnych i kierunków działań, a także w ramach zapisów przedsięwzięć podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Spotkania otwarte z mieszkańcami – w dniach 18 i 19 maja 2023 przeprowadzono dwa spotkania otwarte z mieszkańcami oraz przedstawicielami sektora społecznego dla obu podobszarów rewitalizacji. Podczas spotkań, w których uczestniczyło łącznie 20 osób, zebrano szereg głosów i opinii na temat potrzeb, problemów i potencjałów obu obszarów. W dyskusjach pojawiały się m.in. wątki dotyczące m.in.: rozwoju oferty wsparcia dla osób w wieku senioralnym oraz dostrzeżenie osób w kryzysach (w rodzinach, psychologiczne, zaburzenie więzi) lub ze szczególnych potrzebami (osoby z niepełnosprawnościami), wsparcia dla młodych mieszkańców miasta, rozwoju oferty dla młodzieży oraz miejsc spotkań dla młodych, kreowania oferty atrakcyjnego spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców, wykorzystanie potencjału obiektów zlokalizowanych na terenie obszaru rewitalizacji pod kątem stworzenia przestrzeni do działań społecznych, działań wspólnych, zwiększenie dostępności do terenów zielonych, przestrzeni urządzonych, itp.

Otwarty nabór zadań (z wykorzystaniem formularza papierowego i online) – za pomocą specjalnie przygotowanego formularza interesariusze rewitalizacji mogli zgłaszać swoje propozycje przedsięwzięć drogą

pisemną (wypełnienie formularza papierowego rozdawanego podczas warsztatów i spotkań konsultacyjnych oraz dostępny w Urzędzie Miasta Zakopane) lub elektroniczne (uzupełnienie i przesłanie gotowego formularza online). Nabór projektów trwał 4 tygodnie (od 1 do 29 czerwca 2023). W ten sposób zebrano 61 formularzy z propozycjami zadań (przy czym niektóre dublowały się pod kątem zakresu interwencji, niektóre znajdowały się poza obszarem rewitalizacji lub nie były zgodne z celami rewitalizacji). Propozycje zweryfikowano m.in. pod kątem oddziaływania na zidentyfikowane problemy oraz możliwości ich realizacji – czy istnieje podmiot, który podejmie się ich wdrożenia. Zgłoszone poprzez formularz pomysły wykorzystano w pracach nad ostateczną listą rewitalizacyjnych przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

Zwieńczeniem podjętych działań włączających będą konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030. Informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych została ogłoszona w drodze obwieszczenia Burmistrza Miasta Zakopane w dniu 14 grudnia 2023 r. na stronie internetowej Urzędu Miasta Zakopane oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

7.4. Komplementarność i zintegrowanie Programu Rewitalizacji

Komplementarność problemowa i zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zamieszczone w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Zakopane opracowano w oparciu o wyniki szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem wniosków płynących z działań partycypacyjnych oraz eksperckich. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiadających na, zidentyfikowane w procesie przygotowania GPR, zdiagnozowane problemy i potrzeby oraz wykorzystujące wybrane potencjały podobszarów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potencjałów z podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Kluczowe problemy, potrzeby podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
gentryfikacja i wyludnianie się centrum miasta Zakopane (Podobszar A i Podobszar B), szczególnie osób młodych;	✓ A.3. Sokolnia - Miejsce Animacji Mieszkańców - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękki)

Kluczowe problemy, potrzeby podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ A.6. Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych ✓ A.7. Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji ✓ B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka) ✓ AB.2. Uruchomienie miejskiego żłobka w Zakopanem ✓ AB.8. Przestrzenie sąsiedzkie w obszarze rewitalizacji ✓ AB.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnością
<p>bardzo wysoki udział osób w wieku senioralnym wśród mieszkańców Podobszaru A i B oraz rosnące potrzeby wsparcia tej grupy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.9. Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych ✓ AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych ✓ B.3. Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 - dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych
<p>koncentracja szeregu problemów społecznych związanych ze zjawiskami takimi jak długotrwała choroba, niepełnosprawność czy ubóstwo;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ B.4. Budowa wielofunkcyjnego centrum opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz mieszkania chronione) ✓ AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych ✓ AB.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnością
<p>obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Podobszaru A i Podobszaru B (szczególnie wśród seniorów) wynikające z</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.9. Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych

Kluczowe problemy, potrzeby podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
zaniku więzi sąsiedzkich, zwiększonej widoczności na obszarze rewitalizacji zachowań niebezpiecznych (najwyższa w stosunku do całego miasta częstotliwość interwencji służb publicznych);	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych
pogorszenie się kondycji psychicznej mieszkańców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz nasilające się trudności w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym, szkolnym, zaburzenia w relacjach rodzinnych;	<ul style="list-style-type: none"> ✓ B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka) ✓ B.7. Pomoc psychologiczna dla mieszkańców miasta
niska aktywność społeczna i brak na terenie podobszarów rewitalizacji miejsc aktywizacji mieszkańców, rozwoju inicjatyw lokalnych i działalności społecznej;	<ul style="list-style-type: none"> ✓ A.1. Strefa dla mieszkańca - przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności. ✓ A.2. Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół. ✓ A.3. Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej) ✓ A.6. Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych ✓ AB.11. Program edukacji kulturalnej
odczuwalny deficyt terenów zielonych i przestrzeni sąsiedzkich tylko dla mieszkańców (a nie turystów) szczególnie w zakresie ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, skwerów, placów zabaw, miejsc integracji dla mieszkańców, przestrzeni sąsiedzkich (Podobszar A i Podobszar B);	<ul style="list-style-type: none"> ✓ A.4. Rewitalizacja terenów zielonych w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacji ✓ B.1. Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha Kaczyńskiego ✓ B.2. Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem ✓ AB.7. Tworzenie skwerów zielonych i łąk kwietnych

Kluczowe problemy, potrzeby podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.8. Przestrzenie sąsiedzkie w obszarze rewitalizacji ✓ A.7. Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji ✓ A.9. Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II
<p>braki w zakresie dostosowania przestrzeni publicznych oraz budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób o szczególnych potrzebach (liczne bariery przestrzenne, komunikacyjne);</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ B.3. Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 - dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych ✓ B.5. Zakopane bez barier ✓ AB.3. Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych ✓ AB.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnością
<p>odczuwalne problemy komunikacyjne związane z zakorkowaniem centrum miasta, deficytem miejsc parkingowych oraz zbyt mało ułatwień dla ruchu pieszego i rowerowego;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ A.8. Kładka pieszka "Biały Potok" ✓ AB.4. Modernizacja łączników pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza i ul. Piaseckiego oraz drogi do Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej ✓ AB.6. Strefa Czystego Transportu - ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta
<p>degradacja stanu technicznego oraz niekorzystne parametry obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów mieszkaniowych wielorodzinnych w odniesieniu do energooszczędności oraz dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ A.5. Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji ✓ AB.1. Modernizacja budynków wielorodzinnych w obszarze rewitalizacji ✓ AB.3. Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych
<p>duża liczba budynków wyposażonych w nieekologiczne źródła ogrzewania oraz niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.5. Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane

Kluczowe problemy, potrzeby podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
<p>niewykorzystany potencjał instytucji i budynków publicznych zlokalizowany na obszarze rewitalizacji pod kątem zapewnienia przestrzeni na cele społeczne, integrujące, aktywizujące (m.in.: budynek dawnej Strażnicy, Zakopiańskie Centrum Edukacyjne)</p> <ul style="list-style-type: none"> – potencjał: duża liczba organizacji pozarządowych działających w Zakopanym, ale brakuje dostępnej przestrzeni umożliwiającej realizację i rozwój sektora społecznego; – potencjał: działalność Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” - jeden z lepszych przykładów aktywizacji młodzieży. Potencjał tkwiący w budynku dawnej Strażnicy jako enklawa społecznej aktywności, miejsce dla mieszkańców a nie turystów. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ AB.12. Edukacja i świadomość ekologiczna ✓ A.1. Strefa dla mieszkańca - przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności. ✓ A.2. Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół. ✓ A.3. Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej) ✓ A.5. Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji

Źródło: opracowanie własne

Wybrane do realizacji projekty rewitalizacyjne odpowiadają na różne problemy: społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe, razem tworząc zintegrowaną koncepcję działań. W efekcie możliwe będzie skuteczniejsze i bardziej kompleksowe przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom, szczególnie tym o charakterze społecznym. Należy pamiętać, że przedsięwzięcia zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji nie są jedynymi działaniami podejmowanymi w celu ograniczenia występujących zjawisk niekorzystnych na tym obszarze. Część problemów jest już lub będzie rozwiązywana poprzez realizację także innych programów i strategii dziedzinowych (np. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych) oraz poprzez przedsięwzięcia realizowane w ramach kompetencji ustawowych instytucji i służb publicznych np. PUP, Policja.

Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne

Komplementarność i zintegrowanie w aspekcie przestrzennym zostało zapewnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Zakopane poprzez zogniskowanie projektów o charakterze przedsięwzięć podstawowych na precyzyjnie wyznaczonym obszarze rewitalizacji (Podobszar A i Podobszar B).

Pozytywne skutki realizacji przedsięwzięć będą oddziaływać na cały obszar rewitalizacji, a często także i szerzej – na sąsiednie osiedla czy nawet obszar całego miasta. Nastąpi to ponieważ wyznaczony obszar rewitalizacji stanowi ściśle centrum miasta Zakopane, a zatem zadania zrealizowane na obszarze rewitalizacji będą istotnie wpływały na jakość życia w całym mieście. Dotyczy to zarówno działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, z których korzystać będzie mogła szersza grupa odbiorców (np. projekty takie jak: A.1. Strefa dla mieszkańca - przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności, A.2. Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół (projekt inwestycyjny), A.5. Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji; A.9. Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II, B.1. Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha Kaczyńskiego, B.2. Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem), jak i przedsięwzięć ukierunkowanych na aktywizację i integrację społeczną, których adresatami są mieszkańcy podobszarów należący do osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem (osób starszych, młodzieży, beneficjentów pomocy społecznej, osób z niepełnosprawnością), ale będą mogli z nich korzystać też mieszkańcy obszaru i całego miasta (np. A.3. Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej), A.6. Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych, B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka), AB.9. Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych, AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych). W ramach podstawowych projektów rewitalizacyjnych zaplanowano także przedsięwzięcia mające zapewnić istotną zmianę w zakresie jakości powietrza co będzie odczuwalne nie tylko na obszarze rewitalizacji czyli w centrum miasta ale także szerzej w granicach całego miasta Zakopane (AB.5. Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane).

Zasadniczym mechanizmem zapobiegania niepożądanym efektom społecznym oraz przenoszeniu problemów na inne obszary było założenie komplementarności działań miękkich i infrastrukturalnych, na jakim oparto się w procesie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Dodatkowo poszczególne zadania zostały tak zaplanowane, by wpływać na różne planowane funkcje wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. W

szczegółności działania inwestycyjne skupiają się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć społecznych tzw. miękkich. Ponadto zogniskowanie Gminnego Programu Rewitalizacji i przedsięwzięć podstawowych na działaniach społecznych odpowiadających na zidentyfikowane w podobszarach rewitalizacji potrzeby i problemy pozwoli zasadniczo ograniczyć zagrożenie rozlewania się problemów społecznych w inne obszary Miasta Zakopane.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna oraz zintegrowanie na poziomie różnych sektorów i partnerów

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zakopane opiera się na zintegrowanym podejściu na poziomie podmiotów realizujących założenia Programu. W proces prac nad dokumentem włączyły się różne grupy interesariuszy (szerszy opis w podrozdziale 7.3). Założenia systemu zarządzania i monitorowania Programu również zakładają udział różnych typów interesariuszy w procesie wdrażania zapisów GPR (szerszy opis w podrozdziale 8.1). Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne uwzględniają współpracę partnerów reprezentujących różne sektory: wśród operatorów poszczególnych przedsięwzięć podstawowych (podmioty wskazane jako „podmiot realizujący” w kartach projektowych w rozdziale 5.1), znaleźli się przedstawiciele różnorodnych sektorów, w tym m.in.:

- sektor publiczny – Urząd Miasta Zakopane, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zakopanem, Powiat Tatrzański, Muzeum Tatrzańskie,
- partnerzy gospodarczy – PCE Geotermia Podhalańska S.A.
- partnerzy społeczni – stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji np. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Uniwersytet III Wieku, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną i in .

Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 zwraca również uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Obecny dokument stanowi aktualizację Gminnego Programu Rewitalizacji, który obejmował perspektywę lat 2016-2023, a zatem podstawowym założeniem było zapewnienie kontynuacji działań podjętych w ramach wdrażania pierwszego Programu pozwalających na uzyskanie efektu synergii w odniesieniu do wykonanych już w poprzednim okresie programowym inwestycji i przedsięwzięć na terenie obszaru rewitalizacji.

W ramach przeprowadzonej aktualizacji Gminnego Programu rewitalizacji nie zmieniły się granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji tj. Podobszar A i Podobszar B, w związku z

tym na podobszarach tych w poprzedniej perspektywie prowadzonych było szereg działań w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji na lata 2016-2023. Precyzyjny wykaz zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawarty jest w Raporcie z oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2023 opracowany w 2022 r.

Projekty planowane do realizacji w obecnej perspektywie są uzupełnieniem i kontynuacją projektów realizowanych w latach 2016-2023, m.in.:

- „Rewitalizacja budynków dworca PKP” oraz „budowa Centrum Komunikacyjnego” – projekty zrealizowane przez Urząd Miasta Zakopane. W obecnym GPR 2016-2030 zaplanowano przedsięwzięcia o charakterze społecznym wykorzystujące powstałą infrastrukturę tj. B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka – Stacja Kultura Zakopane).
- „Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem – Rówień Krupowa Dolna” oraz „Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem – Rówień Krupowa Górna”. Obydwa projekty zostały zrealizowane przez Urząd Miasta Zakopane. W obecnym wykazie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowano szereg działań aktywizujących społeczność obszaru rewitalizacji w oparciu o te tereny zielone np. A.6. Aktywne Zakopane – aktywizacja społeczności lokalnej - organizacja zajęć rekreacyjnych oraz A.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw pod potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami;
- „Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana” – w ramach poprzedniej perspektywy realizacji GPR 2016-2030 Urząd Miasta Zakopane zrealizował dzięki pozyskanemu dofinansowaniu ze środków europejskich (Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2021) I etap inwestycji, w obecnym GPR zaplanowano kontynuację działań w postaci dokończenia budowy stadionu sportowego (przedsięwzięcie podstawowe A.9);
- „Zakopane bez barier” przedsięwzięcie wskazane w poprzednim Programie dla Podobszaru A zostało zrealizowane przez Urząd Miasta Zakopane. W ramach aktualizacji GPR zapewniono kontynuację działań służących likwidacji barier architektonicznych i przestrzennych w Podobszarze B (przedsięwzięcie podstawowe B.5);
- „Edukacja i świadomość ekologiczna” – projekt zrealizowany w ramach poprzedniego GPR (organizacja warsztatów ekologicznych, przedstawienia teatralno-ekologiczne, kampanie informacyjno-edukacyjna) i mający swoją kontynuację w obecnym Programie w postaci przedsięwzięcia podstawowego AB.12
- „Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha

Kaczyńskiego” – w ramach poprzedniego GPR wykonano drobne prace związane z pielęgnacją zieleni i wykonaniem nasadzeń. W obecnym Programie uwzględniono jego kontynuację w postaci przeprowadzenia pełnej rewaloryzacji terenu parku (przedsięwzięcie podstawowe B.1.);

- „Ośrodek wsparcia dziennego dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych” - projekt zrealizowany przez Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Zakopanem;
- „Budowa budynku wielorodzinnego przy ul. Kamieniec 3”. W ramach projektu wybudowano budynek mieszkalny, wielorodzinny o kubaturze 800 m³ wraz z wbudowanym garażem i zagospodarowaniem terenu m.in. z placem zabaw. W budynku znajduje się 46 lokali mieszkalnych i w chwili obecnej zamieszkuje 71 osób. Projekt zrealizowany przez Urząd Miasta Zakopane;
- „Budowa boiska ze sztuczną nawierzchnią przy Zakopiańskim Centrum Edukacji”, projekt zrealizowany przez Urząd Miasta Zakopane.
- „Termoizolacja budynku Przedszkola nr 7 przy ul. Nowotarskiej”, projekt zrealizowany przez Urząd Miasta Zakopane.
- „Modernizacja budynku "Czerwony Dwór" , projekt zrealizowany przez Urząd Miasta Zakopane.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016-2030 jest kontynuacją polityki prowadzonej w poprzednich latach, zmierzającej do odnowy terenów miasta Zakopane oraz ograniczania problemów społecznych. Projekty te wpisują się w sygnalizowane przez mieszkańców problemy i stanowią składową szerszej odnowy wskazanych do rewitalizacji podobszarów. Stanowią one dobrą podstawę do realizacji obecnie zaplanowanych działań. Ponadto wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich przedsięwzięć rewitalizacyjnych zwiększą efektywność prowadzonych działań, w tym w zakresie wykorzystania środków, w obecnej perspektywie finansowej.

Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Zakopane są kompleksowe, a ich realizacja zapewni wypełnienie równocześnie kilku kierunków działań (w ramach różnych celów strategicznych). Zintegrowanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami i kierunkami działań zostało przedstawione w tabeli numer 14.

Tabela 14. Zintegrowanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami strategicznymi i kierunkami działań

Tytuł przedsięwzięcia	Cel strategiczny	Kierunki działań
A.1. Strefa dla mieszkańca - przebudowa budynku B Strażnicy przy kinie Sokół w wielofunkcyjny obiekt służący lokalnej społeczności.	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców
A.2. Miejsce Aktywizacji Mieszkańców „Sokolnia” - przebudowa budynku A Strażnicy przy kinie Sokół (projekt inwestycyjny).	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców
A.3. Miejsce Animacji Mieszkańców „Sokolnia” - realizacja działań integrujących i aktywizujących społeczność (projekt miękkiej)	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców 1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych
A.4. Rewitalizacja terenów zielonych w otoczeniu Zakopiańskiego Centrum Edukacji	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji
A.5. Termomodernizacja budynku Zakopiańskiego Centrum Edukacji	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji

Tytuł przedsięwzięcia	Cel strategiczny	Kierunki działań
A.6. Aktywne Zakopane - aktywizacja społeczności lokalnej – organizacja zajęć rekreacyjnych	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych
A.7. Rozbudowa oferty sportowej i rekreacyjnej obiektu Zakopiańskiego Centrum Edukacji	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców
A.8. Kładka piesza "Biały Potok"	Cel 4. Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz warunków dla bezpiecznego przemieszczania się w obszarze rewitalizacji	4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych
A.9. Budowa stadionu sportowego przy ul. Orkana – etap II	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.1. Stworzenie nowych miejsc rekreacji dla mieszkańców
B.1. Rewaloryzacja miejskich terenów zielonych w Zakopanem - Park im. Lecha Kaczyńskiego	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji
B.2. Rewitalizacja zespołu parkowego Pierwszego Zakładu Klimatycznego dr Andrzeja Chramca w Zakopanem	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.2. Podniesienie atrakcyjności i zagospodarowanie cennych terenów zielonych zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji
B.3. Poprawa dostępności budynku przy ul. Jagiellońskiej 7 - dostępna nie tylko dla ludzi zdrowych	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
B.4. Budowa wielofunkcyjnego centrum opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Dom	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby	1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym

Tytuł przedsięwzięcia	Cel strategiczny	Kierunki działań
Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz mieszkania chronione)	mieszkańców obszaru rewitalizacji	
B.5. Zakopane bez barier	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
B.6. Miejsce Integracji Środowiskowej w zrewitalizowanym budynku dworca PKP (Mediateka)	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym
B.7. Pomoc psychologiczna dla mieszkańców miasta	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym
AB.1. Modernizacja budynków wielorodzinnych w obszarze rewitalizacji	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.1. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej i budowlanej na obszarze rewitalizacji
AB.2. Uruchomienie miejskiego żłobka w Zakopanem	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.2. Poprawa infrastruktury oraz rozwój przestrzeni służących pobudzaniu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców
AB.3. Dostępność i bezpieczeństwo obiektów publicznych	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.
AB.4. Modernizacja łączników pomiędzy Górną Równią Krupową a ul. Sienkiewicza i ul. Piaseckiego oraz drogi do	Cel 4. Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz warunków dla bezpiecznego przemieszczania się w obszarze rewitalizacji	4.2. Reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych i rowerowych

Tytuł przedsięwzięcia	Cel strategiczny	Kierunki działań
Stacji Hydrologiczno-Meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej		
AB.5. Geotermia w każdym domu - rozbudowa i zagęszczenie sieci geotermalnej na terenie gminy Zakopane	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.
AB.6. Strefa Czystego Transportu - ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta	Cel 4. Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz warunków dla bezpiecznego przemieszczania się w obszarze rewitalizacji	4.1. Uspokojenie ruchu samochodowego oraz uporządkowanie polityki parkingowej w centrum miasta
AB.7. Tworzenie skwerów zielonych, łąk kwietnych	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom
AB.8. Przestrzeń sąsiedzka w obszarze rewitalizacji	Cel 3. Rozwój terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	3.3. Zwiększenie dostępu do zróżnicowanych terenów zielonych i przestrzeni bliskich mieszkańcom
AB.9. Aktywny senior – program aktywizacji osób starszych	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej potrzeby różnych grup społecznych
AB.10. Bezpieczny senior – rozwój usług opiekuńczych	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Rozwój usług społecznych oraz usług wspierających grupy i osoby znajdujące się w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem społecznym
AB.11. Program edukacji kulturalnej	Cel 1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz rozwój infrastruktury społecznej odpowiadającej na potrzeby	1.3. Rozwój oferty skierowanej na wspieranie aktywnych postaw obywatelskich, społecznych i przedsiębiorczych uwzględniającej

Tytuł przedsięwzięcia	Cel strategiczny	Kierunki działań
	mieszkańców obszaru rewitalizacji	potrzeby różnych grup społecznych
AB.12. Edukacja i świadomość ekologiczna	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.3. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań energooszczędnych w przestrzeni publicznej.
AB.13. Dostosowanie istniejących placów zabaw do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Cel 2. Wzrost atrakcyjności i jakości przestrzeni miejskiej	2.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i infrastruktury na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność źródeł finansowania

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego charakteryzuje się również komplementarnością w zakresie źródeł finansowania. Dla poszczególnych przedsięwzięć podstawowych ujętych w GPR wykazano możliwe źródła finansowania (rozdział 6), przewidziano przy tym możliwość wykorzystania następujących rodzajów źródeł:

- publicznych wspólnotowych (m.in. Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS+ i Funduszu Spójności, w ramach Funduszy Europejskich dla Małopolski i krajowych Programów Operacyjnych);
- publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej);
- prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych.

Gmina w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. W trakcie trwania Programu planuje się także prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla różnych podmiotów, w tym sektora społecznego i gospodarczego z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. W ramach dbałości o zróżnicowanie źródeł finansowania dla poszczególnych projektów, Gmina wdrażając GPR, będzie starała się także pozyskać partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego, m.in. poprzez współpracę z różnymi podmiotami.

8. System zarządzania realizacją oraz monitoringu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji w Zakopanem będzie odbywać się z uwzględnieniem partnerstwa i partycypacji społecznej, przy aktywnym udziale interesariuszy, w szczególności mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz instytucji kultury, sportu, edukacji, itp.

W systemie zarządzania i wdrażania GPR wyszczególniono dwa podstawowe poziomy:

- zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi;
- zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji.

System zarządzania realizacją i monitorowania wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane to instrument ukierunkowany na weryfikację stopnia realizacji Programu, realizacji określonych w nim celów i kierunków działań, a także wpływu wdrażania Programu na sytuację w obszarze objętym wsparciem.

8.1. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

Struktura zarządzania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 składać będzie się z następujących elementów:

- Pełnomocnik Burmistrza Zakopanego ds. rewitalizacji,
- Komitet ds. Rewitalizacji - ciało opiniodawczo-doradcze,
- jednostki odpowiedzialne za:
 - merytoryczne przygotowanie projektów inwestycyjnych tzw. twardych (Wydział Strategii i Rozwoju Lokalnego lub jego odpowiednik funkcjonalny),
 - merytoryczne przygotowanie projektów społecznych oraz związanych z integracją i przeciwdziałaniem wykluczeniu (Wydział Oświaty i Spraw Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej),
 - pozyskanie środków finansowych (Wydział Strategii i Rozwoju lub jego odpowiednik funkcjonalny),
- finansowe rozliczenie zaplanowanych projektów (Skarbnik, Wydział Finansowo Budżetowy lub jego odpowiednik funkcjonalny).

Kierowanie pracami powierzone będzie Naczelnikowi Wydziału Strategii i Rozwoju (operator rewitalizacji), który wsparty zostanie organizacyjnie przez pracowników ww. wydziałów oraz innych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Zakopane. Wszystkie projekty wskazane w Gminnym Programie Rewitalizacji będą realizowane zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową oraz poszczególnymi budżetami rocznymi, po zatwierdzeniu ich realizacji.

W przypadku konieczności realizacji projektów inwestycyjnych, wymagających skoordynowania różnych procedur i jednostek, Burmistrz może powołać zespoły zadaniowe, w skład których będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych wydziałów włączonych w proces realizacji zadania. Powołanie ww. zespołów ma za zadanie zaplanowanie działań w sposób zintegrowany, umożliwiając uwzględnienie różnych perspektyw (społecznej, prawnej, ekonomicznej i technicznej itp.) oraz przygotowanie projektu od strony technicznej, a następnie sprawne zarządzanie jego realizacją.

Tabela 15. Funkcje podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania i monitorowania GPR

Podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu	Zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi (monitoring)	Zarządzanie Programem Rewitalizacji (ocena)
Naczelnik Wydziału Rozwoju Lokalnego i Współpracy Europejskiej – pełnomocnik ds. rewitalizacji	– kieruje i koordynuje wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji	– kieruje i koordynuje realizację zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Komitet ds. rewitalizacji - ciało opiniodawczo-doradcze	– tworzy forum współpracy i wymiany informacji, – opiniuje zmiany w GPR, – rekomenduje zgłaszane zmiany w GPR, – opiniuje sprawozdania z realizacji GPR	– upowszechnia wśród mieszkańców obszarów rewitalizacji informacje na temat realizowanych przedsięwzięć, – dostarcza informacji i opinii na temat realizowanych przedsięwzięć i efektów związanych z ich realizacją
Jednostka odpowiedzialna merytorycznie za przygotowanie projektów inwestycyjnych tzw. twardych	– sporządza okresowe sprawozdania z realizacji GPR w zakresie zadań o charakterze inwestycyjnym; – zgłasza nowe zadania inwestycyjne wpisujące się w przyjęte cele rewitalizacji	– koordynuje realizację przedsięwzięć inwestycyjnych
Jednostka odpowiedzialna merytorycznie za przygotowanie projektów społecznych tzw. miękkich	– sporządza okresowe sprawozdania z realizacji GPR, – zgłasza nowe zadania społeczne,	– koordynuje realizację przedsięwzięć społecznych,

Podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu	Zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi (monitoring)	Zarządzanie Programem Rewitalizacji (ocena)
	<ul style="list-style-type: none"> – angażuje partnerów społecznych. 	
<p>Jednostka odpowiedzialna merytorycznie za pozyskanie środków finansowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pozyskuje środki na rzecz realizacji działań zapisanych w GPR, – sporządza okresowe sprawozdania z realizacji GPR, – monitoruje sytuację na obszarze objętym rewitalizacją; – zbiera propozycje zmian do GPR; – prowadzi konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy; – odpowiada za aktualizację zapisów GPR; – dba o upowszechnienie założeń GPR wśród mieszkańców gminy; – opracowuje procedury: zgłaszania nowych zadań do GPR, monitorowania zadań wskazanych w GPR, zgłaszania zmian do GPR. 	<ul style="list-style-type: none"> – zbiera propozycje zadań wpisujących się w przyjęte cele GPR, – monitoruje zmiany wynikające z realizowanych przedsięwzięć
<p>Jednostka odpowiedzialna za finansowe rozliczenie zaplanowanych projektów - Skarbnik, Wydział Finansowo-Budżetowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ujmuje zaplanowane w GPR zadania w Wieloletniej Prognozie Finansowej 	<ul style="list-style-type: none"> – monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań wpisujących się w cele GPR, – monitoruje przepływy finansowe związane z realizacją zadań współfinansowanych ze środków UE,

Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2016-2023

Zarządzanie programem rewitalizacji odbywać się będzie w ramach obowiązków poszczególnych wydziałów i referatów Urzędu Miasta Zakopane oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zakopanem.

Komitet Rewitalizacji to ciało opiniodawczo - doradcze przy Burmistrzu Miasta wymagane przez ustawę o rewitalizacji. Pełni ono rolę forum współpracy i dialogu różnych grup interesariuszy z organami miasta. Celem jego działania jest zarówno opiniowanie spraw dotyczących rewitalizacji, jak również doradztwo w tym zakresie. Jego skład w możliwie pełny sposób powinien odzwierciedlać wszystkie grupy interesariuszy działających na obszarze rewitalizacji (Podobszar A i Podobszar B).

Proces wdrażania (zarządzania) i monitorowania Programu będzie prowadzony zgodnie z zasadami partnerstwa, wielopoziomowego zarządzania i oddolnego podejścia określonymi w art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Tym samym w proces wdrażania Programu będą zaangażowane następujące podmioty (zwane dalej **Partnerami Programu**):

- a) **władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne** – w szczególności: Starostwo Powiatowe w Zakopanem, Muzeum Tatrzańskie, Rada Miasta Zakopane, miejskie instytucje publiczne (spółki i jednostki organizacyjne) takie jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zakopanem, Zakopiańskie Centrum Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna w Zakopanem, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zakopanem, Straż Miejska, instytucje zarządzające infrastrukturą techniczną oraz Komenda Powiatowa Policji, Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego, Miejski Konserwator Zabytków;
- b) **partnerzy gospodarczy i społeczni** – w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także pozostali mieszkańcy Miasta, przedsiębiorcy lokalni, kościoły, parafie, związki wyznaniowe, właściciele i zarządcy nieruchomości (m.in. Zakopiańskie TBS TKGK Sp. z o.o., PEC Geotermia Podhalańska S.A.);
- c) **właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji** – stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Zakopanego, m.in. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Zakopiańskie Centrum Edukacji, Podhalański Uniwersytet III Wieku, Podhalański Alarm Smogowy, Stowarzyszenie Made in Zakopane, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Zakopanem.

Reprezentację kluczowych Partnerów Programu, reprezentujących trzy wyżej wymienione grupy, stanowi Komitet Rewitalizacji, który został powołany w 2017 r. zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przy uwzględnieniu zasad określonych art. 8 rozporządzenia ogólnego.

8.2. Monitorowanie, ewaluacja i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Dla zapewnienia stałego monitoringu oraz możliwości uzyskania rzetelnej oceny efektów wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzone będą procedury monitoringu i oceny efektów odnoszące się do dwóch zasadniczych perspektyw:

- **Procedura stałego monitoringu** – procedura realizowana co roku, której celem będzie weryfikacja postępu we wdrażaniu przedsięwzięć zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji;
- **Procedura oceny GPR**, o której mowa w art. 22 Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji – o charakterze jakościowym, realizowana raz na 3 lata obowiązywania GPR (zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o rewitalizacji), koncentrująca się na dokonaniu oceny aktualności i stopnia realizacji Programu, wpływu (efektów) realizowanych działań rewitalizacyjnych na stopień osiągnięcia zakładanych celów strategicznych i kierunków działań GPR wraz z odniesieniem się do oceny kierunków i dynamiki zmian na obszarze rewitalizowanym.

Każda z procedur będzie odbywała się w określonym czasie, w oparciu o określone wskaźniki i przebiegać będzie zgodnie z przedstawioną poniżej sekwencją działań.

Procedura stałego monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Raport z postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględnionych w Gminnym Programie Rewitalizacji przygotowywany będzie raz w roku i będzie on włączony w procedurę przygotowania corocznego Raportu o stanie Gminy.

Raport z corocznego monitoringu GPR będzie zawierał informacje od wszystkich Partnerów realizujących projekty rewitalizacyjne na temat postępu w realizacji projektów w danym roku kalendarzowym. Agregowane dane zawierać będą informacje takie jak m.in.:

- harmonogram i stopień zaawansowania prac,
- osiągnięte efekty zrealizowanych lub realizowanych projektów (wskazanie uzyskanego w danym roku poziomu wskaźników, które zostały określone w poszczególnych fiskach projektowych dla każdego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obowiązek gromadzenia informacji dotyczących ww. wskaźników oraz dokonywania niezbędnych pomiarów tam, gdzie są one wymagane, spoczywa na podmiocie wskazanym jako odpowiedzialny za realizację zadania),
- napotkane / potencjalne trudności i problemy,
- wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy (ile i jakie wnioski o dofinansowanie zostały złożone w okresie sprawozdawczym, na jakie działania udało się pozyskać środki, w jakiej wysokości, jakie działania nie otrzymały wsparcia finansowego),

- listę proponowanych działań do realizacji na kolejny rok.

Partnerzy realizujący projekty rewitalizacyjne będą zobowiązani do przygotowania niezbędnych danych w postaci mini raportów z wykonanych projektów i przekazania ich do operatora rewitalizacji (Wydział Strategii i Rozwoju) w terminie do 31 marca danego roku.

Raporty będą sporządzane za pełny rok kalendarzowy. Pierwszy raport monitorujący zostanie opracowany po pierwszym, pełnym roku kalendarzowym obowiązywania GPR.

W oparciu o uzyskane informacje Operator Rewitalizacji opracowuje do 30 kwietnia danego roku całościowy Raport z monitoringu GPR.

W ciągu 14 dni od otrzymania Raportu z monitoringu GPR Burmistrz zwołuje spotkanie Komitetu Rewitalizacji, podczas którego konsultuje ujęte w Raporcie wyniki monitoringu, rekomendacje oraz zaopiniowaną listę zadań planowanych do realizacji w kolejnym roku budżetowym.

Następnie Raport z monitoringu GPR wraz z wnioskami /rekomendacjami zgłoszonymi przez Komitet Rewitalizacji włączany jest w Raport o stanie Gminy na dany rok, który przedstawiany jest Radzie Miejskiej pod debatę.

Procedura oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Ocena stanowi narzędzie o charakterze jakościowym służące rozliczeniu wyników prac związanych z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Zakopane, w tym dokonaniu oceny osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom strategicznym i kierunkom działań. Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji odbędzie się:

- **w cyklach trzyletnich** (podczas trwania Programu) oraz
- **na zakończenie realizacji Programu.**

Za wykonanie ocen odpowiedzialny będzie Operator Rewitalizacji (Wydział Strategii i Rozwoju).

Raporty z oceny (opracowywane maksymalnie do 30 czerwca kolejnego roku po upływie każdego trzeciego roku wdrażania GPR) będą zawierać zestawienie najważniejszych wniosków płynących z corocznych Raportów z monitoringu GPR prowadzonych przez cały okres obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane. Ponadto w ramach oceny dokonana zostanie także jakościowa analiza i ocena efektów społeczno-ekonomicznych (zmian zachodzących na obszarach rewitalizacji), które będą stanowiły odpowiedź na zdiagnozowane problemy o zjawiska kryzysowe opisane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji. Takie zestawienie pozwoli na wykazanie efektów, które zostały osiągnięte dzięki podjętej interwencji i wdrażaniu GPR.

Prowadzona ocena będzie dotyczyć z jednej strony aktualności treści GPR, a z drugiej stopnia jego realizacji. Analiza aktualności programu będzie zatem mieć szeroki zakres, aby odnieść się do wszystkich istotnych kwestii. Ma odpowiadać na pytanie czy w świetle doświadczeń zdobytych w trakcie jego wdrażania program został prawidłowo skonstruowany. Ocena dokonana będzie także pod kątem istotnych zdarzeń i procesów, jakie w mieście (a także w regionie i kraju) nastąpiły od momentu uchwalenia programu. Mogły one mieć wpływ na dezaktualizację określonych treści programu. W międzyczasie mogły również powstać warunki umożliwiające uzupełnienia programu o dodatkowe elementy, w szczególności nowe przedsięwzięcia lub nowe narzędzia formalno-prawne lub finansowe, które powinny podnieść kompleksowość i skuteczność programu.

Raporty z ocen powinny uwzględniać m.in.:

- podsumowanie sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej dla podobszarów rewitalizacji (Podobszar A i Podobszar B);
- zestawienie najważniejszych wniosków z corocznych Raportów z monitoringu GPR, prowadzonych przez cały okres obowiązywania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji;
- stopień osiągnięcia celów strategicznych i kierunków działań wskazanych w GPR w postaci zagregowanych wskaźników rezultatu;
- wnioski pozwalające na ocenę kierunków i dynamiki zmian w odniesieniu do sfer rewitalizacji oraz celów strategicznych zawartych w GPR;
- ocenę aktualności GPR pod kątem struktury, uwarunkowań zewnętrznych oraz potrzeb wewnętrznych odnoszących się do zmian sytuacji obszaru rewitalizacji wraz z wnioskami co do potrzeby przeformułowania Programu;
- rekomendacje dotyczące dalszych działań rewitalizacyjnych (w tym konieczności uruchomienia procedury aktualizacji GPR, kontynuacji interwencji lub uchylenia GPR).

Raporty z przeprowadzonych ocen zostaną przekazane do zaopiniowania Komitetowi Rewitalizacji, a także Burmistrzowi i Radzie Miasta. Z raportami z oceny będą mogli zapoznać się także mieszkańcy, bowiem zostaną one podane do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miasta Zakopane.

Wskaźniki realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji

W odniesieniu do celów strategicznych i odpowiadających im kierunków działań zostały sformułowane wskaźniki osiągnięcia celu obrazujące prognozowane rezultaty, które zestawiano w tabeli 16. Przy wskaźnikach rezultatu uwzględniono wartość bazową oraz charakter pożądanej zmiany w zakresie wartości tych wskaźników w postaci tendencji (wzrostowej, spadkowej) lub wartości docelowej.

Ponadto dla poszczególnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych określono wskaźniki produktu i rezultatu, które przedstawiono w kartach przedsięwzięć zamieszczonych w podrozdziale 5.1.

Tabela 162. Wskaźniki rezultatu określone dla celów i kierunków działań GPR

Cel rewitalizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu (rezultaty)	Źródło pozyskania danych	Wartość bazowa	Pożądana zmiana / wartość docelowa	Tendencja
Cel 1.	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji	MOPS	2,49%	2,24%	spadek
Cel 1.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – szt.	UMZ	0	2	wzrost
Cel 1.	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem - odwiedzający/rok	UMZ, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”	0	300	wzrost
Cel 1.	Liczba osób uczestniczących w działaniach rozwijających postawy obywatelskie i przedsiębiorcze – osoby/rok	UMZ, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, MOSiR	0	670	wzrost
Cel 1.	Liczba seniorów (osób od 60 r.ż.) zamieszkujących obszar rewitalizacji korzystających z różnych form pomocy, warsztatów, wsparcia w danym roku - os.	MOPS, UTW,	0	150	wzrost
Cel 2.	Liczba obiektów (budynki, przestrzeń publiczna) dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	UMZ	0	32	wzrost
Cel 2.	Ilość wyremontowanych lub zmodernizowanych budynków na obszarze rewitalizacji	UMZ	0	3	wzrost
Cel 3.	Liczba nowo utworzonych lub zrewitalizowanych przestrzeni zielonych	UMZ, Starostwo Powiatowe	0	3	wzrost

Cel rewitalizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu (rezultaty)	Źródło pozyskania danych	Wartość bazowa	Pożądana zmiana / wartość docelowa	Tendencja
Cel 3.	Liczba nowoutworzonych zielonych terenów wielofunkcyjnych	UMZ	0	8	wzrost
Cel 3.	Liczba nowych przestrzeni do rekreacji utworzonych na obszarze rewitalizacji	UMZ	0	2	wzrost
Cel 4.	Długość wybudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury pieszej na obszarze rewitalizacji - m	UMZ	0	150	wzrost

8.3. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane będzie procesem uspołecznionym zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji, zakładającym włączenie szerokiego grona interesariuszy, w tym mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych oraz Partnerów rewitalizacji wymienionych w podrozdziale 8.1. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie opierać się na działaniach o charakterze informacyjnym oraz edukacyjno-partycypacyjnym.

Działania informacyjne

Działania informacyjne przyczynią się do upowszechniania wiedzy na temat założeń i postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach tych działań zaplanowano:

- opublikowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 na stronie internetowej Miasta;
- stałą aktualizację zakładki dotyczącej programu rewitalizacji na stronie internetowej Miasta Zakopane o informacje związane z realizacją zadań i działań w ramach GPR;
- informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wdrażania GPR poprzez artykuły w prasie lokalnej, w tym wydaniach internetowych / lokalnych serwisach informacyjnych;
- regularne zamieszczanie raportów z monitoringu GRP oraz raportów z oceny GPR na stronie internetowej Miasta Zakopane;
- zamieszczanie informacji o stanie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (wnioski z monitoringu) w „Raporcie o stanie Gminy Zakopane”.

Działania informacyjne będą prowadzone w sposób ciągły, aby zapewnić interesariuszom procesu oraz zainteresowanym podmiotom stały dostęp do wiedzy na temat postępów we wdrażaniu GPR oraz umożliwić zgłaszanie uwag i pomysłów w zakresie realizacji.

Działania edukacyjno-partycypacyjne

Działania o charakterze edukacyjno-partycypacyjnym mają na celu umożliwienie uczestnictwa interesariuszy rewitalizacji w procesie wdrażania i monitorowania założeń Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach tych działań przewidziano:

- funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji, w skład którego wchodzi przedstawiciele różnych grup interesariuszy rewitalizacji, w tym m.in. mieszkańców obszaru rewitalizacji i/lub właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, podmiotów prowadzących na obszarze miasta działalność społeczną, podmiotów prowadzących na obszarze miasta działalność gospodarczą;
- opracowanie i realizację cyklicznej ankiety internetowej dotyczącej problemów i potrzeb zauważanych na obszarze rewitalizacji oraz zmian w tym zakresie;
- przeprowadzanie konsultacji społecznych dotyczących ważnych i/lub newralgicznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji przedsięwzięć w celu wypracowania lub skonsultowania propozycji i/lub wypracowania akceptowalnych społecznie rozwiązań;
- organizowanie otwartych spotkań dla interesariuszy procesu rewitalizacji (co trzy lata, zgodnie z cyklem oceny GPR), których celem będzie przekazanie informacji na temat postępów wdrażania założeń GPR oraz na temat zakresu możliwych działań do zaplanowania i podjęcia w ramach procesu rewitalizacji w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej) dla każdego z podobszarów rewitalizacji, a także stworzenie przestrzeni do dyskusji i wymiany doświadczeń z dotychczasowego wdrażania przedsięwzięć pod kątem pracy nad pomysłami na nowe przedsięwzięcia istotne z perspektywy celów i kierunków działań Programu.

8.4. Koszty zarządzania realizacją Programu

Koszty zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji szacuje się na 105 000,00 zł. Wynikają one m.in. z konieczności przeprowadzenia ocen aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz działań edukacyjno-partycypacyjnych zaplanowanych w ramach uspołecznienia Programu a także realizacji działań zarządczych (związanych z monitoringiem, zarządzaniem i koordynacją wdrażania GPR, działaniami informacyjnymi). Pozostałe działania w zakresie zarządzania realizacją Programu określono jako nie generujące dodatkowych kosztów z uwagi na ujęcie ich w ramach bieżącej działalności

struktur Urzędu Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego i korzystania z dostępnych zasobów Urzędu.

9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

9.1. Określenie niezbędnych zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zakopane. Proponowane w dokumencie przedsięwzięcia, na obecnym etapie doprecyzowania, nie są sprzeczne z założeniami wspomnianego studium.

9.2. Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Realizacja zadań zawartych w dokumencie Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030 na obecnym etapie projektowym nie wymaga wprowadzania zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Miasta.

9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Hrubieszów na lata 2023-2030, nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, jednakże Miasto zastrzega sobie możliwość jej powołania, zgodnie z art. 25 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

9.4. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego nie przewiduje się wprowadzenia zmian we wspomnianych uchwałach.

10. Spis tabel, rysunków i zdjęć

Tabela 1. Zestawienie przeprowadzanych analiz	9
Tabela. 2. Podstawowe obszary negatywnych zjawisk, przyjęte wagi dla wskaźników.....	17
Tabela 3. Sytuacja społeczna Obszaru Rewitalizacji w 2022 roku – zestawienie wskaźników	38
Tabela 4. Podobszary A i B – studium porównawcze między 2014 a 2022 rokiem.....	39
Tabela 5. Gmina Zakopane – studium porównawcze między 2014 a 2022 rokiem.....	39
Tabela 6. Sytuacja pozaspółeczna Obszaru Rewitalizacji w 2022 roku - zestawienie wskaźników	56
Tabela 7. Główne problemy i potencjały Podobszaru A i B.....	57
Tabela 8. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar A.....	71
Tabela 9. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar B.....	72
Tabela 10. Przedsięwzięcia podstawowe Gminnego Programu Rewitalizacji – Podobszar AB.	72
Tabela 11. Plan finansowy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zakopane na lata 2016-2030	115
Tabela 12. Kompleksowość zaplanowanej interwencji.....	119
Tabela 13. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potencjałów z podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	127
Tabela 14. Zintegrowanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami strategicznymi i kierunkami działań	136
Tabela 15. Funkcje podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania i monitorowania GPR.....	142
Tabela 16. Wskaźniki rezultatu określone dla celów i kierunków działań GPR	148
Rysunek 1. Podział analizowanego obszaru na jednostki referencyjne	14
Rysunek 2. Proces wyznaczania obszaru rewitalizacji.....	19
Rysunek 3. Wskaźnik syntetyczny	21
Rysunek 4. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.....	22
Rysunek 5. Podobszar rewitalizacji A	24
Rysunek 6. Podobszar rewitalizacji B	26
Rysunek 7. Mapa Podobszaru A i Podobszaru B	28
Rysunek 9. Obszary zagrożenia powodziowego 0,2%, 1% i 10% w Zakopanem.....	44
Rysunek 10. Obszary zagrożenia powodziowego 0,2%, 1% i 10% na obszarze rewitalizacji.	45
Rysunek 11. Zagospodarowanie Podobszaru A.....	46

Rysunek 12. Użytkowanie terenu – Podobszar A.....	47
Rysunek 13. Obszary dziedzictwa kulturowego – Podobszar A.....	47
Rysunek 14. Zagospodarowanie Podobszaru B.....	49
Rysunek 15. Użytkowanie terenu – Podobszar B.....	50
Rysunek 16. Obszary dziedzictwa kulturowego – Podobszar B	50